

طنز لر توپلمی

بیز بنگ اوروشه منیر!

محمد حلیم یارقین

www.ezgu.org

کتاب بېکلی لری:

آتی: بيز نېگه اوروشه مېز؟

يازووچی: محمد حليم يارقين

ادبي توری: طنز/ هجويه

نشر اېتووچی: تېتاتو تحقيقات مرکزی

باسيلگن يېلی: ۱۳۹۹ قوياش يېلی، کابل

سانی: ۱۰۰۰ جلد

مقوا و بېتلر بېزه تووچی: الماس بيانی بولوت

طززر توٲلمى

بىز نېگه اوروشه مىز؟

محمد حللم ىارقىن

۱۳۹۹ قوفاش ىبلى، كابل

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست

بیت

عنوانلر

۱. بیچاره کتابلر ۷
۲. کتابخوانلریمیز ساغ بۇسینلر! ۱۱
۳. خدا کؤترسین! ۱۷
۴. بیز نېگه اوروشه‌میز؟! ۱۸
۵. ینه اوروشیب قالمه‌یلیک! ۲۵
۶. کتاب یا چاکلیت؟! ۲۸
۷. شعریمنی ایشیتتیرمسم قۇیمه‌یمن! ۳۱
۸. نقابلی اۇغلاقچی! ۳۳
۹. حورلر ایکیته-کو!! ۴۰
۱۰. شیرینی سی باریمی؟ ۴۱
۱۱. رشوت حقیده! ۴۹
۱۲. چپت اېللیک مهمان بیلن سیر! ۵۰
۱۳. قربانلیک پادەنینگ عصیانی! ۶۴
۱۴. عالی تحصیل و ختنه تویی! ۷۰

بېت

عنوانلر

- ۷۳ ..... ۱۵. عاجلكى سرويس!
- ۷۷ ..... ۱۶. ھوسباز!
- ۷۹ ..... ۱۷. آنە تىلنى قىنداق اورگنماق دەسىز؟
- ۸۶ ..... ۱۸. عمر يۇلداشېم نىنگ توغىلگن كۈنى
- ۹۱ ..... ۱۹. بېش وقت نامازى خو كندە اېمس!
- ۹۲ ..... ۲۰. عجايب نامە!
- ۹۴ ..... ۲۱. اپاندسېت!
- ۹۶ ..... ۲۲. سوچلى (گناھكار) برماق!
- ۹۹ ..... ۲۳. اشارار صاحبلر!
- ۱۰۰ ..... ۲۴. اېسىم قوريسىن!

كيرييش سۆزى اۋرنيگه

«تيلگه اختيارسيز، ابلگه اعتبارسيز»

عليشير نوايى

بىچاره كتاب لر!

ايلگرگى توزوملرده كتاب يا مقاله اوياقده تورسين، حتى بيريگينه سۆز اوچون آدملىر حياتدن ايريلگن و بوتون يا بىرقسم عمرىنى تورمه(قماق، زندان)ده چيريتگن. برچهلر «دېوانى هم قولاغى بار!»، دېب اۋزلىرىنى و تىللىرىنى آجا-بيجا سۆزلىشدىن تىيب يورر اېكىلر. قىرق-اېلىك يىل بورونلر اۋزبېك تىلىده بيريگينه «مقال» يا «تۇرتلىك» بىران نشرىده چىققنده، حكومت آدملىرى و حتى كۆپل بىلداشلىرىمىز اوچون خودى اجنهنى كۆرگندېك عجايب بىر حادثه سينگرى كوتىب آلىنر اېكن، دېسّم مبالغه اېمَس!

اوندىن تشقىرى، تىلىمىزده گى يوزلب، مىنگلب «بىچاره كتابلر» نىنگ قۇليايمه لرى بىلىم و مدنيتگه قرشى متعصب كيشىلر تمانىدىن كويدىريلىب، يۇق قىلىب بىبارىلگن ليگى نىنگ اۋزى ايرى بىر اجىنرلى و اىنچلى چىن داستان دىر.

منە كۈرىنگىلەر، طالبان حاكىمىتى آغدەرىلگەندىن سارە، جەھان ھەم جەمئىيەتى
ھەمىيەسى آستىدە ۈلكەمىزگە مىثلى كۈرىنمەگەن عەجەب سۆز ۋە مەتبوعات
ئېركىنلىكى كىرىپ كەلدى. «قولاغى بار دېۋارلار» توبدىن نۇرەب(قۇلب، يىقىلىپ)
توشدى؛ آدملىر كرنى-سورنى لردە تاۋوشلىرىنى بىرلەشە چىقىرەدىگەن بۇلدىلەر! خىلمە
-خىل مەدىيا ۋە مەتبوعات چىچكىلىرى گۈركىرەب آچىلىپ چىقىدى.

ئېندى مەتبوعات سىز ۋە رادىيوسىز ۋەلايت، ئىنتىرنەت سىز شەھەر ۋە تىلۋىزىيون سىز
اۋى قالمەدى، دېسكە ئىشانە بېرىنگە. خى، قۇل تىلفون(مبايل)نى گىپىرەمسەم ھەم
بۇلەدى؛ چۈنكە ئېندى ئايىلە لردە ھەتتى «شېش» يا كە «بېشىك تۇبى» لردە
آدملىر چەققە ھەم مېبايل ساۋغە قىلگەنلىرىنى ئۈز كۈزۈم بىلەن كۈرىپ، يەقە ئوشلەپ
قالدىم، دېسەم ئىشانىنگ!

دەمۇكراسى نىنگ ساۋغەسى بۇلمىش بو عەجەب سۆز ئېركىنلىكى ھەمدە
بىلىم ۋە تەخنىك نەسىب قىلگەن بونداق كېنگ ۋە قولەيى امكانات شاعىرلەر،
يازۋوچىلەر، ئالىملەر ۋە ژورنالىستلەرگە ئىچە قۇل كەلدى. چۈنكە ۈلكەمىزدە ئۈنلەپ
زىمانۋى باسما ھانە، ئىنتىرنەت مۇسسەلىرى ۋە كىتاب مەركىزلىرى تاپىلدى. ئېندى
شاعىرلەر دېۋانى، يازۋوچىلەر ۋە ئالىملارنىڭ «بېچارە كىتابلىرى» چاپ بۇلىش بۇلىگە
كۈزلىرى تېلمۇرىپ، تاقچە لردە چىنگە باسىپ ياتمەيدى. ئېندى تىلەنگىزدە
ئىستەگەن مەۋزۇلەرنى جىرىدە، رسالە يا كىتابلردە تيارلەپ، پولىنى تاپسەنگىز بۇلدى.
مەلۇم چاغدە باسىلىپ چىققەدى. «سانسور» ۋە «سانسورچى» لرنىڭ كەلتىگى
ئېندى كىشى نىنگ تېپەسىدە تۇرمەگەن. ئېندى خەلقىمىزنىڭ «ياتىپ قالگىنچە»،
«آتىپ قال!»، دېگەن مەقالى نىنگ كېزى(پىتى، ۋەقتى) كېلگەن!!

بىراق عىزىلەر، بو امكانات ۋە قولەيلىكلەر قىچە لىر كىتاب چىققەرىش عەملى
ئىشىنى تەخنىك تەمەندىن بىز ئۈچۈن ئاسانلشتىرگەن بۇلسە-دە، لىكىن بو «بېچارە
كىتابلەر»نى، كىم ھەم ئۇقىسىن؟ ئۈزى ئۇقىمىسە ھەم، ئۈزى بىر يا ئىككىتە مۇزىقىماق

(آيس كريم) يله مسدن يا باله لريگه ميلتيقچه آليب بېرمسدىن، بيريگينه كتابنى ساتيب آليب ساوغه قيله ديگن اۋزبېك كىشىنى بيله سىزمى؟! توغىلگن كونىده يا مکتبىدىن يىخشى نمره لر بىلن كامىاب بۇلىپ كېلگن باله گه، بىران آتە-آتە يا باشقه عايله اعضاسى آتە تىلىده چاپ اېتىلگن بىر يا ايكتته كتاب بېرىپ، تېرىكله گن كىشى بار مى، اۋزى؟!...

تېلىمىز رىسمى بۇلدى، دولت تېلىمىز رواجى اوچون هيچ ايش قىلمه گن، دېيه جر سالىپ، تىل بىراغىنى يوكسكلرگه كۈتەرىپ يورىلگن بىر پېتتە، اۋزىمىز نيمه قىلىپ تورىبمىز؟

منه قرەنگ، آغزىمىزنى تۇلدىرىپ، بىر نېچە مىليون اۋزبېك بار دېيه ادعا قىلىپ يورگن اولوس تىلىده ۵۰۰ نىسخه، قۇيىنگ كە حتى ۳۰۰ نىسخە دە چاپ اېتىلگن هر قىتداق اۋزبېكچە كتاب، يىللر بۇيى ساتىلمەي قالەدى!! ايلگرى قلمكشلىرىنىڭ كتابلىرى چاپ بۇلالمەي، تاقچە لردە توپراق يىلب ياتسە، اېندى بۇلسە چاپ بۇلگن «بېچارە كتابلر» ساتووچىلرىنىڭ دۇكان رەف لرىدە، تىلسېور اۋقووچىلرىنىڭ يۇلىگە كۈزلىرى تۇرتتە بۇلىپ، كوتە-كوتە(انتظارلىك چېكىب) چىڭ باسىپ ياتىدى!!

هر قىتداق بۇلمە غور نرسە لرگە بېمىل كۇپ پوللرنى ساوورىپ، اۋزىمىزنى كۈز-كۈز قىلىشگە استخوانىمىز يۇق. لېكن بىرگىنە كتاب آلىشگە چۈنتىگىمىز ھم، ميهىمىز ھم ايش بېرمەي، آقسىب قالەمىز!...

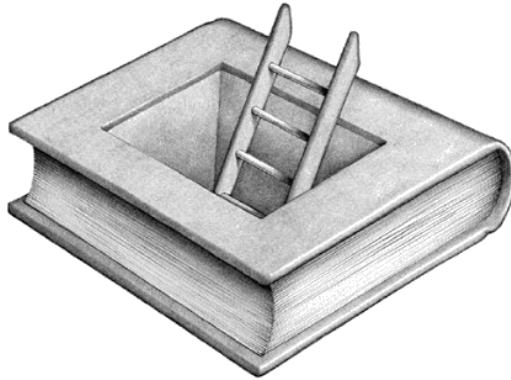
عزىز تىلداشلر! اۋقىمەي، يازمەي، كويلەمەي، اېشىتمەي و سۇزلەمەي ادبى تېلىمىزنى اۋرگەنىش مېمكىن مى؟

يوقارىدە اېتىلگن مقالنى آزگىنە اۋزگرتىپ، تىلداشلىرىمىز اوچون كتابگە نسبتاً «ياتىپ قالگىنچە، آليب قال!» دېگن سۇز اېندى تۇغرى كېلمس مېكىن؟! قىسقهسى، مادامى كە هر بىر اۋزبېك خاندانى گە اۋز تىلىدە گى كتابلر

کیریپ بارمس اېکن؛ اؤقیمیшли لر و ضیالیلریمیز کتاب اؤقیشنی اؤز عایله لریدن باشلب، تیلداشلیرى نینگ تورلی قتلیم لریگچه ترغیب و تشویق قیلیمس اېکنلر؛ یاشلریمیز مطالعه و کتاب اؤقیش مدنیتی و عادتینی حیاتی ضرورت، دېب بیلمس اېکنلر؛ ادعا قیلینگن نېچه میلیونلیک برچه تیلداشلریمیز آنه تیلده سوادلی بؤلشینی هیچ قچان نظرден قالدیرمسلیک درجه ده گی قوتلوق ملی بورچ، دېب توشینمس اېکنلر، برچه کته-کیچیک ادعالرگه قره مه ی، بو چوچوک و بای تیل جمعیتی میز، رسمی دایره لر و میدیالرده اؤز مناسب اؤرنیگه و کوچیگه اېگه بؤلشینی قیین، دېب اؤیله یمن.

ادبی تیلیمیزنی اؤرگه نیش و اؤرگه تیشده برچه لرگه کوچلی توغو (احساس)، همت و ایزچیل اینتیلیش تیلب قالدمن.

تاشکېنت: قیش، ۱۳۹۳/۲۰۱۴

اېندى اۋشە جدا سناقلى كىتابخوانلارنى ھەم قىربانى بۇلسە، كىشى! بولرگە ھەم كىتابنى ساتىپ ئايب اۋقىش خو-خى، حتى اولرگە يېتكەزىشنى اۋزى، ھەم قىين و ھەم قىزىق. شىخصاً اۋزىم بو نىرسەنىنگ قىچەلر قىين و آغىر كېچە ياتگىنىنى دايم اېت-پۇستىم بىلن سېزىپ يورىبەن. ايشانمە سىنگىز قويدە گى طنزنى اۋقىب چىقىنگ:

كىتابخوانلار يىمىز ساغ بۇلسىنلر!

كىتاب حقىدە گى دردىم نى شكۈه آمىز يۇسىندە بىر اۋرتاغىمگە ايتگنىمدە، او بىلن مېن ارەمىزدە قويدە گى سۇزلر ايتىلدى:
... نىمە، كىتابنى يازىش دە قىينەلە ياتىب سىز مى؟
ياغ اې، شىكر قلم اۋتكىر، كىمپىوتر ھەم بار. ھەمەسىنى كېچە يو كوندوز ايشلب، اۋزىم قىلەن.
يىخشى، اوندە دىزىن و صفحەلر توزىش دە قىينلىك بار مى؟
اې... ياغ. اونى ھەم اۋزىم يا كە دۇستلر توزە تىب بېرەدىلر.
خى، اونداق بۇسە چاپ مسألەسىدە قىين چىلىكلر بار مى؟
ياغ... او نىرسە نى ھەم يا فرھنگ سېور دۇستلر، اويوشمەلر يا انتشارات مۇسسەلرى كىمك قىلەدىلر!

اوندە گپ تمام اېکن-ده. سيز ناليیدیگن باشقه نیمه نرسه قالدی؟ همه نرسه بوت(مکمل) اېکن-کو!

اورتاغیم، سیز فقط سؤزلرده مسأله نینگ بوتلیگینی اېشیتیب، ایش آسانگینه کېچیب کتاب قۇلیمگه کېلیب تېگه دی، دېب اویله دینگیز، چاغی.

هه-ده! بۇمسم، چی؟

گپ باشقه یاقده!

قنی اېشیته یلیک-چی!

سیزگه ایتسم، کتاب مینگ-بیر زحمت و یوگورا-یوگورلر بیلن باسمة خانە گه باریب باسیلیب چیقەدی. ایتە دیگن اصل گپلریم و آواره چیلیگیم اېندی باشلنەدی.

جّدی ایتە سیز می؟ قنداق آواره چیلیک؟

قنداغی شو: کتاب نیمه زحمتلر بیلن اویگه کېلتیریلیب، قۇشینلر یا بیران اورتاق نینگ کومگی بیلن جایلاشتیریب قۇییلەدی. اېندی بو یېرده، اېنگ مھم مسأله «اۇقووچی» و اونگه کتابنی یېتیب باریشی دیر. بو هم یازووچی نینگ یېلکەسیگه توشەدی!

قنداق؟!

منه قرەنگ، اوندن کپین سیزدېک اېنگ یقین اورتاقلردن نېچه کیشی گه کتابنی تقدیم قیلەمن. کتابنی هیچ قچان علاقەمند اورتاقلرنینگ بیرانتەسی هم بیر دستە گل یا که بیر پاکت گینه مېوہ یا چاکلیت بیلن اویگه یا ایشخانە گه کېلیب، تېریکلب کېتگنینی اصلا اېسالامە یمن. عکسینچە اولر مېندن ایشخانە لری، اویلری یا هم شھردە بیرار یېرگه کتابنی اېلتیب بېریشیمنی ایستە یدیلر!

نخات کی!

منه بىر نېچە اۋرنىك(مثال): بىر كۈنى ولايت دن كېلگن دۇستلر بىلن بىر محفلده اوچرە شىب قالدىك. صحبت جريانیده بىر تەسى كىنايى لحن بىلن: اۋرتاق جان، يىنگى كىتابىز چىغىدى، دېب اېشىتتىك. اېندى بىزگە كىتاب قىچان يېتەدى؟ دېب سۇرەدى.

خدا خواھلسە يېتەدى، دېدیم.

اونداق بۇمەيدى، اېرتەگە شەردن قۇنغىراق قىلەمن. ھم كىتابنى كېلتىرىنگ، ھم بىرار كۇز داكتىرىگە مېن بىلن قۇشىلىب بارىنگ، دېدى! خوب بۇلەدى، دېدیم ناعلاج!...

باشقە بىر كۈن اۋرتاقلردن بىرى كىتابىمىنى كىم نىنگ دىر قۇلىدە كۇرىب، كېچقورون قۇنغىراق قىلىب قالدى:

ھە دۇستىم سلام، اړتىق من!

وعلىكم السلام، ھە تانىدیم. يىخشى مېسىز اړتىق جان؟

ساغ بۇلىنگ. سىزدن خفەمن، آغەم!

خدا قىلمەسىن، نېگە اېندى؟

قرەنگ، دايم جان-جانى اۋرتاغىم سن، دېب ايتىب يورگىز يورە كدن

اېمس اېكن-دە!

ياغ اې... استغفرالله، اونداق دېمىنگ!

اوندە نېگە كىتابىز آلە قىچان آدملىردى قۇلىگە يېتىب بارگن، لىكن مېنگە

حالىگچە يېتمەگن؟ يا كە «ملا خورک» بۇلگىدىن كېين قۇلىبىزگە تېگەدى مى؟

ياغ اې اړتىق بېگ نىمەلر دېسىز. خدا خواھلسە اېرتە نىنگ اۋزىدە ياق

كىتاب قۇلىزگە يېتەدى!

قرەنگ، يىخشىسى كىتابتى اېرتە ايشخانە مگە كېتىرىنگ. «ھم خرما و

ھم ثواب» دېگنلىرىدېك، ھم سىزنى كۇرەى و ھم كىتابتى آلەى!!!...

ھە دۋستىم، او كىشى اندك رنجراق آدم. بارمەسم خفە بۇلر ابدى. شو اوچون، اپرتهسى كتابنى آرتىق بېگ نىنگ ايشخانهسىگە ابلتیب تاپشیردیم! باشقە بىرکون ولايتلر نىنگ بىرىدن كىتابخوان بىر دۋستىم تىلفون قىلىپ، خانەسى آباد، اول كتابنى تېرىكلەدى. كېين اوچ-تۆرت جلدنى فلان ھوتل دە، فلانچەگە ابلتیب بېرسىڭىز، مېنگە بىغم يېتەدى، دېدى!

تېشى تى تېشىگە باسىپ، ناچار: خوب بۇلەدى، دېدیم!
اېندى علاجىم قىچە؟ كىتاب دېگن باسىلىپ چىققىدىن سۇنگ، اۇقووچىلر و مخلصلر نىنگ قۇلىگە يېتىپ بارىشى كېرەك ابدى-دە. لىكن بو يېتىپ بارىش ايشنى ھم، مردمىمىز نىنگ عجايب عادتلىرىگە كۆرە بېچارە يازوچى نىنگ اۋزى بىجىرىشى كېرەك! عكس حالده «بېچارە كىتاب» چىڭ باسىپ ياتەدى-دە!
شونىڭ اوچون، اېندى مېن قىچان كە شەرگە چىقسىم، دايم بىكسىم يا بىر خىلە دە نېچە جلد كىتابىمدىن سېوئىملى مخلص كىتابخوانلر اوچون ائىب يورەمن. مبادا اوچرەشىپ قالىپ، مېندىن گىلە آمىز كىتاب سۇرە گىلرئىدە، اوبىلر ي ايشخانهلرئىگە آوارە بۇلمەي، دېب اۋشە اوچرەشگن بېردە ياق تاپشېرىپ، اۋزىمنى بىغم قىلەمن!

شونىڭدىكى، ولايتلرگە ھم قىرىنداشلرنى كۇرماق يا بىرار يوموش(ايش) اوچون سفر قىلىسم، بىكسىم نىنگ يىرىمىدىن كۇپى كىتابدىن تۇلە بۇلەدى. چونكە خبر بۇلگىنلر، مېندىن اول اززانچە گىلە قىلىپ، كېين كىتاب تىلەيدىلر-دە!...
بىر دۋستىمگە كىتاب بېرگن اېدیم، لىكن او مېندىن خفە اېكىنىنى ايتدى. قرەنگ عجايب گىلە و خفەلىك: او كىشى، اۇرتاقلرئىمىزدىن بىرى نىنگ اوبىدە كىتابىمنى كۇرىپ، اونى اچىپ بىرىنچى بېتىدە گى چىرايلى عبارە بىلن ساوغە قىلىنگن يازووىمنى كۇرىپ قالىدى. اۋشە زھاتى مېنگە تىلفون قىلىپ، اونى باشقەلرگە نسبتاً گویا كىمىتىپ، كتابنى اونگە يازووسىز بېرگىمىدىن قىتىق

رنجیگىنىنى ایتدی!...

باشیزدی اغیرتمه‌ی، بو کتاب مېنگه اونچه-مونچه قيمتگه توشمه‌یدی. نېگه دېگنده، شله جنگ و چوقور اورتاقلر بو مناسبت بیلن مېندن چاکلیت، کبابدن آلیب کته مهمانلیککچه تورلی «شیرینی» هم آگن پیتلری کۆپ بۆلگن، ایشانیگ!...

ههههه! بونی خو چین سۆزله‌یسیز. بعضیلریده مېن اۆزیم هم بۆلگنم و حتی اویوشتیرگنم!

کتابخوان مخلصلریم مسأله‌سیگه تېگیشلی اینگ قیزیغینی ایتیب، سۆزیمنى توگه‌ته‌من:

بیرکونی بیر آدم تیلفونده مینغیللب مېنى سؤره‌دی. سېسى جدا ضعیف، سیلله‌سى قوریگن، مدارى کېتگن بیر کیشى نینگ سېسى گه اۇخشر اېدی. او اۆزینی زۇرغه تانییب، کسل بۆلیب اویده زېریکیب یانگىنىنى ایتدی. او مکتب دورى اورتاقلریمدن اېدی و مېندن ینگى کتابیمنى اویيگه اېلتیب بېرىشىمنى التماس قیلدی!

هه اورتاق، قدیمگى دۇستیم نینگ کسللیگىنى اېشیتییب، قچان چیدالر اېدیم! ابرته‌نینگ اۆزیده‌یاق بیر پاکت مېوه و بیر جلد کتابنى آلیب، اونى کۆرگنى اویي گه باردیم. او جدا هم ازیب، ضعیفلىشگن اېکن. زۇرغه مېن بیلن گپیردی و حال-احوال سؤره‌شدیک.

قره‌نگ! یازووچى و شاعر بۆلگنلیگى اوچون، برکه تاپکور همه نرسه‌نى قۇییب، بیرینچیدن کتابیمنى تبریکله‌دی و اونى آلیب مقواسىنى کۆریب، ورقلب فهرستى گه هم نظر تشلب چیقدى. بیراق اۇته مه‌یریغلیگى (ضعیفلیگى) اوچون کۆپراق قره‌ب تورالمه‌دی. او کتابنى مېنگه اوزه‌تییب، زۇرغه پیچیرده‌ب:

- آغەم، منه کۆریب توریب‌سن. تنیم، کۆزیم ضعیف. اۆزیم اۇقیالمه‌یمن.

منە اۋشە ايكىنچى طنزىنگى مېنگە اۋقىب بېر. اۋز تىلىنگدن مزە قىلىب
اېشىتەيىن، دېب التماس قىلدى!!

يا توبە اى! منە شونچە چاپا-چاپ اوستىگە، كتابخوان مخلصلىرىمگە فقط
كتابنى اۋزىم اۋقىب بېرىشىم ھم قالگن اېدى، دېدىم اۋزىم بىلن كويىنىب!
ھە، نىمە ھم قىلالر اېدىم؟ تۈشكەدە ياتگن قىلن دۈستىمىنىگ التماسىنى
بېرگە تشلب بۇلر مىدى؟ شو باعث، يازووچى صفتىدە كتابنى نشرىگە و
ترقە تىشى گە شونچە يوگورا-يوگور و محنت قىلىب، اېندى «ھۈكيز دۇمىگە
يېتكزىلگندە»، قويىبېرىش تۇغرى اېمس اېدى-دە! شو اوچون بو سۇنگى
ايشنى ھم بحرىب، متننى اونگە چىرايلى قىلىب اۋقى باشلەدىم!
بونى قرەنگ، طنز توگە مەى توريب، كسل اۋرتاغىم خور-خورلب آغىر
اويقوگە كېتدى!

شو چاغدە خاتىنى كېلىب كسل اېرىنى اويقودە كۇرىب، اىما برماغىنى
لبلىرگە قۇيىب، سېكىن مېنى اېلمب اتاقدن چىقردى. او مېنگە دېدى:
- استاد جان بركت تاپىنگ. كسل اۋرتاغىز ۳-۴ كېچەدن بېرى توزوك
اوخلالمەى، برچەنى قىيىن ياتگن اېدى. حتى اويقو دارىلر ھم تائىر قىلمەى،
اونى اوخلە تالمە گندى. منە شكر سىزدى طنز اۋقىگىنيز، الە ايتگندەى اونى
اوخلە تىب قۇيدى!!....

منە كۇردىنگ مى؟ يازووچى صفتىدە كتابنى چاپ اېتىشەدە شونچە
محتنلرنى باشدن كېچىرىب، حتى بعضى اۋقووچىلىرىمگە اۋقىب بېرىشگە ھم
مجبور بۇلردىم!...

خىر مىلى، شونى سىگە ھم مىنگ قتلە شكر. نىمە بۇلسە ھم عزيز
مخلص كتابخوانلىرىمىز ساغ بۇسىنلر!!

تاشكېنت: 2014 / مىزان ۱۳۹۳

ایستنگ هزل دېب توشینینگ، ایستنگ جد دېب بیلینگ!

خدا کۆترسین!!

عزیز دۇستلریمیزدن بیرى بېل و ایاغى قتیق آغریب، تۇشكده یاتیب
قالدى. او جدا گوده لی و سېمیز اېدى. بو دردگه چلینگندن كېین حتی اۇرنیده
قیمیرلش هم قیینلشگن اېدى.

بیرکونی، بیر-ایکی کیشی اۇرتاقلر بیلن دۇستیمیزنی کۇرگنی باردیک.
چیندن هم یورماق اویاقده تورسین، اۇرنیده قیمیرلش هم اونگه قیین اېکن. او
اېسه ساغلیگیدن نالیب:

منه بېل و ایاغده کوچ یاغ. اېندی اۇزیم توگول، حتی خاتینیم و پالوان
اۇغلیم هم مېنى اۇرنیمدن کۇترالمه ی قالدیلر. بونیسى جدا قیین بۇلدى مېنگه
دۇستلریم، دېدی کویینیب.

شونده هزلکش و دایم شو دۇستیمیزگه تېگیشیب، هزل قیلیب یورگن
اۇرتاغیمیز او کیشی گه کولیب:

ایناغهم، اېندی سیزدی خدا کۇترمسه، بندهسى کۇترالمه یدى، دېدی!!

بیز نېگه اوروشه مېز!

قدیم زمانلرده «اوروشتو» آتلی بیز یورت بار اېکن. بو یورت نینگ اولوسی خودی ارباغ (سحر، جادو) اورگندېک، اوز ارا یا قوشنیلر بیلن دایم اوروش اېکنلر. بیز لحظه هم اولر جنجال سیز یا اوروش سیز یشه ی آلمس اېکنلر. اېر-خاتینلر؛ اکه-اوکه لر؛ آپه-سینگیلر، خاله-عمه لر، جیهن-ابه و تاغلر، دکاندارلر خریدارلر بیلن، ملا امام مقتدیلر بیلن، او قوشنی بو قوشنی بیلن، او کوچه بو کوچه بیلن، او قیشلاق بو قیشلاق بیلن، او گروه بو گروه بیلن و ... دایم تورلی نرسه نی بهانه قیلیب اوروشیب، اوزلرینی افگار و یره لی قیلیب، حتی اؤلدیرر اېکنلر و اوی -جایلر و یورتلرینی آستین-اوستین قیلیب بوزر اېکنلر. قیسقه سی، اولر اوروشگه خودی ناس، چیلیم، چرس و تریاک معتادلریدېک معتاد بؤلیب قالگن اېکنلر!

شو باعث، او یورت نینگ یریم اولوسی چؤلاق، کچل، بدنی جغزی-جغزی، یملگن، عصبلی بوزوق، تورموشلری جدا یمان و یورتلری اېسه ویران، قالاتق و قشاق اېکن.

اوروش طفیلی هر قیشلاق نینگ تورلی رنگلی بیراغلر هیلیپیره ب تورگن قبرستانی بار اېکن. اوروشلرده کؤپ آدمی اؤلیب، شهیدلری کؤپ بؤلگن قیشلاق یا شهر بیز «شهیدپرورمیز»، دېب اؤزگه لرگه کؤره کؤپراق فخرله نیب یورر اېکنلر. اولر، قبرستانلرینی مرمر تاشلر و کؤپ بیراغلر بیلن بېزه تیب، باشقه لرگه کؤز-کؤز قیلر اېکنلر!

اوروشلردە كيم كە شىدادلىك قىلىپ، قنچە اشدى اوروشىپ، قنچە كۇپ بوزغونچىلىك قىلگن بۇلسە، اۋشنىچە باتىر و قەرمان سنە لر اېكن! شو اوچون يورت، ولايت، شەر، قىشلاق، قۇيىنگ كە حتى ھر كۈچە نىنگ اۋزىگە يرە شە مېدە يا كتە، مشهور يا عادي قەرمانى بار اېكن. تىرىكلر قەرمانلرنى حرمت قىلىپ، حتى اولرگە سيغىنر اېكنلر!

باشقە يورتلردن كېلىپ كۇرگن يا اېشىتگن آدملر، «اوروشتو» يورتى آدملىرى نىنگ اوروشقا قلىك و قىلمىشلىرگە حيران قالر اېكنلر. بىر كۈنى اوشبو يورتگە كېلگن مسافرلردن بىرى سىنچكاولىك يوزەسىدن، تجربەلى و باشقەلردن كۇرە كۇپراق كۇپلىك يىرتگن و اوروش-جىجاللرنى كۇرگن بىر چال بىلن اوچرەشىپ، «اوروشتو» يورتى آدملىرى نىنگ اوروشقا قلىك خاصىتى و عادىتى نىنگ سىببىنى سۇرەبدى.

چال اېسە: بونىنگ داستانى جدا اوزون، اېلدىزى قديم اۋتمىش تارىخىمىزگە بارىپ تاقىلەدى، دېدى.

تورىست بۇلسە: بى ملال لطف اېتىپ سۇزلب بېرىنگ، مېنىنگ وقتىم ھم و قىزىقىشىم ھم كۇپ، دېدى.

شوندە چال موضوعنى شونداق شرحلىشگە باشلىدى:

كۇپلر اۋزىنگىزگە اۋخشىب، «بىز نېگە اوروشە مىز؟» دېگن سۇراقنى بىزلرگە بېرەدىلر.

مېن اۋزىم كۇپ چاغلردە شو سۇراقنى اۋزىمگە ھم بېرىپ، بو حقدە تورموش شراپىدىن اېلىپ، اجتماعى توزوم و نھايت تشقى عامللرگچە يېتىپ بارگن من. ليكن بو نرسە گە آدملىرىنىنگ پىسكولوژىسى نقتلە نظردن قرەلگندە، عجايب قىزىق نرسەلرنى ھم بىلىپ اېلىش ممكن اېكن.

قىنداق؟ دېگندە، اصليدە اورىشقا قلىك و اورىشتىرماق قابىلىتى بىز

مردم نىنگ قانىمىز دە بار، دېب اۋىلە يىمن .

مېن اۋزىم، اۋشە عجايب دورنى يىخشى اېسلە يىمن . بېش-آلتى
يىشلىگىمىز دە، بىز بالەلر چومالى(مورچە)لرنى اورىشتىرر اېدىك! اينىقسە آت نىنگ
اېگىرىگە اۋخشش كتەراق بىر تورى عجب هم اورىشر اېدى-دە!
بىز اۋشە چوماليلرنى «آت مورچە» دېب ايتىر اېدىك .

قرەنگ جدا قىزىق! بىز بالەلر دىلىلى حاضر مېنگە قرانغو بۇلگن قنناق دىر
چل و مھارتلر بىلن تىنچ-تاوو و ايناق يىش يورگن انە شو بېچارە چوماليلرنى
ايكىتە سىنى توتىب آلىب، اورىشتىرر اېدىك . بولر ازانچە ياوووز بۇلىب، بىر-بىرى
بىلن قتيق آلىشىب، اوروشر اېدىلر . حتى بىرى نىنگ قولى اوزىلسە، باشقە سىنىنگ
اياغى اوزىلر اېدى! بىراق بو معيوبلىك و يرهلە نىشگە قرەمە ي، اولر نىنگ بىرى
اۋلگونچە اوروش دوام اېتر اېدى . بىز بالەلر بۇلسە، قووناق حالده مزە قىلىب
تماشا و وقتى چاغلىك قىلر اېدىك!

بو اوروشقاق چوماليلرنى تىنچ يىش يورگن خىلىگە قۇشىب، اۋز حاللىرىگە
قۇيگىنمىز دە اېدى، قرەنگ كە هيچ جنجال قىلمىسدىن خىلىگە قۇشىلىب،
تىنچگىنە يىش كېتە بېرىدىلر! درواق، اولر نىنگ اوروشىگە بىز سببىچى اېدىك!
لىكن بو مھارتىمىزگە قرەمە ي، تورلى سببىلرگە كۋرە، جملە دن مېنى
چوماليم اوردى، سېنىكى قاچتى، دېب اۋزىمىز هم اول اچىق اوستىگە ميدانده گى
بېچارە چوماليلرنى باسىب لىش قىلىب، كېن بىر-بىرىمىز بىلن اوروشىب، آغىز-
بورنىمىز قانب، افكار بۇلر اېدىك!

انچە اولغە يىب، ياشىمىز اۋنلردن آشگندە، اۋرۇشتىرە دىگن نرسە مىز هم
اۋرنىنى كتە راققە بۇشتىدى . يعنى بىز اېندى چوماليلر اۋرنىگە بودنەلرنى باقىب،
اورۇشتىرە دىگن بۇلدىك . هە، يم-يشىل دلە و بوغدايتولر نىنگ اىچىدە قووناق و
اېركىن سىرەب يورگن بېچارە بودنە بىز آدملىرنىنگ قۇلىگە توشگندىن سۇنگ،

كونلر و هفتەلر اۋتېب، باشى يايىق قىب-قرانغو يېر، كۋېنچە قۇلدە تېرلېب ىشب، نھايەت عىصبى، اوروشقاق و اينىقسە ھم جنسىگە اۋتە قرشى ياووز بوندەگە ايلەنر اېدى. اېندى اصل تماشاشلەنر اېدى. ايككى عىصبى اوروشقاق بوندەنى قرانغو قىسى(سلولى)دن ميدانگە قۇيېپىلىشى بىلن اق، ھمجىسىگە يوريش قىلر اېدى!

قىزىق اېدى، ساي و دلەلردە اېركىن اوچىب يورگن قوش، بوتونلەى منقورت(قۇل، غلام) و اوروشقاق موجودگە اۋزگەرىب، اصلا اوچىب كېتىب اېركىن بۇلىش يا اۋرىشمس لىك فكريدە اېمس اېدى. اولر بىر-بىرىگە تىشلەنىپ، شرتەلر اورىپ، قانگە بۇيەلىپ، بىرتەسى يىنگىلىب قاچگونچە اوروشر اېدىلر...

ھە مھمان جانلېرى، شونداق قىلىپ بىز تىغىن اۋسىب، اوروشتيرىلە دىگن ذاتلرئىمىز ھم كتە راغىگە المە شىلدى. يعنى ككلىك و خۇرازنىنگ تربيەلش و اوروشتيرىشىگە اۋتېدىك. خودى بوندە كىي بولرنى ھم بىرىنچىدن اېركىنلىكدن محروم قىلىپ، ككلىكنى قىسگە تىشلب، خۇرازنى اېسە اياغىدن باغلب قۇيدىك!

بىر مدتدن سۇنگ، بولر اوروشگە تيار بۇلىپ، ميدانگە چىقەرىلر اېدى. بىزنىنگ تربيە قاعدەمىز اوروشقاق بۇلىشىدە جدا عالى اېدى. اولر اۋلگونچە ھم كۋېنچە قاچمس اېدىلر. يوزلرى قان بۇلىپ، كۋزلرى قان بىلن بېركىلىپ قالردى. كېن اېگەسى اعىز سووى يا كە ايسىق سوو بىلن تازەلب، اوروشگە دوام اېتتيرىلگن پىتلرنى كۋپ كۋرگنمن. حتى خۇراز يا ككلىك اياغىنىنگ پىخى سىنىپ كېتگنىدە، اياغىگە يىسمە پىخ باغلب، تىغىن اوروشگە سالىنگىنىنى ھم اۋز كۋزىم بىلن كۋپ يۈلە كۋرگنمن، دېسم مبالغە اېمس...

ينە بىراز اولغە يىب، خۇرازدن كوچىككە(ايت) اۋتيلەدى. قرەنگ كە كوچىك بازىلر تورلى نسللر ارەسىدن اېنگ اَلغىر و قاپەغانىنى ايزىل تايىپ، اونى اوروش اوچونگىنە تربيەلەيدىلر. تاپگن-توتگنلرئىنى ايتگە يېدىرىپ باقىپ، اونى

اشدئى آغیر و اوروشقاق موجودگه أیلنتیره دیلر. حتی بعضیلر، یخشی قانخور جنگری کوچیک بؤلشی اوچون اونگه سؤییلگن مال نینگ قانینی هم ایچیره دیلر!...

اولغه یش تغین دوام ایتیب، اېسلب اؤتیلگن اوروشقاق حیوانلر قطاریگه قۇچقار و تېوا(تویه) هم کیره دی. اولوسیمیز بولرنی هم چیرایلی قیلیب تربیه لب، بیر-بیری بیلن اوروشتیره دیلر. تېوا اؤشه اېگری-بوگری هیبتلی گوده سی بیلن خودی حاضرگی «کچ کوره شی» نینگ هیبتلی و یۇغان پالوانلری کبی بیر-بیری بیلن آلیشیب، تماشا کؤرسه تر ابدی...

انه گپ شونداق. اولوسیمیز تۇغیلگنیدن اؤلگنیگچه، تورلی حیوانلرنی اوروشتیریش بیلن بیر کبزه، اؤزلری هم اوروشیب کته بۇله دیلر. اېندی بو نرسه نسلدن-نسلگه اؤتیب تکرار له نیب، اولرنینگ قانیگه سینگیب، توغمه عادتلیگه ایلنگن، دېسم ایشانه بېرینگ! حتی اېندی توغیلگن چقه لاقلر هم انه شو میراث طفیلی آنه لری نینگ کؤکره گینی تینچگینه اېممه یدی لر. اولر قنداق دیر غور-غور سېسلر چقه ریب، گاهیده تیشلب، آنه لری نینگ فریادینی چقه ریب اېمه دیلر!!

بازار-آچارلر، کؤچه-کؤیلر، دفتر-دېوانلر، اوی-قیشلاقلر، مکتب-کودکستانلرده داېم جنجال و اوروش کوره سیز. شونده، درحال ۱۰-۵ کیشی بېکار و حتی ایشی بار تماشاچی و دلالتچی هم تاپیلیب اولرنی خودی کوره ش معرکه سیدېک اؤره ب آیب، تماشا قیله دیلر.

شونداق یتده اؤشه دلالتچی یا تماشاچیلر اولرنی اېیرسه لر بۇلمه یدی می؟ دېب سؤرده ی مسافر.

یاغ ای... نیمه دېسیسز. اولر مداخله قیلگنده اوروش الاوی خودی پترول سېپیلگندېک کوچه یه دی!
قنداق بؤلیب؟!

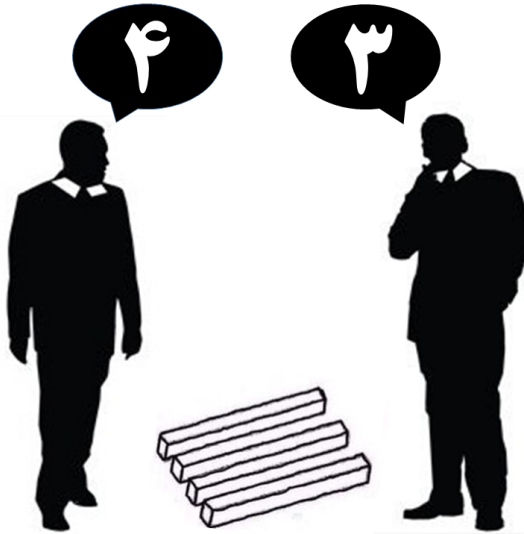
ايگى كيشى جنجالچى نينگ بير كيشى ارهسيگه كيريب، بيرىگه:
او كه م، اوزىزدى بير آز باسينگ. نىگه بىكارگه اوروشه سىز! دېسه بۇلدى.
چونكه قرشى تمانى اونى ملامت و گناهكار بىليپ، تاباره اونگه تشلنه دى. اېندى
اگر اۋشه مصلح كيشى بو تشلنگن آدم نينگ آلدىنى تۋسيپ، منه گى (زنخى) نى
اوشلب: اكه جان اوروشمنگ، شيطانگه لعنت دېنگ، دېسه بار مى. او باشقه سى
دراو حريفىنى گناهكار بىليپ، اونى سۋكيب اورماقچى بۇلدى!
قرهنگ كه عادى ايتيشمه، كېين كته بير اوروشگه ايله نىپ، آدملىر افگار،
ايشلىرى چتاق بۇليپ، گاهى حتى اۋلىشى هم ممكن.

شونينگ اوچون، قديم-قديم زمانلردن حالىگچه اوروشقا قلىك، يقه لىش
(اوروش) و بوزمه كارلىك بىزگه توغمه و يوقىملى عادت يا كسلىك سىنگرى
نسلدن-نسلگه اۋتيب كېلگن و كېله جك نسللرگه هم اۋتيب بارىشى انىق. حتى
بو عادتى بىزگه همده اۋلگنلىرى بىزگه «شھيد پرور» بىز، دېب فخرله نىپ هم
يورە بىز. منه يورتى بىز آتى هم «اوروشتو» يعنى اوروشلر جايى يا يورتى، دېب
اتلگنى هم بىچىز اېمس.

برادر! اولوسى بىز ايچىده اوروش الوىنى ياقماق اوچون اۋزلىده يېترلى
برچه شرايط بار. فقط ايچكىرى يا كه تشقىردن مىده گينه بير اوچقون يا
توتشتىرىق تشلنسه، بۇلدى! منه، «سىز تمان قولوخ دېوار» ياتلر انه شو مشئوم
عادتىمىزدن فايده له نىپ، يىللر دوامىده اولوسى بىزدى بير-بىرى بىلن خودى اۋشه
بىز اوروشتيره دىگن جانورلر دېك، اوروشتيرىپ، اۋلدىرتيرىپ، بوزغونچىلىك
قىلدىرىپ كېلماقده لر!!....

تاشكېنت: ميزان، ۱۳۹۳ / 2014 يىلى، دىسمبر

اېسئتمه: مبادا یوقاریده گی داستاننی اؤقیب، آدملر قنداق قیلیب اؤز باشلریگه اورو شه دیلر؟ دېب قبول قیلمه ی، ایگیله نیب تورگن بؤلسنگیز، قوییده «اوروشتو» یورتی نینگ بیر-بیرلرینی صمیمی سېویب اویلنگن بیر اېر-خاتین قیلیمیشلرینی اؤرنک صفتیده اؤقینگ:

یہ اوروشیب قالمہ یلیک!

اېر و خاتین اېشیکدن اویگه کیره یاتیب، دهلیزده ایاغلی بییر- بییریگه
استه تېگیب قالدی. شونده خاتین شاشیلیب اېریگه:
«تېز قۇلیزدی بېرینگ، عزیزیم!» دېدی.
اېر، خاتینی گه قۇلینی اوزه ته یاتیب، تعجب بیلن:
- نېگه؟ نیمه بۇلدی سېوگلیم؟! دېب سۇره دی.
- عزیزیم ینه اوروشیب قالمه یلیک، دېمن-ده!
اېری بۇلسه ایلجه ییب:
- جانیم نېگه اېندی؟! دېدی.
- ایاغی بیز بییر- بییریگه تېگدی- ده!
- تېگسه تېگییدی، نیمه بۇله دی؟!
- اونداق دېمنگ. قدیمدن آته-بابالری بیزدن قالگن نرسه شو، اگر ایگی
آدمدی ایاغلی بییر- بییریگه تېگسه، اولر اوروشیب قالیشلری ممکن اېکن! شو
اوچون، اوروشیب قالمه یلیک تعین، دېب قۇلیزدی اوشله-دیم!

- نېگە اپندى اوروشر اپکنىز؟!
- سَل نرسە گە اوروشە بېرەسىز- دە!
- مېن مى؟
- بۇلمىسەم، كىم!
- مېن اوروشقاق من مى؟!
- البتە كە شونداق!
- اۋرگىلدىم سىزدىن، اوروش باشلەيدىگن دايم سىز-كو!
- بېكارلردى ايتىپ سىز، اوروشقاق و جىگرە اۋزىزسىز!
- سىز اوروشقاق!
- اوروشقاق ھم سىز، سۇكەدىگن ھم سىزسىز-كو!
- عىبىم گە تېگاتىپ سىز!
- ھى-ھى، سىزگە عىب دېگن نرسە ھم بار مى؟
- نېمە دېدىنگ؟ يەنە بىر قېتىر؟
- سېن-سېن لەمنىگ! بۇمسە ...
- بۇمسە نېمە قىلەسن؟ آدم اپمىسن، دېپ سېن ايتتىنگ-كو. يەنە نېمە
دېماقچى سن؟!
- قچان سۇكدىم؟ دايم سىز، مېنى ھم بالەلرنى ھم غىجىب، سۇكىب
تورەسىز-كو!
- نادان!
- كىشى اۋزى نادان بۇمسە، باشقە بىراودى نادان دېمەيدى!
- جنى، مېھسىز!
- تېنتىك، تېلبە!
- طايفە بىز تېنتىك، تېلبە!

- اوہ- هو، زورياتيز برچهسى دېوانہ-كو!

- اي يى...!!!

- وای يى...!!!

اېر و خاتين نينگ بير- بيرىگه قرهته ايتيشوولرى لحظه مه- لحظه
كۆپه ييب، سېسلىرى اېسه درجه مه-درجه كۆته رىليپ، قۇشنىلرى هم اېشيتير
اېدىلر. ماجرا كېسكىنلە شىب، گپ شاقين-اله مته سار و بير- بيرلر ينى
سۇكىشلىرگه هم يېتىپ باردى...!

يىلمه دىك، جنجال قنناق اۆتكير سۇكىنچلر بيلن توگه دى. بيراق، خيريت
كه اولر بير- بيرلر ينى نينگ قۇللىرىنى اوشله گن اېكنلر. عكس حالده گپ اورا- اور و
نازك جايلرگه هم بلكه يېتىپ بارىپ، ايكلهسى نينگ قه يېرلرى دير كۆكه ريب
چىقردى!!

تاشكېنت سفرى خاطرەلر يىدن

كىتاب يا چاكىت؟!

بازارده نې-نې قىزىق واقعهلر يوز بېرمەيدى، دېسسىز. تاشكېنت بازارلرىده سودا قىلىپ يورگىمىدە، يوز سۈملىك پول آزچىللىگى و كىشىلر قىيىنلىگىنى بېقەدېم.

«تاغ قنچە يوكسك بۇلسە ھەم، اوستىگە چىقر يۇلى بار» دېگنلرىدېك، اۋتكىر ذھنلى ساتووچىلر شو قىيىنچىلىككە ھەم عجاىب بىر بېچىم تاپگن اېكىلر! بىر كۈنى بىر دكاندن سودا الدېم. ساتووچى بېرگن پولىمدن سودا پولىنى الىب، ۶۰۰ سۈم قىتىمىنى بېرىشى كېرەك اېدى. شوندى دكاندار مېنگە بىرتە ۵۰۰ سۈملىك بىلن بىرگە، يلتىراق قاغازلى بىردانە چاكىت ھەم اوزەتېب:

- كېچىرەسىز عمكى، ۱۰۰ سۈملىك مىدە پولېم يۇغ اېكن، اۋرنىگە منە بو چاكىتنى مزە قىلىپ بېنگ، دېدى اىلجەبىب!

مېن بۇلسە: مىلى رحمت، دېب چاكىتنى الىب كېتدېم. ۱۰۰ سۈم اۋرنىگە چاكىت الىش تىغىن بىر نېچە يۇلە تىكرارلندى.

چۈنتىگىمدە اېسە چاكىتلر سانى اشىب باردى!
بىر كۈنى مسالە نىنگ تېسكىرى سىنى سېنب كۆردىم. يعنى ساتووچى گە ۱۰۰ سۈملىك كىلىك قىلگندە، چۈنتىگىمدن بورونى چاكىتلردن بىرتەنى چىقەرىب، پوللرگە قۇشىب دكاندارگە بېردىم!

قىزىق بۇلدى، ساتوۋچى ايندەمەي چاڭلىتىنى آلدى-دە، باشقە چاڭلىتلىرىگە قۇشىپ قۇيدى!

ابندى بىلىسم، بازاردە سودا پىتلىرىدە چاڭلىت آلىش و چاڭلىت بېرىش كۇپ قتله تىكرارلەنىپ، بىرچەلرگە عادى بۇلىپ قالگن ابىكن!...

كونلرنىنگ بىرىدە كىتاب دىكانىگە بارگن ابىدىم. نېچە عنوان كىتاب تىلب، پولىنى تۇلش اوچون كسە(دخلى)گە باردىم. كىتابلر پولىنى بېردىم و دخلىچى قىز مېنگە ۳۰۰ سۇم قىتىمىنى بېرىشى كېرەك ابدى. بىراق او بۇلسە:

- كېچىرە سىز، مېدە پول يۇق ابىكن، دېب مېدە بىر كىتابنى تىختلب قۇيىلگن كىتابلر ارە سىدىن آلىب مېنگە اوزە تدى و مزە قىلىپ اۇقىسىز، دېب قۇشىمچە قىلدى!

مېن بۇلسە، رحمت دېب كىتابچەنى آلىب، مقواسىگە قىا باقدىم. كىتابچە طنزلر حكاىە سى تۇپلمى ابىكن. متروودە يۇل بۇيى بىرتە-ايكىتە قىسقە حكاىەسىنى اۇقىب، چىندن هم مزە قىلدىم!...

باشقە بىركون دىھقان بازارگە بارىب، بىراز مېو-چېوہ آلدىم. پولىنى تۇلش پىتى قرەسم، ۳۰۰ سۇمگە تېنگ مېدە پولىم يۇق. شوندى، ساتوۋچىگە او كونگى كىتاب ساتوۋچى بېرگن اۋشە كىتابچەنى چۇنتىگىمدن چىقە رىب، ساتوۋچى گە اوزەتە يازىب:

- منە، ۳۰۰ سۇم اۋرنىگە بو كىتابچەنى آلىنگ و مزە قىلىپ اۇقىنگ، دېدىم كولىم سىرەب!

ساتوۋچى ابسە خودى اجىنەنى كۇرگندېك، كۇزلرى حىرتدن كتە آچىلىپ بقىرگندېك دېدى:

- وای عمكى، بونىز نىمەدى!!؟

- بو ۳۰۰ سۇملىك ھىجوى(طنز) كىتابچە. اۋزىنگىز يا خۇجە يىنىز مزە

قىلىپ اۇقىسىزىلر!

- وای، اوستىمدن كولماقچى سىز مى؟

- نېگە كولركن من سىنگلىم؟

- اوندە، نېگە ۳۰۰ سۇم بېرمەى، بو ارزىمە گن تۇرتتە ورقنى

بېرماقچى سىز؟

- بونى مېنگە هم سىزگە اۇخشش بىر ساتوچى بېرگن-كو!

- بېرسە، بېرىپتى-دە. نېگە سادە بۇلىب اَلدىنگىز؟

- اخىر بو كتاب، اَلتون دېك نرسە- كو! اَدملر چاكاليت اَلىب يورىبىدىلر-كو!

- اوندە نېگە بو اَلتوننى اۇزىنگىزگە سقلمەى، مېنگە بېرماقچى سىز؟ مېنگە

۳۰۰ سۇم بېرىنگ!

- اخىر مىدەم يۇق-كو! او كون سىزدېك بىر ساتوچىگە ۱۰۰ سۇم

اۇرنىگە بىرتە چاكاليت بېرگنىمدە، ايندەمەى اَلدى-كو!

- اې عمكى، باشىمدى اُغرىتمنگ. قرەنگ، بىر بالە نىنگ كۇنگلىنى

اَلماق اوچون، چاكاليت اسقاتەدى مى يا سىزنىنگ بوكتابىز؟

- خۇۋۇش، بو بىلن نىمە دېماقچىسىز؟

- دېماقچىمن كە، سىز مېنى قىينەمسدن، كتابچەنگىزنى بېرەمن، دېب

اوارە بۇلمنگ. ۳ تە چاكاليتىز بۇلسە، مرحمت اَلەمن. لېكن، بو كتابىزنى

اۇقىشگە، نې مېن و نې هم خۇجە يىنىم وقتىمىز و مىلىمىز بار. اونى

چۇنتككىنەنگىزگە قۇيىنگ-دە، اۇزىزگە سىيلاو بۇلسىن!!!...

تاشكېنت: 20-اگست/2018

شعریم نى اېشىتىرىمە سىم، قۇئىمە يىمىن!

كۆچەدە بىر شاعرنى بىراو قوۋەلب كېتماقەدە اېكن. آلدلریدن بىر كىشى
اۈچرەب، قوۋىب كېتەياتگن كىشىنى تاختەتیب:
- ھە، ھە اكه! تىنچلىك مى؟ نېگە بو بېچارە شاعردى قوۋەلب
كېتاتىب سىز؟ دېب سۇرەبدى حىرت بىلن.
قوۋىب كېتەياتگن كىشى ھەرسىلب، شاشىلىب دېدى:
- اى.. اينىم، مېن اۈزىم ھم شاعرمن!
- اۈندە نىمە گپ بۇلدى، ارەلرېزدن قرە موشوك (پېشك) اۈتتى مى؟
- سىزگە ایتسىم، بىز اىكلە مىز تازە شعر ایتگن اېدىك. مصلحتلە شىب،
اول بىرىمىز شعرىنى اۋقىسن، اىكىنچى مىز اېشىت سىن. كېن اىكىنچى مىز
اۋقىسىن، بىرىنچىمىز اېشىتسىن، دېب كېلىشگن اېدىك.
- خۇش، كېن نىمە بۇلدى؟
- اول نوبتى او اىلب شعرىنى اۋقىدى. اىشانىنگ او كەم، مېن تىشىمدى
تىشىمگە باسىب بىمزە شعرىنى اداغىگچە زۇرغە چىدەب اېشىتتىم. لېكن نوبت
مېنگە يېتگندە، او بۇلسە سېنى بې معنى شعرىنگدى اېشىتىشگە طاقتىم ياغ، دېب
بىردن قاچتى. اېندى مېن اونى توتىب اىلب شعرىمدى اونگە اۋقىب
اېشىتتىرمە گونىمچە قۇئىمە يىمىن، دېب شاعرنىنگ ار قە سىدن شاشىلىب قوۋىب
كېتتى!!

اخلاقي نتیجه:

شاعر، یازوچی و صنعتچیلر اؤز ایجادلرینی کیشیلرگه ایشیتتیرماق، کؤرگزماق و اؤقیتتیرماق اوچون ضرورتلری بار. عکس حالدده بو ایستک ایچلریده توگیلیب، بیغیلیب، بوغ قزانلر کبی پارتلب کبتیشی ممکن!!

تقابلى اۇغلاقچى!

اۇغلاق ميدانىدە برچە اۇغلاقچىلر، لوژدە اۇلتيرگن اولوغلر حضورىگە اُتلىرىنى مينيىب صف تارتىب تورديلر. مشهور اُتلر و تانيقلى ماھر اۇغلاقچىلر تماشاچىلر نىنگ كۇپلر يگە تانىش بۇلسە ھم، بىراق اولر ارەسىدە گى يخشى اُتلردن بىرىنى مينيىب اُلگن و نېگە دىر باشقەلرگە تېسكىرى يوز-باشىنى قب-قرە نقاب بىلن بېركىتىب اُلگن بىر اۇغلاقچى نى كىشى تانىمس اېدى. چونكە اونىنگ آغزى و ايكى كۇزى گىنە اچىق اېدى، خلاص.

اولوغلر نىنگ بو يروغى بىلن حَكَم سۇزلاوچى نطاقنى اۇيىن باشلەنىشىنى مكروفون دن اعلان قىلىشگە بو يوردى. نطاق بۇلسە بار تاووشى بىلن: آھى مردم، اۇغلاق باشلەنەدى! بىراغدى ۵۰ دالرى و جوردى ۱۰۰ دالرى بار، ھايى!، دېب بىر نېچە يۇلە شاوقىنلەدى.

بىرچە اۇغلاقچىلار ساورىن (جايىزە) نى اېشىتىپ اق، بىردىن بىر جۇر اۋرتەسىدە تىشلەنگەن بوزاق (گوسالە) لاشىگە يورىش قىلىدىلار. اۋنلۇب اتلىق جان تىلاشگندېك اتلىرىنى قىچىلىپ، زۇر بېرىپ قۇرەنى بىرىتىپ كىرىپ و بېرگە بو كىلىپ اۇغلاقنى اېشىگە اىنتىلار اېدىلار. چىنگ-تۇزان اۋتە قوبوق و قلىن بۇلگىلىگى اوچون، اتلىقلىرىنى كۇرىش و بېلگىلىش قىيىن اېدى. بوتون فضانى اتلىرىنى كىشىنى-بو اۇغلاقچىلارنى بىر قىرغى تۇلدىرگەن اېدى. بىر نېچە دىققە تىلاشودن سۇنگ، اتلىقلاردن بىرى اۇغلاقنى تىقىمىگە باسە توريپ، بېل (باد) دەى قاچىپ، اۇغلاقنى بىراققە اېلىتىپ تىشلەدى. بوتون تىلاشچىلارنى كۇز اۋنگىدە عىنا اۋشە نقابلى اۇغلاقچى بو ايشىنى بىرگەن اېدى! بوتون فضانى تىلاشچىلارنى قىو-چىولرى و گولدىوراس قىرسكلرى تۇلدىردى.

نقابلى اۇغلاقچى اتىنى لوژ قىرشى سىگە چايتىرىپ كېلىپ، بىراققە تىكىلەن ساورىنى ادى. او مىنگەن ات، شىرنىنگ اېنگ باى و كوچلى ادىملردىن بىرىنىكى اېدى.

اۇغلاق جورگە كېلتىرىلگەندىن سۇنگ بىراغ اۋشە ۵۰ دالر، بىراق (اما، لىكن) جورنىنگ ساورىنى اېسە ۱۵۰ دالركە كۇتەرىلدى. قرەنگ كە نقابلى اۇغلاقچى بو سىفر (قتلە) اۇغلاقنى جورگە بېتكە زىب، ۱۵۰ دالر ساورىنى قۇلگە كىرىتدى و لوژدەگى باشقە اولوغلاردىن اېسە تىشوق يوزەسىدىن تىغىن ۳۰۰ دالركە اېگە بۇلدى.

شونداق قىلىپ، لىظەمە-لىظە بېلشوو (مىسابقە) نىنگ پولى كۇپەى تىرىلىپ، ۵۰۰ دالردىن اشىپ كېتدى. بو جىراندە مىشهور كوچلى باى نىنگ اتىنى مىنىپ الكەن نقابلى اۇغلاقچى، اۇغلاقنى بىراغ يا كە جورگە بېتكە زىب انچە پول ايشىلپ ادى. اۋىين اقىمىدە بايلار و ات اېگە لرى كېسكىن رىقابىنگە بېرىلىپ، غالىلرگە پول بېرىشكە بىر-بىرىدىن اوزماقچى اېدىلار! اولر بېلگىلىنگەن

ساوریندن تشقۇرى، اۇغلاقچىلارگە كۆپ پوللارنى ساوورىپ بېرىدۇلر. رقابت طفىلى اۇغلاقچىلارگە توشگن پول، ساورىنگە كۆرە نېچە برابر اېدى...!

كون كېچ بۇلىپ، اۇغلاق اۋيىنى اداققە يېتەى، دېب قالدى. شو كېز(آن، لحظه) دە مكروفوندىن سۇزلاوچى "آخراۇغلاق" نى يوكسك تاووش بىلن جر اوردى. "آخراۇغلاق" اوچون ساورىن ۲۰۰۰ دالر تىكىلگن اېدى! "آخراۇغلاق" قىيىنراق اېدى، البته. يعنى بىراغ اوچون ايرى پول بېرىلمس اېدى. بلكە اۇغلاق ھرحالده بىراغدىن اۋتكەزىلگندىن سۇنگ، جورگە كېلتىرىلىشى كېرەك اېدى.

بونداق كتە ساورىننى يوتماق اوچون، ھم اۇغلاقچىلر و ھم آت اېگەلرلى اوچ اېدىلر. برچە اۇغلاقچىلر ساووتىلىپ تيارلنگن، تازە نفس، اىلدم و اېنگ چاپقىر اترلنى مىنگن اېدىلر. جملە دن حكايە مىز قھرمانى ھم اۋشە كوچلى آدمنىنگ تىغىن اېنگ اىلدم(چاپقىر، تىز) اترلدىن بىرىگە مىنىب آلگن اېدى.

جور اوستىگە برچە ائلىقلر تۇپلە نىب، حكّم اشارە سى و نطق نىنگ بقىرىغى بىلن اۋيىن باشلە نىب كېتىدى. جور اوستىگە اترلنىنگ گوجوملىگى و سورا-سورى جدا كۆپ و زيچ اېدى. شو اوچون، اونچە-مونچە آت قۇرەنى يارىب كىرالمس اېدى. اېنگ كوچلى ائلرگىنە اىچكرى يارىب بارالردى. قۇرە دە گى تله-تۇپ ۲۵-۲۰ دىققە چۇزىلىپ، اترلنىنگ كىشنىشى و دۇپورى، اۇغلاقچىلرنىنگ بقىرىغى، قمچى ضربەلرلى نىنگ تاووشى، نطق نىنگ تشويقاتى و تماشچىلرنىنگ ھياھولرى ھمدە دنبورەچىلرنىنگ مقتاو كويلرى بوتون فضانى تۇلدىرىپ، محشر بۇلگن اېدى، گۇيا. كۆپ اورىنىشلردىن سۇنگ، قلىن چنگ-تۇزان اىچىدىن بىر ائلىق اۇغلاقنى تىقىمىگە باسىپ، يىلدەى بىراغ تمانگە يوگوردى. بىراق بىراققە يېتەى تورىپ، اۇغلاق قۇلىدىن بىرگە توشدى. شو لحظه دە باشقە اۇغلاقچىلر ھم يېتىپ بارىپ، بوزاق اوستىگە تىغىن تله-تۇپقلىنىلشىدى. بو جربانده نېچە قتله بوزاق بېردىن كۇتەرىلىپ، بىراز يورگندىن

سۇنگ قىتە يېرگە توشدى. اخىر ۲۰۰۰ دالر اۋغلاقچىلارنى كوتىب تورگن ابدى دە!

شونداق قىلىپ، اۋغلاق سورىلىپ-سورىلىپ، تىرت-كىشلىر بىلن بىراغدىن اۋتكە زىلىپ، جورىنىگ چمە سى ۱۰۰-۸۰ ادىملىگى گە يىتگن ابدى. نىهايت اۋغلاق اۋشە نقابلى اۋغلاقچى نىنگ قۇلىگە توشىپ، بىر عملب جورگە يىتكە زىلدى. بوتون فضانى گولدوراس قىرسكلر، قىو-چىولر و القىش تاووشلرى تۇلدىردى. نقابلى اۋغلاقچى ساورىنىنى الىشى بىلن، ات اېگە سى ھىجانلەنىپ اۋزى ھىم ۲۰۰۰ دالر چىقەرىپ بېردى. بونى كۇرگن باشقەلر ھىجان و رقابتگە بېرىلىپ، اۋغلاقچىگە دالارلارنى بېرە باشلەدىلر! اۋنل قۇل نقابلى اۋغلاقچى تمان اوزە تىلىپ، دالر يا ملي پول بېردى. نطاق مكروفوندىن علاجى بارىچە پول بېرگن كىمسە لر نىنگ اتىنى قىلقلە قىلدى!

مئلى كۇرىنمە گن بو ھىجانلى رقابت ميدانىدە حتى عادى تماشچىلر ھىم رقابتدىن قوروق قالمەى، دىبە ھىر كىم چۇنتكى كۇترگىچە بىر نىمە نقابلى اۋغلاقچىگە بېردى. پول كۇپلىگىدىن قەرمان نىنگ قۇلىدە سىغمەى، او پوللارنى قاودە-قاودە قىلىپ اچىق يقەسىدىن كۇنگىگە اورر ابدى...!

اۋىين توگب برچە اۋغلاقچىلر لوژ قىشى سىگە تىغىن تۇپلندىلر. اولوغلر، قوماندانلر، بايلر و برچە تماشچىلر نىنگ مىهسىدە: "بو نقابلى ماھر اۋغلاقچى كىم بۇلدى اېكىن؟" دېگن سۇراق اىلەنىپ تورگن ابدى. كىشىلر اونىنگ كىملىگىنى اىنتىقىپ بىلماقچى اېدىلر.

شوندە اتى آخر اۋغلاقنى كېلتىرگن اۋشە كوچلى باى نقابلى اۋغلاقچىدىن: او.. يىگىت، عجاىب ماھر اۋغلاقچى اېكن سن. آتە ننگە مىنگ رحمت! قنى اېندى نقابنى يوزىنگدىن اىلب، بىزلرگە اۋزىنگدى بىر تانىتىگىن-چى؟ دېب ايتدى.

نقابلی اۇغلاقچى اېسە يوزىدن سېكىن نقابىنى آلدى. شوندا جمعيت ارەسىدە قۇقسدن(ناگھان) خودى يانغىن توشگندېك، بىردىنگە كوچلى شاو-شوو و غلە-غولە تاپىلدى؛ چونكە او آدمى نې يلغوز لوژدە گىلر، بلكە كۇپلېب تماشاچىلر هم آز-ماز تانىر اېدىلر.

هە، نقابلى كىشى تانىقلى بىر پالوان اۇغلاقچى اېمس، بلكە ولايت نىنگ كۇزگە كۇرىنگن بىر يازووچىسى اېدى!!

بىرىنچى بۇلىب اۇشە كوچلى باى اچىق بىلن نقابلى اۇغلاقچىدن:
آھى يازووچى، سېن باشقە لردى ايشىگە بورىنىنگدى تىقىب، اينىقسە مېنى آتىمگە اۇغلاق چاپىشگە قنداق حدىنگ سىغدى؟ دېب سۇرەدى ھىجانلى و جىرنگلى تاووش بىلن.

تقىصىر، بىر قاشق قانىمدن اۋتىنگ. بىلگنلر يزدېك، مېن شو اولوستى كمترىن بىر قلمكش ضىالىسى من. كۇپ يىللردن بېرى كۇزىمدى نورىنى تۇكىب، جانىمدن ماىە قۇيبىب، بىر-ايكى جلد كتاب منە شو شوربخت اولوسىمىزىنىنگ تىلى و مدنىتى حقىدە يازگن اېدىم. اولرنى چاپ قىلىش اوچون كۇپ كىشىلرگە بارىب، قنچە اېشىكلرگە باش اوردىم. بىراق كتاب اوچون كىشى بىر پول ھم بىرمەدى و حتى كە «بېكار قالىب سن»، دېب مسخرە ھم قىلدىلر!
او نىسىنى بىر آز اۋنگلېب، سۇزىگە دوام اېتدى:

ھە جنابلر، اۇغلاق فصلى باشلەنىب، قرەسم ھركونى ۲۰-۱۵ مىنگ دالر اۇغلاقچىلرگە ساورىلىب بېرىلىب ياتىتى. شوندا «تندىردى ايسىق كۇرىب، مېن ھم بىر نېچىتە نان يايىب آلەبىن»، دېب دۇستلر مصلحتى مېنن اۇغلاق چاپدىم
-دە!

خوش، سېنى عمرىنگدە اۇغلاق چاپىشىنگ او ياقدە تورسىن، حتى توزوك آت ھم مىنگىنىنگدى كىشى كۇرمەگن. آيت-چى، قنداق قىلىب بوكون

ماهرلیک مینن اۇغلاق چاپتینگ و مونچه پولدی یوتیب آلیب، کۈنه کینگگه اوردینگ؟!

تقصیر، ساییس(آت باقر)لریزدن بیری یقین دۈستیم بۈله دی. اونگه مراجعت قیلیب، کۈمک سۈره دیم. او بیلن مصلحتله شیب، عیناً سیزدی ائلریزگه مینیب اۇغلاق چاپماقنی ریجه لشتیردیک.

نېگه اېندی عینن مېنینگ ساییسیم و ائیمنی تنله دینگ؟

جناب، سیزنینگ آئینگیزدی مینگن هر بیر اۇغلاقچی، اۇغلاقنی آلگنیده کیم هم جرأت قیلیب، اونگه قۇل اوزه تالردی یا تۈسوق بۇلالردی! اولر حتی مېنگه کۈمکله شیب، اۇغلاقنی «جور»گه کېلتیریشیمگه هم یاردم بېرر اېدیلر! منه خداگه شکر بیر نېچه ساعت ایچیده، سیز، آئیز و ساییسیز برکتیدن بیر نېچه عنوان کتابتی پولینی ایشلب آلدیم، تقصیر!!

آخر اۇغلاقنی آتی کېلتیریب، اونینگ آتی نېچه قتله مکروفوندن برالله جر سالییب، یوره گی قووانچ و غروردن تۈله بای یازووچیگه جدی آهنگده:

های یازووچی، بو قیلیمشینگ بیزنینگ عرف و عادتیمیزگه قرشی کېچیریلمس کته بدعت و گناه سنه له دی. سېنی قتیق جزالب، کۈنه کینگگه اورگن برچه پوللرنی هم آلیش کېره ک، دېدی قۇلینی یازووچی تمان سیلتب! آدملر اره سیده غله-غوله تاپیلیب، هرکیم بیر نرسه ایتر اېدی...

شونده بای نینگ یانگینه سیگه اۋلتیرگن بیر یات مهمان، باسیق سېس بیلن بایدن رخصت سۈره ب:

جناب، بیزلرده «هرکه آب از دم شمشیر خورد نوشش باد!» دېگن عجایب بیر نقل بار. بو یازووچی برادریمیز جانینی جبارگه بېریب، بوکون شو قماردی اۋینب یوتیبیدی. دېمک نوشی جانی، آنه سوتیدېک حلالی بۈسین. اېندی بۈلگن ایش بۈلیبتی، کېلینگ سیز اېرلیک(مردلیک) قیلیب او بېچاره نی کېچیرینگ

تقصیر! دېدی.

باى بو سۆزلرنى اېشيتيب بيرآز يومشب(نرم بۇليب)، حرمتلى مهمان نينگ يوزيدن اۇتالمەدى، چاغى. او يازووچينى خطاب قىليب:
- نيمە قىلەى، «تېردى دَمينى پخته توتتى». بو سفر سېنينگ بو قيلميشينگ كېچيريله دى. ليكن شونى ايكي قولاغينگه يخشى قوييب آلگين، قديمدن آتە-بابالريميز «تېنگ تېنگى مينن، تېزەك قابى مينن» دېگنلريدېك، بوندن نرى اۈزگە لرنينگ ايشيگە ارەلشمەى، ايکينچى بونداق بدعتگە قۇل اورمەيسن!! دېدى....

تاشکېنت: مى آيى 2014 / نور آيى ۱۳۹۳ يىل

حورلار ايكىتە-كول!!

نېمە بۇلدى-يو بو قتله تصادفگه كۆره اۈزىنى-اۈزى پارتلتگن(انتحارى)، اېنديگينه خط و بروت چىقرگن نوقيران اۈسمير يىگىتچە، بىر قنچه گناھسىز كىشىلارنىڭ اۈلۈمى و يرهلنگىنى گە سببىچى بۇلىپ، كۆپ عايىلەلرنى ماتمگە اۈلتىرغىزگن بۇلسە ھم، بىر قۇل و بىر اياغىدىن ايرىلىپ، بوتون بدننى قتيق يرهلەنىپ شلختە-شلختە بۇلگن حالده تىرىك قالىدى.

باشقە يره لنگنلر قطارى اونى ھم كۇما حالده امبولانسگە تشلب، شفاخانه گە اېلتىدىلر. داكلرلر قرەب، عملياتلر قىلىپ، نھايت تىرىك قالىدى. بىراق او بىر-ايكى كون كۇما دە قالىپ، نھايت اوچىنچى كون ھۇشگە كېلىدى. شو پېت اۋاق كىيىنگن چىرايلى ايكى ياش نرس اونى تېكشىرىپ، پانسمانلرىنى تازەلە ماقده اېكنلر. يىگىت اۈشە حالسىزلىك حالده زۇرغە كۆزلىرىنى اچىدى و كۆزى ايكى گۆزل پرستارگە توشىدى. شونده او زۇرغە پىچىردەب:

اې ظالم يلغانچىلر، مېنگە او دنياگە بەھشتگە بارە سن و پىتمىشتە حور سېنىڭ خذمتىنگىگە بۇلە دى، دېگن اېدىنگلر. بونده خو ايكىتە گىنە حور-كول، دېب تىغىن اويقوگە كېتىدى...!!

شیرینی بارمی؟!

نذر مسخره بازنینگ ایشی اۋنگیدن کېلیب، بیر قتله بۇلسه هم بخت اونگه کولیب باقدی. یعنی، اونینگ نچمه ملاق آشیب، قنناق دیر مسخره بازلیگی شاه گه یاقیب قالیب، اونینگ کۈنگلینی قیتغلب، قریلیکدن موریب قالگن لب و لونجلیرینی ایلجه یتیریب قۇیدی.

شونده شاه منشی سیگه باقیب، مسخره باز آتیگه اۋز ولایتیدن دولت بیرلریدن ۲۰ جریب یبر اجره تیب بېریلسین، دېلیگن بیر «بویروق» (فرمان) یاز، مېن قۇل قۇیهی (امضا قیلهی)، دېب بویوردی.

پادشاهنینگ بویروغی، بویروق-ده! اۋشه زهاتی باق «بویروق» بویوریلگن مضمونده شی له نیب، توشیح اوچون کېلتیریلیدی. شاه اېسه قلتیراق قۇلیگه مخصوص توشیح قلمینی آلیب، امضا چېکتی و آلدیگه تیکه تورگن منشی اېسه درآو شاهانه تمغهنی هم باسیب بېزه دی. شاه بۇلسه کولیم سیره ب، فرماننی اۋز قۇلی بیلن مسخره بازگه اوزه تدی. مسخره باز بۇلسه یوگوریب فرماننی بوکیلیب، ایکی قۇللب آلدی و بیر اوپیب پیشانه سیگه باسدی-ده، کبین ارقه سی بیلن سېکین-سېکین آرتگه چېکیندی...

مسخره باز آسانگینه ۲۰ جریب پېرگه تېکین گه اېگه بۇلیب قالیشینی توشیده هم کورمه گن و خیالیگه هم کېلمس اېدی! اونینگ یوره گی قووانچ و هیجانگه تۇلیب، کېتمه-کېت «بویروق» قه تیکیلیب قره ب، لبلری ایلجه ییب آغزی قولاغیگه یېتگن اېدی. اېندی، بو یېرنی اېکیش گه اجاره بېریب، هر ییل انچه-مونچه مۇل حاصل آله من. خدا خواهلسه اوندن کېلگن عایدنی بوتون عمر مزه قیلیب، ییب-ایچیب یوره من، دېدی او اۋز-اۋزیچه!

مسخره باز تېزده کابل دن اۋز ولایتیگه جۇنپ کېتدی. اېرتە سی کون شاه «بویروغی» نی آلیب، کېکه یگنچه املاک دفتیریگه کیریب باردی. او «بویروق» نی اداره رئیس میزی نینگ اوستیگه اعتناسیزلرچه قۇیدی-ده، اۋزی اېسه بۇش اۋریندیق(چوکی)لردن بیرگیگه باریب اۋلتیردی.

رئیس شاه «بویروغی» نی کۇریب، دراو تېگیشلی مدیریگه «اصولاً اجراءت اېتیلین» دېب ییتیب، مسخره بازنی تېریکلب قۇلیگه بېردی. مسخره باز اېسه رئیس نینگ اتاقیدن قووناق چیقیب، «بویروق» نی مدیر قاشیگه آلیب باریب، اونگه بېردی.

مدیر اۋته تجربه لی، طرار و جرار اېسکی میرزا قلملردن اېدی. او شاه «بویروغی» و تگیده گی باشلیغی نینگ مخصوص یازوونینی اۋقیب چیقیب: منه اکه، مبارک بۇلسین. بیزگه هم بیران شیرینی-میرینی بار می؟ دېب سۇره دی مسخره باز دن.

شاه دیداری و مجلسی همدە «بویروق» دن تأثیرلنگن مسخره باز، اۋشه هیجان و کېکه یگن حالتده:

مدیر صاحب، بو اعلیحضرتلری نینگ «بویروغی». تاشتی اوستیگه قۇیلسه سوو قیله دی، دېدی غۇرده ییب!

دېمک، بیز اوچون شیرینیدن دره ک-مره ک یاغ، دېسیز، آ. شونداق می

اكه؟

هه شونداق، مدير جنابلرى. تېزراق اىشتى بېتىرىنگ، خدا خواھلسه
يېردن حاصل كۈتەرلىگندە سىزدى ھەم يۇقلەي يىز، دېدى كولىم سىرەب كىنايى
لحن بىلن.

اې قىتلىك قىلمىنگ، يىز بېچارە لىر ھەم «چاى پولى» دېب شو يېردە
تورپاغ يىلب ياتىب يىز، اخىر!
گېتى كۈپەي تىرمىنگ، تېز بۇلىنگ. مېنى بېكارگە بېرە دىگن شىرىنىم
ياغ!

قرەنگ، ايش اۋزىگە قىين بۇلەدى، سارە!
قىين بۇسە بۇلىبتى. مېن ھەم بىر چىل آدمەن!
اكە، كۈپ «تاش تېشەر» اېكن سىز-كو!
مدير صاحب جىم بۇلىنگ، اوندىن كۈرە اىشتى خلاص قىلىنگ!
اوندە كۈپ يىخشى.

مسخرە بازىنىنگ كىنىسك لىگىدىن طبعىتى بوزىلگن مدير، «بويروق» نى
ينە بىر يۇلە قۇلېگە اىلب، باشدىن-اياغ دقت بىلن اۋقىدى. كېين باشىنى
«بويروق» دن كۈتەرىب، مسخرە بازىن:

خۇش جناب، ايتىنگ-چى بو آلە دىگن يېرىنگىز ابي بۇسىن مى يا كە
دەيمە؟

دەيمەنى باشىمگە اورە مى؟ ابي بۇسىن-دە!
اوندە بو «بويروق» دە بېرىلە دىگن يېرىنىنگ «آبي» يا «دەيمە» لىگى قىد
اېتىلمەگن-كو. شو اوچون، مېن بېرالە يمەن، دېدى «بويروق» نى مسخرە بازىگە
قەيتەرىب!

منە «بويروق» دە ۲۰ جىرىب يېر، دېب يازىلگن بۇسە، اوندە نىمە گېي بار؟

گىپى بار- دە. سىزگە ۲۰ جىرىب آبى يېرنى بېرىم، اپرته گە بونى آتە م
هم جواب بېرالمەيدى!

پادشاه نىنگ «بويروغى» برچە نرسە گە جواب بۇلالمەيدى مى؟ بېرىنگ،
اخىر!

ياغ، امكانى ياغ. تفتيشلر كېلىب حساب-كتاب قىلگندە، قۇلىم
كېسىلەيدى!

اوندە، نىمە قىل دېيسىز؟

سىز بو «بويروق» نى آلىب كابل گە بارىنگ. اۋشە يېردن يازىلگن شو
فرمان تگىدە، ۲۰ جىرىب آبى يېر دېب، يازدىرىب كېلىنگ، والسلام!...

شوندە مسخرە بازىنىگ عىبلىرى ترەنگ بۇلىب، مىرزاقلم مدير بىلن جىل
قىلىب، اونگە قۇپال سۇزلر ايتدى و قۇلىنى او تمانگە قتيق سىلتب-سىلتب، شو
ايشتى اوستىنىگگە اجرا قىلمە سم «آتىمنى بشقە قۇبە من» و «فلان-فلان
بۇلەى»، دېب آنتلر ايچىب دفتردن چىقىب كېتدى...

مسخرە بازىر-ايگى كوندن سارە كابل گە جۇنەيدى. او يېردە نېچە كون
اوياق-بوياققە سرسان بۇلىب، نىھایت پادشاه سرايى گە يۇل تاپدى و منشى
دفتريدن «بويروق» كاغدى تگىدە «۲۰ جىرىب آبى يېر بېرىلسىن» دېگن
جملەنى بيتتىرىب آلدى. او نېچە كون باشقە هم كابل دە مست-الست و قووناق
اۋتكەزىب، بىر هفتە-اۋن كون دېگندە اويىگە قەيتىب كېلدى.

اپرته نىنگ اۋزىدە ياق مغرورلرچە املاك مىدىرى نىنگ قاشىگە بارىب،
مىزى نىنگ اوستىگە تىغىن «بويروق» نى قۇيىب، آلىنگ دېدى.

مدير اېسە «بويروق» نى كۇرىب اۋقىدى. او تىغىن مسخرە بازگە
«شىرىنى» قنداق بۇلدى؟ دېب سۇرەيدى.

شىرىنىنى آغزىگە هم آلە كۇرمىنگ!

شونده مديرينىڭ قاش-قباغى آسىلىپ، «بويروق»نى مسخره بازگه قەيتەرىپ بېرىپ، رەئىس نىڭ امضاسىنى ئالىپ كېلىنىڭ، دەدى!

منە يوقارىدە سىزگە يازىپ، امضا قىلگن-كو!

ينە امضاسى كېرەك. كۆرمەيسىز مى؟ يىڭى بىر نىمە قۇشىلدى-كو!
مسخره باز «بويروق»نى ئالىپ رەئىس دفتىرىگە باردى. بىراق رەئىس ولايت كېتىگن اېكن. رەسمىيات توگە گىنچە ھەم رەئىس كېلمەدى، امضا ئالنىمىدىن قالدى. قىسقىسى، اېرتە كون رەئىس اېرتە لب اېمىس، توشدىن كېين رەسمىيات توگەى دەپ قالگن چاغدە «اصولا اجراآت بۇلىسىن» دەگن اۋشە جملەنى تەيىن ورقدە بېتىپ، امضا قۇيدى. مسخره باز مديرينىڭ دفتىرىگە يوگورىپ كېلسە، مدير، رەسمىيات توگب آلە قچان چىقىپ كېتىگن اېكن!...

اېرتەسى مسخره باز امضا قىلىنىڭ «بويروق»نى اۋتە ايشانىچ بىلن مديرگە اېلتىپ بېردى. مدير اېسە يازوولرنى كۇرىپ دەدى:

خۇ..ۋ..ش..ش جناب، منە يىخشى گىنە و آچىقچەسىگە «۲۰ جىرىب آبى بېر بېرىلسىن» دەپ بېتىلىدى. كۇ..ۋ..پ.. يىخ...شى..ى..ى.. انە اېندى ايتىنىڭ-چى، بو آبى بېر «سراب» بۇسىن مى؟ يا كە سوو اندە-سندە بارەدىگن اووو اۋشە دشتدەگى «پايىن آب» بېرلردن بۇسىن مى؟

«پايىن آب» بېرلرنى يىخشى بىلەن، او بېردە اېكىش و حاصل آلىش قىامت. التماس «سراب بۇسىن!»

بو فرمان دە فقط «۲۰ جىرىب آبى بېر» دەپ بېتىلگن، خلاص. قەبېردەلىگى بېلگىلنمەگن-كو! مېن بو اىشتى قىلالمەيمىن.

نىگە اېندى؟

اخى قۇلىم كېسىلەدى، مەكەن اېمىس!

اوندە نىمە بۇلەدى؟

کابل باریب، «بوپروق» تگیده «سرآبدن بېریلسین»، دېب یازدیریب
کېلسیز، تقصیر!...

شونداق قیلیب، گپیده بند قالگن بېچاره مسخره باز تعین کابل گه جۇنوب
کېتدی. بیر هفته دن ساره مدیر ایتگن نرسه نی انچه آواره لیک و رنگ زردلیکنی
باشدن کېچیریب، یازدیریب آلیب کېلدی!

مدیر ورقنی کوریب اوقیب، تعین رئیس نینگ امضاسیگه جۇنتدی. بیر
عملب رئیس نینگ «اصولاً اجراءات بۇلسین» دېگن جمله و امضاسی آلینیب،
مدیرگه بېریلدی. مدیر اېسه ینه فرماننی ارقه-آلدینی باقیب، مسخره بازگه:

خۇب تقصیر، بو «۲۰ جریب آبی، سرآب یېر» بیر بۇلک بۇسین می؟ یا
که نېچه جایده تۇرت-بېش بۇلک؟

مسخره باز شونداق عجایب سۇراقلر و قیینلیک لرنی اصلا تصور هم
قیلمه گن حالده، حیرتله نیب دېدی:

مدیر صاحب، سیز هم خمیردن قیل اخترگندېک، اجنه نی عقلیگه هم
یېتمه یدیگن نرسه لرنی تاپیب آیته سیز، آ. اخیر، ۲۰ جریب بیر بۇلک بۇله دی-ده!
بیر بۇلک بۇله دی، دېب کیم آیته دی؟

منه مېن آیته من! منه پادشاه نینگ فرمانی آیته دی! قنداغ آدم سیز، اۇزی؟
تقصیر اۇزیزدی باسینگ. رسمی دفترده غالمغال و شاقین قیلینگ،
یره شمه یدی!

اونده نېگه جوره ته سیز آدمدی؟ ۲۰ جریبتی بیر یېردن بېرینگ، ایشتی
توگه تینگ-ده!

یاغ، بۇمه یدی. قۇلیم کېسیله دی، ایشانینگ! کابل دن یازدیریب
کېلمه سه یز، علاجی یاغ!...

مسخره باز نینگ تعین عصیلری ترهنگله شیب مدیرنی قرغب، قۇلیز

اۋرنيگە بو اچيق تيليز قيرقيلسە اېدى كاشكى، دېب يىنە «بويروق»نى آليپ چيقدى و اېرتەسى كابل گە جۇنب كېتدى. او مدير آيتگن نرسەنى الەمان دېك بۇليپ، يازديريب كېلدى. او بو سفر فرماننى غۇردەييب، اعتناسيزلرچە مدير نينگ آلدیگە تشلب، منە آلينگ، دېب بقيردى.

كۇپ يىخشى. زور اۋورسيز-دە! بۇمسە مونچە قيين امرلردى «منە مېن من!» دېگن آدم هم آليپ كېلالمەيدى، دېب رېئس نينگ امضاسېگە ييباردى. خيريت بو سفر رېئس بار اېكن و مسخرە باز رېئس نينگ يىنە «اصولاً اجراءات بۇلسين» دېب بيتيلگن هدايتى و امضاسينى آليپ، تېزدە مدير قاشيگە قېتدى. مدير فرماننى باشدن- اياغ يىنە كۇريب چيقيب، بير آز اۋيلىب قنداق دير شيطاني فكر باشيگە تاپيلىگندەي بۇليپ، دېدى:

جناب، ايش بيتتى دېنگ!

اي خير كۇرينگ مدير صاحب. سيزدى آغزىزدن هم يىخشى سۇز اېشيتىر كوني بيز بار اېكن-دە! دېدى مسخرە باز اۋتە هيجان و قووانچ بيلن. تاختنگ-تاختنگ، شاشيلمنگ! دېدى مدير. هە، يىنە نيمە گپ؟ دېب چۇچىب درآو سۇرەدى مسخرە باز. آيتينگ-چى، بو «بير بۇلك ۲۰ جريب، آبى سرآب يېر» باغليك بۇسين مى؟ يا كە فقط اېكين اوچون مى؟

شو نيمە يى كە بېرسەيز، بېرينگ آلەمن!

نې باغليك و نې هم عادى يېردى بېرالەمن!

اخى نيمە بېرسەيز، راضى من، دېديم-كى انصافسيز!

ياغ، قۇليم كېسپلەدى! چونكە بويروق دە «باغليك يېر» يا «عادى اېكين

يېر» دېب بېلگىلنمە گن-دە!

شوندە مسخرە باز گپ نينگ تگيگە يېتېب آلدى و مدير بيلن باشقە

ايتىشمىسدىن اۋپكەلەنىپ:

مدىر صاحب، ورقنى بقە بېرىنگ. اپرته گە كابل كېتەمن. تېزراق بارىپ سررشته مدى قىلەى، دېب مدىر اوزه تگن فرماننى اونىنگ قۇلىدن يولىب الگندەى قىلىپ اىلب، دفتردن چىقىپ كېتدى!...

نماز عصر يقىنلىرىدە مسخرە باز مسجىدگە باردى. طبعىتى پۇتتىق، ھالى يمان، بىر بورچكەدە اپگە سى اورگن مىمون دېك بورىشىپ اۋلتىردى. شوندا شناسى تۇختە قريەدار اونى كۇرىپ، الدىگە باردى و سلاملەشىپ:

- اۇرتاق، نېگە طبعىز خىرە؟ مبادا كېمە لىز سوودە چۇكدى مى؟ دېب سۇرەدى.

مسخرە باز اپسە، بىر ىرىم-ايكى آيدن بېرى چېككن اوارەلىكلرى، قىلگن خىرچلىرى و يوگورىشلىرىنى شناسىگە كوئىنىپ، اچىنىپ شىرھلب بېردى. قريەدار اپسە كولىب دېدى:

اى اۇرتاق، مىدەدن كتە گچە، ماموردن پادشاھ گچە ھەمەنى گپ بېرىپ، كولىدىرىپ، آخرى ھم اېشگىنگ لايگە باتىپ قالگندېك، اېشىنگنى بىرگىنە چۇلر مدىرچە شونچە وقت تال بېرىپ، سرسان قىلدى مى؟ اېندى گپ گە بند قالدېم و قىسم اىچتىم، دېب اوارە بۇلىب يورىب سىن مى؟!

اگە جان، بو زماندە سۇزىگە تورەدىگن آدمى تاپماق كىميا! ىنە سېنگە ايتىسم، ھالىگچە آدملىر نان و توزدن اىلب، ناموسى و اولادىنى باشى، پىغمبر و قرآن و خداگە براللە انت اىچىپ يورگنلر آز مى؟ قىسى بىرى قسىمى دە تورىپ، حرمت قىلگن يا كە اولردى قىسم اورگن؟ محكمە گە قىسم اىچگنى چقىرىلىپ، قىسم اىچەدىگن آدم تىترەب قىسم اىچىپ، اۋلگىنىچە قىسمىنى سىندىرمەى يورگن زمان اللە قچان اۋتىب كېتتى، دۇستىم. او زمانلر و آدملىردى سوو اىلب كېتتى!...

هه عزيز اوقوويچيلر، شونداق قىليب تۇختە قىريە دار مسخرە باز
اۋرتاغى نىنگ مشكلىنى حل قىلماق اوچون، اونى لفظى و قسمنى سىندىريش گە
بىرعملب كۈندىردى!

اېرتەسى قىريە دار اوندن بىراز «زهر مار» آليب، بارىب مديرگە «شيرىنى»
گويا بېرىب، كچ قلم مديرنىنگ كامىنى شيرىن اېتىب، طبعىنى چاق قىلدى...
شو بىلن، ايشىگە پۇختە قىريە دار، مسألەنى آسانگىنە «خمىردن قىل
سوغىرگندېك» قىليب، نېچە دىقە اىچىدە حل قىليب قۇيدى!

تاشكېنت: دسامبر 2014 / ميزان ۱۳۹۳

رشوت حقىدە اۋلكە بويوكلرى نىنگ سۆزلىرى

- آدملىر پارە خۇرلىك قىليب پول بىغسەلر مىلى، لېكن پوللرىنى «دوبى» دە
اوى-جاي قورمەى، مملكتىمىزدە قورسىنلر-دە!!

(جمهۇر رئىس حامد كرزى)

- منە، كۈرىنگلر! از براى خدا، اېندى حتى قاضىلر هم رشوت آله دىلر.
قرەنگ، اولر دالرگە رشوت آله دىلر، كاشكى افغانى گە آلسەلر اېدى!!!

(حضرت صبغت الله مجددى)

اېسلىتمە: بو سۆزلر چىن بۇلىب، اوشبو بويوكلرنىنگ تلويزيون ارقەلى
ترقلگن رسمى بىغىنلردە گى نطقلىرىدن آلىنگن.

چىت ابللىك مەمان بىلەن سىرا!

ياز كۈنلىرى نىنگ بىرىدە اورتاقلرىمدىن بىرى تىلفون قىلىپ:
بىر امريكالىك تانىشىم اۋزىبىك تىلىنى اۋرگەنىب يورىبتى. بىرآز
گىپرىشىنى (محاورة) مشق قىلماق اوچون نىچە كۈن بىرار اۋزىبىك مىنن يورىب،
ھەم محاورة و ھەم كابل شىھرىنى اوياق-بوياغىنى تماشا قىلماقچى. التماس، وقتىز
بۇسە او مىنن كۇمكلشسەيز، دېدى.
مېن اۋشە كېچە-كۈندۈز بۇش بۇلىپ، اويده زېرىكىب ياتگن اېدىم.
خداى خوشدن تىلب، ھە بۇلەدى، دېب جواب بېردىم...
اېرتەسى وعدەلشگن يېرگە اۋن بېش دىقىقە كېچىكىب باردىم.
امريكالىك بۇسە مېندىن ايلگرىراق كېلىپ تورگن اېكن! مېن بۇسە بې فرقراغ
عادىگىنە كېچىرىم سۇرەب، معطل بۇلىپ قالدىز، چاغى دېدىم.
ياغ اې مىلى. اېندى مېن سىزلردى بو عمومى عادتلىرىز دى بىلىپ
الگن من، دېدى امريكالىك! سىز ھنوز اېرتە راق كېلدىز! مېن ھەم اېندىگىنە
كېلگن اېدىم، دېب قۇشىمچە قىلدى معنالى كولىم سىرەب!!

هه، «قاوون، قاووندىن رنك آله دى» دېڭىلرى بۇلىيتى-ده، دېدىم
ايلجەيب!

او اۋزىنى «داويد» دېب تانىتتى. مېن بۇسە اي سىز اۋزى بىزدى
«داود»ى بىز اېكن سىز-ده، دېدىم!... دۇستىم اېسە مېنى ايلگرى اونگە تانىتگن
اېكن.

داويد اۋرتە ياشلى، يوكسك بۇلى، ساچلىرى تۇق خرما رنك، آچىق
يوزلى قووناق كىشى اېكن. اۋزبېكچە نى يخشى اۋرگە نىب آلگن بۇلسە هم،
بىراق تىلى اونچەلىك سىلىق و برا اېمس اېدى. محاورەنى اۋرگنەمن دېگنى هم
شونىنگ اوچون اېكن، چاغى. او، مېن بىلن كۇپراق عادى مردم تىلىگە سۇزلەى
بېرىنگ، دېب التماس قىلدى...
اوندىن سۇرەدىم:

خوب داويد اكە، قە يېرلرگە بارماقچى سىز و نىمە لردى كۇرىشتى
اىستەى سىز؟

مېن بوگون كابلدى اېسكى شوربازارىنى كۇرەمن. ينە موزقىماق(شېرىخ)
يېماقچى من. كېىن توشلىكتى هم عصرى رستورانلردە اېمس، عادى هوتلردن
بىرىدە كنجد ياغىدە پىشىرىلگن «اۋزبېكچە قابلى» يېسك، نىمە دېيسىز؟ دېب
سۇرەدى.

«اۋزبېكچە قابلى» كۇپ ياغلىغ و زۇر بۇلەدى. معدە يز كۇتەرالر مىكن؟
دېدىم.

هه، اېندى مېنىنگ معدەم ايلگرگى امريكالىك يوپقە معدە اېمس. تاشتى
هم هضم قىلىب تشلەيدى، دېدى كولىب!...

شونداق قىلىب رىجەبىز تولىدى. بىرىنچىدىن موزقىماق(شېرىخ) دكانلرى
بۇلگن رستەگە باردىك. هر دكاندى آلدىگە بىر كىشى تورىب، آدملىرى

شاوقېنلېب شیرېخ پېماققە چارلر اېدى. بېزلردى ھم بېرتەسى رېكلام قېلىب، يۇلى بېزدى تۇسىب، تقربىاً زۇردن دۇكانىگە قە بېردى! آدملىر گۇجۇم و ھندچە آھنگ ھم اېنگ سۇنگى درجەسىدە بلند قۇيىلگن اېدى. يانمە-يان، اوچ-تۇرت دۇكان دى آھنگلىرى بېر-بېرىگە قۇشىلىب، چتېلىب، نېمە كويلە ياتگنى ھم توزوك بېلىنمىس اېدى. بېز كېرگن دۇكان آلدېدە اوچ نوقيران يېگىت يانمە-يان تېك تورېب، ھر بېرى ايكى قۇللب شېرىخ(موزقىماق) قېلە دېگن استوانە شەكل كتە اېدىشتى اېكىنچىسى اېچىدە اۇنگ و سۇلگە نوبت مېنن حرەت بېرماقدە اېدى. باشقە بېر ياشراق يېگىت ھم بېل گە اۇخشش نرسە مېنن قارلردى اېدىش تېگرە گېگە تشلە ماقدە اېدى. بېز بۇسە اېندى بۇشە گن بېر مېزگە بارېب اۇلتېردېك.

شوندا پادىو(گارسون)لردن بېرى تاپېلىب كېلدى. او، بېرىنچىدن بېلكەسىدە گى كېر صافىسى مېنن مېزدى چقان ارېتتى. كېين:

نېمە كېلتېرەي؟ دېب سۇرەدى.

بېزلرگە بېر-بېرتە موزقىماق كېتىر.

سېنگىل مى يا دېل؟

سېنگىل!

اېچىملىك-چى؟

ياغ، كېرەك اېمس!

پادىو يۇگورېب كېتتى. داويد اېسە بو خەدمتچى انگلىسچە نى ھم بېلر

اېكن، «سېنگىل» و «دېل» سۇزلردى اېشلتتى، دېدى!

مېن اېسە: ھە اېشگىنى لايدين چېقەرەدى، دېدىم كولىم سېرەب! كېين او

موزقىماق كېلگىنچە مېندن بعضى سۇراقلر قېلدى، جملەدن:

سيز خدمتچى گارسوندى «پايدو» دېدیز. بو قنداق سۇز و معناسى نيمه دى؟

مېن اېسە كوليم سيره ب:

بو «گارسون» سۇزىگه عادى خلق تماندن يسلگن معناداش اتمه دېديم. بو درى سۇز بۇليب، «پاى» (اياق) و «دو» (يوگوريش، چاپيش) سۇزلردن يسلگن بيريكمه سۇز دير. منه كۇريب تورگنيزده ي، خدمتچى بيرلحظه هم تينيمى ياغ و ايزچيل مشتريلرگه يوگوريب خدمت قيله دى. او تشقريده هم توريب، اؤتگن-قيتگنلردى ريكلام قىليب، دۇكانگه چارله يدى!

او ايتكنلريم نينگ برچه سيني كتابچه سيگه يازيب قۇيدى.

تشكر. بو دۇكانلرده نېگه عموماً هندچه آهنگلر ينگره يدى و مونچه

سېسى بلند؟!

بيز اولوس هند فيلملرى و آهنگلرگه ازلدن اؤرگه نيب كېتگنده ي بيز. باله لريميز «آله» اؤرنىگه هندچه آهنگدى اېشيتيب، اوخله يديلر! اويده گيلر هندچه قۇشيقلردى اېشيتته توريب، شيبير-سبير ايشلرني قيله ديلر! مېن حتى جدا ياشليگيمدن، موزقيماق ساتووچيليكلر و كافى لرده آدملر فقط هندچه آهنگلردى اېشيتيب، بير نرسه ييب هاردىق چيقرگنلىكلرينى اېسله يمن. اگر شو هندچه آهنگلر اېشيتيلمسه، شيرىخ يا طعام اولردى تماغيدين اؤتمه يدى، اؤتسه هم مزه بېرمه يدى!

سيزگه قيزيق بير واقعه نى ايتته ي: بيركونى اېرته راق، دۇكان اېندى ايشگه باشله گنيدە بير كيشى كېليب موزقيماق بويوريتتى. فضا جيم-جيت اېكن. او اېندى نېچه قاشيق موزقيماق ييب، بيردن اؤرنيدن توريب كېتماقچى بۇلييتتى. پايدو يوگوريب كېليب:

هه، اكه نېمه بۇلدى، تېنچلىك مې؟ دېب سۇره بىتى. شونده مېشترى عصبى و ناراحت حالت ده: برادر، بو قنفاق شېرىخ دۇكانى دى؟ مېنگه خو هېچ هم مزه قىلمه دى، دېب كېتماقچى بۇلىتى.

نېمه، بېرار كېچىلىك بار مې؟ دېب سۇره بىتى پايدو تېزده. هدى اۇقىش بۇمسه، بو شېرىخلرىزدى يېب بۇله دى مې؟ مېنگه خو تنى مزه بېرمه دى!

كۇز اوستىگه، منه حاضر قۇيه من. اېسى بيز قورىسىن، دۇكاندى اېندى اچىب قۇيماقچى بۇلىب تورگنېمىزده سىز كېلدىز، دېب دراو بارىب هندچه اهنكىدى بلند قۇيىتى. اۇشندن ساره، او آدم موزقىماغى نى مزه قىلىب يېتى. او، اهنك ياقىنىدىن تىن بېرته موزقىماق تېله تېتى!...
جدا قىزىق اېكن! دېب كتابچه سېگه يازدى.

انه شو اوچون، هندچه اهنكلر جدا بلند قۇيىله دى و بو درواق موزقىماق دۇكانلرى اوچون يىخسى بېر رىكلام دېر!

بىز موزقىماقلىرى بىزدى هندچه قۇشىقلردى اېشيتىب، مزه قىلىب يېدىك. داويدگه مزه بېرىب ينه بېر-بېرته بېيلىك، دېدى... كېن داويد سۇره دى:
بىزلردى ماشىن تيارله يىدىگن ايسكرىملرى بىز بو موزقىماقچى مزه لى و تاتلى اېمس. نېمه قۇشه دىلر؟

كولىب، خودى سىزلرنىكى دهى سوت و شكر. فقط سىزلرنىنگ كاكتۇلرېز اۇرنىگه اۇزگېنه پسته نى مېده لنگى سېپىله دى! دېدىم.

ياغ اې، باشقه بېرار مېمراق نرسه هم قۇشيله دى، شېكىللى!
هه، بونى اساسى مزه سى سىزلرنىكىده بۇلمه گن پېشانه تېرى و قۇل و تنه نى كوچى دېدىم.

قنفاق؟! دېب سۇره دى حىرتله نېب.

انه دُكان آلدیده گی ایشلب تورگن اؤشه اوچته بیگیتتی بیر کورینگ. اولر سوت مینن شکردی بیرگه قۇشب، یخشی موزلشی اوچون قار یا موز پرچهلری ایچیده اؤنگگه و سؤلگه جدا کؤپ حرکت بېره دیلر. شو جریانده کؤپ حرکتلری طفیلی پیشانه تېرلری هم آقه بېریب، موزقیماق تیارلنهدی، دېدیم!... او، ایتگن نرسه لریم نینگ برچه سینی یازیب، دُكان آلدیده گی اوچ کیشی ایشلب تورگنلردن هم بیر نېچیته عکس آلدی.

بیز موزقیماق دُکانیدن چیقیب، شوربازار محلله سی و اېگری-بوگری یؤلکلی بازارینگه باردیک. دقایانوس وقتیدن قالگن بویوملر، عجایب انتیک محلی خلق قؤل صنعتلری، ماهر اوستالر و اېسکی-توسکی دُکانلر...

شوربازارده داویدتی قیزیقتیرگن بیرینچی نرسه، شوشب کېتگن، بیقیله من دېب تورگن بیر دُكان، لوحه سی، بویوملری و چمه سی (تخمین) سکسان یاشلی اېگه سی اېدی. دُكان نینگ بوتون اېنیگه تېنگ کته لوحه ده، کؤزلردی قمشتیره دیگن اؤتکیر بۇیاق مینن چیرایلی قیلیب «پاریس-لندن ورکشاپ» دېب یازیلگن اېدی! اونینگ تگیده «تخنیک بویوملردن هر قنداق نرسه نی توزه ته بیز» دېگن عبارت یازیلگن اېدی!

پاریس و لندن بو دُكان و ایشینگه نیمه علاقه سی بار؟! دېب سؤره دی داوید تعجب مینن.

قنی کؤره یلیک و سؤره یلیک-چی، اېگه سی نیمه دېر اېکین، دېدیم. بیز دُكانگه یقین باریب، اېگه سی اوستا بیلن سلامله شب کوروشتیک. کېین داوید چؤنتگیدن عجایب بیر «کلی بند» تی چیقهریب اوستاگه کؤرسه ته یازیب:

اوستا، شونی بیر قرهنگ نیمه بولییتی؟ دېدی.

اوستا «کلی بند» تی قۇلیگه آلیب اویاق-بویاغینی دقت مینن کوردی، قپاغینی آچیب قره دی، کپین داویددن سؤره دی:

مهمان، بونی کمالی نیمه دی و نیمه بۇلییتی؟

بو عجایب بیر «کلی بند». اونگه قۇل اوزه تیلسه، مېن بو یپرده من دېب خبر بېره دی. کپین اۇشه شیشه سیده وقت، موقعیت و یۇنه لیش (خطالسیر) دی کؤرسه ته دی. بیگانه آدملردی قۇلیده ایشله مه یدی؛ چونکه اونى مخصوص بیر نمره سی بار. و ینه باشقه کۇپ هنرلر...!

اوستا «کلی بند» تی یخشیلب تېکشیریپ کوردی. کپین پېشتابتی آلیب اونى آچتی و ایچیدن کۇپ میده-چویده پرزه لردی چیغردی. بیر-ایکى بیرینی قۇل اوریب، حتی ساعت پرزه لریده ی میده نرسه لردی هم آچیب چیغردی. قیسقه سی ۲۵-۲۰ دقیقه اورینگندن کپین، دستگانه ی میده بۇس مینن اریتیب ماى(باغ) سورتیب تازه له دی. کپین میده-کته پرزه لرینى بیرین-کبتین پوقلب و مایلب، دستگانه ده اۇرنه تیب محکم قیلدی. ساره اونى داویدگه بېریب: قنى بیر ایشله تینگ-چی، دېدی.

داوید بۇسه کود نمبرینی آلیب، اونى سویچ قیلدی. قره نگ که «کلی بند» ایشله دی! شونده داوید جدا قووانیب بلند کولیب بیباردی و اوستاگه رحمت آیتیب، اونگه یوز دالر چیغهریب بېردی. اوستا بۇسه بو پول جدا کۇپ، مېن اونچه ایش قیمه گنمن، دېدی. لیکن داوید زوردن پولدی بېریب، بو سیز قیگن ایشگه قره گنده جدا ناچیز پول دېدی. چونکه مېن بونی پاریس و لندنگه بارگنیمده، میخانیکلریگه کؤرستگن اېدیم. اما اولر توزه لمه یدی، اېندی اونى بیر یقغه تشلنگ، دېب قه یتهریب بېرگن اېدیلر! منه سیز اونى توزه تئیز. یشنگ، تشکر. سیز لندن و پاریس تی میخانیکلریدن هم قابل اېکن سیز، دېدی!

اوستا مینن خیرله شیش پیتده داوید ایتتی:

مېن دۇكاندى «پارىس-لندن وركشاپ»، دېب كتە يازىلگن لوحەسىنى كۆرىپ، ھەم تەجب و ھەم مسخرە قىلگن اېدىم، كۈنگىلمدە. ليكن ياغ، مېن يىنگىلىشگن اېكن من. بو وركشاپ دە پارىس و لندن ميخانيكلرى توزە تالمەگن نرسەلر ھەم توزەتيلر اېكن. دېمك، دۇكاندى ايشيگە كۆرە بو ات و شو كتە لوحە جدا مناسب و اۋرىنلى اېكن، دېدى!!

كېين او دۇكان، لوحەسى و ماھر چال اوستادن عكسلر آلدى. او يېردن چىقىپ، سۆزلەشيب دۇكانلردى قرەب كېتەبېردىك.

بىرآز يوريب يەنە بىر دۇكانچە نىنگ لوحەسى توجە بىزدى اۋزىگە ترتتى. لوحە دە «آزىق-اوقت مغازەسى، داروخانە و بېزەش بويوملر ساتىلەدى» دېگن نرسەلر يازىلگن اېدى. داويد قىزىقىپ دۇكان گە كىردىك. ساچ-سقالى آپاق اېگەسى بىزدى كوتىب آلدى. لوحە حقىدە اوندىن سۆرەگىمىزدە، او:

منە بو ايگى تماندە بېمكلر، او تماندە تورلى دارىلر و بو ھەم تورلى دارىوار اۋسىملىكلر. بو ويتىرىندە ھەم عياللر نىنگ بېزەك بويوملرى. بولردن تشقىرى، اۋزىم ھەم اصلىدە ملا من، نەقسىم كۆپ پختە. كسللردى اۋقىب، تومار و تعويد ھەم بېرىپ تورە من، دېدى!

نىگە اېندى بىر-بىرىگە تېگىشلى بۆلمەگن نرسەلر دۇكانى قىلىپ سىز؟! دېب سۆرەدى داويد.

دلیلی شو، بو پېرده آدملر سودالرینی آواره بؤلوسدن بیز دکاندن آلیشگه اؤرگنگنلر. شو اوچون کؤپلېب دکانلر بیز نېچه ایشتی قیله دیلر!
داوید دکان لوحه سی و اېگه سیدن عکسلر آلیب، برچه معلوماتلرنی بیتیب قؤیدی...

بیز پېرده نجارلیک بیز دکان داویدتی قیزیقتیردی. دکانگه کیریپ اوستا نجار مینن سلاملشدیک. اوستا نجار فقط تابوت یسر اېکن. بیز نېچیته تیارلنگن تابوت دکاندی بیز چپتیده تیککه قؤییلگن و بیرته هم اوستانینگ قؤلی آستیده اېدی. راستینی آیتسم، تابوتلرگه کؤزیم توشیب، جانیم جیمیرده ب کبتدی! بیز اوستادن ایشی و بازاری حقیده سؤره دیک. او اېسه:
شکر ایشیم جدا یخشی. ییگیرمه- اؤتیز ییلدن بېری بو ایشتی رونقی بار و بازاری زؤر، دېدی!

سببی نیمه دی؟ دېب سؤره دی داوید اوستادن.
سیزگه آیتسم بیزدی ایشی بیز، هم یاقیملی هم یاقیمسیز. نېگه دېگنده، اؤزی بیز اوچون یاقیملی بؤلگنی شو که، بیز شو یؤلدن روزغار اؤتکزه بیز و شو پیتلردېک بازاری بیز رونقده بؤسه، نانی بیز یاغده بؤله دی! یاقیمسیزلیگی شونده که هرکیم دی کؤزی بیزدی یسلگن تابوتلری بیزگه توشسه، بې اختیار چؤچیب، تیترب کپته دی. حتی قرالمه ی، یوزینی بوریب اؤته دیگنلر هم بار، اینیقسه عیاللر! بولردن تشقری، بو متاعنی عموماً بیز عزیز ی اؤلیب، کؤنگلی غم- قیغودن، کؤزلری هم یاشدن تؤله آدملر آله دی. حال بو که بېشیک یا اېشیکلرنی باشقه نجارلر اومیدلی، قووناق و بختلی آدملرگه ساته دیلر!

اېندی سببیگه کېلسک، منه بیله سیز ییگیرمه- اؤتیز ییلدن بېری یورتی بیزده اوروش بار و اوروشده هم فقط آدم اؤله دی. منه حاضر خدانی بېرگن کونی پارتلش و انتحار واقعه لری. دېمک بولرده هم آدم اؤله دی و تابوت کېرک

بۇلەدى!

نېگە اېندى تابوت كۆپ استعمال بۇلەدى؟ دېب سۇره ديم قىغورگن
خالده.

اكة سيزگه ايتسم، بير دىلى شو كه بمباردلر، انتحارلر و پارتلشلرده
بېچاره آدملىرى تنهسى كۆپىنچە شونچە ليك بۆلك-بۆلك بۇلەدى كه گاهيده
كته بۆلگى قولاغى بۇلەدى، دېسم ايشانىنگ! اولردى يكه كفن بيلن انتقال
بېرىش قىين و حتى ناممکن. ايكىنچى دىلى شو كه كۆپلېب بېچاره اۆلگنلر
ولايتلردن بۇلەدى. جنازه نى اۆز شهريگه اليب بارىش اوچون تابوت كېرەك
بۇلەدى. اېندى بو اۆلكلرگه داكلرلرنينگ تيغى آستى و كلينيكلرده اۆلگن
ولايتلردن كېلگن مسافر كسللردى هم قۇشسك، دېمك هركونى بازارى بيز
چوك-ده!!

اوستا نجار ايتگن برچه قىزىقرلى و حيرتلنرلى معلوماتلردى داويد بيتيب
آلدى...

ساعت بىرلردن آشگنده، قرين دومبیره چيرته بېردى. شو اوچون،
توشليك قىلماق اوچون بازاردن چىقدىك. داويد ايستگى مينن كنجد ياغيگه
«اوزبيكچه قابلى» بېرهديگن بير هوتل گه باردىك. ميز و چوكى اؤرنىگه قالىن و
قالىنچەلر تۇشلگن و دېوارلر اېسه هند سينماسى هنرپيشه لرېنى عكسلرى مينن
بېزەلگن اېدى.

خدمتچى بىزلردى باشلې بۇش بېرگه اۆلتىرغىزدى. تصادف گه كۆره،
مېنى تېپه مده «مدهورى»، داويد تېپه سيدة بۇسه «شاهرخ خان» دى عكسلرى
آسىلگن اېكن. خدمتچى بىزلردن نيمه يېسىله؟ دېب سۇرهدى. بيز بۇسه ايگى
خوراك «كنجد ياغى قابلى» و چاى دېدىك. شونده خدمتچى اؤشه بېردن
تورىب قىچقىردى:

ایکې خوراک کنجد یاغی قابلې «شاهرخ خان» مینن «مدهوری» نی
ته ییگه، دېدی!!

شونده داوید حیران بولیب، خدمتچی نېگه مونداق دېدی؟ دېب سؤره دی.
مېن بؤسه اونگه:

خدمتچی بیز اولتیرگن بېردی آدرسینی آش کبْتیره دیگن همکارېگه
آیتدی، دېدیم!
قنداق؟!

منه قره ننگ، سیزدی تپه یزده «شاهرخ خان» و مېنی تپه مده اېسه
«مدهوری» نی عکسی آسېلگن. اېندی خبر بېریلگن اؤشه خدمتچی، آیتیلگن
ایکې خوراک قابلینی مېن و سیزگه قره ب اېمس، بلکه تۆپه-تؤغری «شاهرخ
خان» و «مدهوری» لرگه قره ب، شو بېرگه کبْتیره دی، دېدیم!

کېن اونگه هزل یؤسینده، مېن طالع قیلیب «مدهوری» نی ته ییگه و سیز
بؤسه «شاهرخ خان» دی ته ییگه برابر کېلیب قالیب بیز، دېدیم کولیب!
داوید هم بو هزل آمیز سؤزیمدن کولگی گه توشیب، عجایب
عادتلریمیزدن حیرتله نیب، دراو کتابچه سیگه بیتیب آلدی.

خدمتچی اؤزبکچه قابلې، یوز کؤرینه دیگن قپ-قیزیل ایسیق اؤزبکچه
شیرمان نان، سلاته و بیر ترموس هم اچیق چای کبْتیریب قویدی...

قابلې نی مزه قیلیب بېدیک و اوستیدن اچیق چایدی هم اېجیب، شو
جریانده صحبت هم قیلدیک. شونده داوید دیوارده گی عکسلرگه باقیب، دېدی:

ایناغه م، دېوارلرده فقط هند صنعتچیلری تصویرى بار. نېگه افغانستان
نینگ بوگونگی رهبرلریدن بیرانته سی یاغ؟ حال بو که شهر موترلری
شیشه سیگه عموماً رهبرلردی عکسلری یاپیشتیریلگن!

جدا عجایب سؤراق قیلدیز. اولر اوچون دلیل بار:

قنداق؟

- بیرى، بو نرسه هم خودى هندچه آهنگلرده ی. هوتل ده مشتریلردى کوزى هنرمندلرگه توشیب، خودى آچار ییگندبک اشتهاى آچیلیب، آشلىرىنى یخشى مزه قیلیب یپیدیلر. بولر اؤرنیگه مبادا رهبرلردى عكسى قویلسه، آدملىر بیر اېمس بیریدن چیرکه نیب، کپین اولرگه آش مزه بیرمه یدی. حتی ايريملرنيگ اشتهاى هم بوزیلیشى ممکن!

شونده داويد:

قیزيق اېکن، مثلى کورينمه گن عادت! دېب، بو نرسه نى هم کتابچه سیگه بیتهب قۇیدی. مېن تغین سؤزیمگه دوام اېتدیم:

ایکینچىسى شو، کؤپل موترلرده گى رهبرلردى عكسلىرې خلاف کارلیک، زؤراوانلیک و حتى تورلى جنایت قیلیش اوچون آدملرگه امکان بېرهدى.

منه بو پېرده آدملر بو عكسلىر آستیده اشتها بیلن آش ییگنلریده ی، موتزلرده هم آدملر رهبرلر عكسى پناهیده خلاف کارلیک قیلیش گه اشتهاى کېلیب، پرواسیزلیک و جسارت بیلن قانونگه قرشى ایشلر قیله دیلر!!

مونىسى هم جدا قیزيق و مهم اېکن، دېدى حیرتله نیب داويد و کتابچه سیگه بیتهب آلدی.

شونداق قیلیب، قابلىنى یېب، چای دى ایچیب، انچه صحبت قیلدیک و کېتماقچى بۇلیب، اؤرنى بیزدن توردیک. بیز پولدى تۇلش اوچون دخل تمانگه باره بېردیک. دخل آلدیگه تورگن اوچ-تۇرت کیشى اره سیده بیردن ترت-کش و تله-تۇپ بۇلیب قالدی. شونده داويد بیرآز تشویشله نیب:

نیمه گپ؟! دېب سؤرهدى شاشیلیب.

هیچ گپ اېمس. بولر اورتاقلر و بیرگه اوقتله نیب، پولینى بېرماقچیلر، دېدیم. داويد بۇسه گپنى اغنهمه ی، بو جنجال نیمه اوچون دیر؟، دېب سؤرهدى.

بولردى هر بېرى هوتلدى پولىنى مېن بېره من، دېب تلشه دى. بو ترت-
كش شو اوچون دېدېم.

عجيب، نېگه اېندى؟

مردمى بيزده شونداق عادت بار. موترده كرايه اوچون، هوتل ده ناندى
پولى اوچون و باشقه موردلرده، اورتاقلردى هر بېرى مېن پول بېره من، دېب
تلشه دى و شونده ترت-كش بۇله دى. بو بېرده هيچ قچان هر كيم اؤز پولىنى
تۇله مه يدى. كيشى نى جيم توريشى و چۇنتگىنى كاوله مسليك، كته عيب و
خسيسليك سنه له دى!

داويد اوچون بو عادت هم قيزيق اېدى و اۇشه زهاتى كتابچه سیده يازيب
آلدى. كېن مېنگه قره ب دېدى:

بیز حالى بونداق ايشدى قيلمه ي بيز. چونكه بوكون سيز بوتونله ي مېنگه
مهمان سيز!...

شونداق قىليب، بيز دخل آلدیگه يقين باريب پول بېرماقچى بۇلگنى بيزده،
خدمتچى تاييلىب كېلدى و بيز حالى سۇره مه ي توريب، دخل اوستيده گى
خۇجه يين گه:

بولر «شاهرخ خان» و «مدهورى» ته بيده گيلر، دېدى. ايكيته اؤزبېكچه
قابلى، نان، سلاته و چاي دېدى!

بیز پولدى تۇلب، كوليب چيقديك... داويد دېدى:

بوكون مېن اوچون جدا يخشى و اونوملى كون بۇلدى. هم سۇز لشوو
بۇلدى و هم كۇپ قيزيرلى نرسه لردى بىليب آلدېم. بوكون سيز بيلن بېر
كتابليكچه نرسه يازيب آلدېم، دېسم هم بۇله دى! سيزگه تشكر بيلديره من.
ارزيمه يدى.

بوگون شونچه بیترلی. ایگی بیز هم یخشی چرچه دیک. ابدی باریب
بیرآز دم آله یلیک. ابرته گه ینه کوریشه بیز. خیرلشوو چاغیده داویدتی شوخلیگی
توتیب، کولیم سپره ب:

شوگونگی همه نرسه مین اوچون یخشی ابدی، لیکن «شاهرخ خان» دی
ته بیده گی بیگن نرسه م جدا هم زور و مزه لی ابدی، دبدی!!...

تاشکینت: 13/10/2014 / 1/7/1393

قربان بىرەمى كۈنى يۈز بەرگن واقعه

قربانلىك پادەنىك عصيانى!

قربان ھىيت نىنگ بىرىنچى كۈنى اېرتەلب. برچەلر- مېدە يو كتە يىنگى كىمىلرېنى كىيب، مسجدلر تمانگە آشيققن. مسجددە اېسە خطىب جنابلرى وعظلرى نىنگ اساسى موضوعسى حضرت ابراهيم پىغبر نىنگ ججى اۇغىلچەسى حضرت اسمعيل نى تېنگرىگە اتب قربان قىلىش قصەسى.

مسجد خطىبى مذکور قصەنى، آدملر قرە كۇل تېرىسى اوچون آنەدن اېندىگىنە توغىلگن مېدە قۇزىچاغنى، تېرى نىنگ گللىرى اچىلمەسىن، دېب حتى آنەسىنى يله گنى قۇيمەى، بىر چېتدە يا ھم شىقتسىزلرچە بېچارە آنە نىنگ كۇز اۇنگىدە سۇيگن اىنچلى صحنە سىگە اۇخشە تىب، جدا ھم جاذبە لى و ھىجانلى قىلىب بيان اېتدى. اىرىملر اۋشە زھاتى مسجددن يوگورىب چىقىب، دراو بارىب آلگن حيوانىنى تېنگرى اتيگە سۇيىب، قانىنى تۇكىشىگە سل قالدى!...

برچەلر نمازنى ادا قىلىب، اوپلرى تمان شاشىلماقدە اېدى. بىراق رسىمگە كۇرە مسجد صحنىدە اوچرە شگن قرىنداش- اوروغ و دۇستلر بىلن بىرە م نى قۇتلىشلىرى كېرەك اېدى. شو اوچون، ناعلاج قىسقە بۇلسە ھم، آدملر تېزدە كۇرۇشىب، بىر- بىرلىرىنى قۇتلر اېدىلر. بو ايش روزه ھىيتى سىنگرى ارقە بىن و مفصل اېمس اېدى. چونكە برچەلر قربانلىكنى تېزراق سۇيىب، قانىنى خدا

يۇلىگە تۇكماق اوچون اويلرى تمان شاشيلماقده ابديلر!...
يۇلده هم اوچره شگن ادملر شاشيلىب، بير-بيرلرى بيلن قيسقه گيپر
ابديلر:

- هه، اولوغ بېگ ساغ ميسيز؟ قوللوق بۇسين! شاشيلىب توريمن...
كبين كۇره بيز!

- هاى، مبارك بۇسين!.. او... وقتيم ياغ، قصاب كوتيب توريدي!!
- اي يخشى ميسيز؟ هييتلر قوللوق بۇسين. اكه پاده گه قۇشيلگن ابديم.
قنى بارهى، شريكلر كوتيب قالمه سينلر، تعين!!

- هه حاجى بوبه! اويده قۇىدى سۇيديرمهى، قه ياققه اتلنديز؟
- اي هيچ ياققه، كمپير مينن كېلىن هم قربانلىك قيله بيز، دېب توريب
الديلر. آخر اولرنى «بېردى باى»لر مينن بيرگه پاده گه قۇشيب قۇيگن ابديم!!
ابندى باريب، اول پادهنى غمىنى يېب كېلهى!...

هه حرمتلى اوقوويچيلر، شونداق قىلىب برچه-برچه لرنينگ اغزى
ايلجه يگن قووناق حالتده ابدى. بايلر قربانلىك قىلىب قان تۇكيب خدانى
اۇزلريدن راضى قىلماق فكريده، كمبغللر اېسه قربانلىك گوشتيدن بيرگينه برچه
ايب، باله-چقه لرى نينگ قرنينى تۇيغزماق ايلنجيده!

شو چاغده، شهر محله لرى كوچه لرى نينگ بيريدە اۇشه كونى عجايب بير
حادثه يوز بېردى:

يېتى كيشى قۇشيليب آلىنگن بير پادهنى سۇيماق اوچون، اييدن اوشلب
يېتكلب كېلتيرماقده ابديلر. پاده كته گوده لى، سېمىز بوّقه ابدى. يمان كۇز
تېگمه سين ديبه، اونينگ دۇمىگه بير پرچه قيزيل لته هم باغلنگن ابدى. يۇل
بۇيى كۇرگن ادملرنينگ هر بيرى ۷۰ كيلو... ۹۰ كيلو... ۱۰۰ كيلودن اشىغ...
گوشت قيله دى، زۇر اېكن، دېر ابديلر. بير تلهى ميده-كته باله لره هم معمولگه

کوره سینچکاولیک و تماشا اوچون اولر بیلن بیرگه کېلماقده اېدیله. دنیا و تقدیریدن خبرسیز بیچاره بوقة هضم بؤلمه گن کچه گی یېگن ییمی نی قرنیدن قیته چیقهریب، کاوشب کبلاتگن اېدی.

کوچه نینگ میده راق میدانلیگیده اوست-باشی کیر و قان بیلن بیرته، بېلیده گی یلتیراق پولکچه لر اؤرنه تیلگن اېنلی قره چرم بېلباغیگه اېسه قینلریگه سالینگن اوچ-تؤرتته کته پیچاق و ساپلی(دسته لی) اوزون بیر قیراق آسیلگن، باشیگه گلی و رنگی بیلنمه دیدگن کیر تاقی، کوزلری اېسه جلالدرنینگ کوزیدېک نورسیز و رحمسیز بیر قصاب ینگى گینه ته یپاقراق قیلیب قازیلگن چوقورچه یانیده جلالدرچه کوتیب تورگن.

اوزاقدن پاده نی بیتکلب کبله یاتگن آدملر توده سی قصاب تورگن میدانلیککه یقینله شیب کېلدى. اولر قصابگه یقین کېلگنلریده، نیمه بؤلدى یو بوقة ایپینی بیتکلاوچی قۇلیدن خطا بېریب، بیردنیگه قاچیب، شدت بیلن آدملرگه هجوم قیلدى. بیرینچی نوبتده ۷-۶ یشر بیر باله تۇغری کېلیب، اونى شاخی بیلن کؤته ریب، خسدېک قیلیب اوزاققه اولاق تیریب بیاردی. باله میدانچه چیتیده گی کول توده سی اوستیگه باریب توشیب، خودی پارتلشدېک کول تۇزانی کؤککه کؤته ریلدى. یخشیم که یومشاقراق بیرگه توشیب، بورنیگینه قانب، آغزی-پوزی و کییمی نی قیزیل قیلدى. بیراق اؤزی اېسه انچه قۇرقیب قالگن اېدی...

آدملر هر یاققه قاچیب، بیرعه قۇرقمسلری اېسه بوقة نی اوشله ماچچی بؤلدیله. بوقة اېسه باله دن کپین قصابگه تۇغری کېلیب، خودی چین حریفینی تانیگندېک، قصاب قیمیرله ی من دېگونچه، اونى آرتیدن باریب شاخی بیلن قویریغی(دومبه سی)گه جدا قتیق بیر ضربه بېردی. قصاب آئیله نیب، یوزی بیلن بیرگه توشدی. قصاب اؤرنیدن تورماچچی بؤلپ ایتیلسه هم، بیراق ضربه

تأثیریدن تورالمه ی، آغریق طفیلی دومبه سینی آوقه لب قالدی!!... بوقه، قتل
اېتلیشینی سېزگندېک گؤیا، هرتمانگه یوگوریب، آدملرگه توتگیچ بېرماقچی
اېمس اېدی!

بو آقیمده آدملر هیاهو قیلیب، اولردن تورلی-تؤمن تاووشلر اېشیتیلر
اېدی:

- آهای... قؤیمنگلر، پدر لعنت تی!

- ای بقه قاچ، قؤیمه، اور اونی...!

- ای... آنهنگ...، بونی قرنینی یاریش کپرهک. بېچاره باله گینه نی قریب

اؤلدیرییدی-کی!!

- هه، بو جدا هم بیرحم و یمان بوقه اېکن!

- اور.. اونی. آدملردی اوگار قیلماقچی!!

- !!!!!!

بوقه حریفیدن انتقام آگندېک بیرآز تینچیگن بؤلسه هم، بیراق هجوم
حالتیده اویاق-بویاققه یوگورر اېدی. شونده بیر کیشی قه یپردن دیر بیر تیاقنی
تاپیب، بوقه نی برابر کپلگن یېریگه اوره باشله دی. باشقه لر هم قؤلرلیگه ایلینگن
تاش، قولوخ و باشقه بویوملر بیلن اورر، ائیریملر هم اونی سؤکر اېدیله. بوقه بلند
تاووش بیلن مغرب، گؤیا یاردم تیله گندېک هرتمانگه یوگورر اېدی.

نهایت آدمیزادلرگه قرشی باش کؤترگن عصیانچی بوقه نی بېش-آلتی
کیشیلر بیر عمللر اوشلب، بیرگه ییقیتدیله. بیرنېچه کیشی اونینگ اوستی،
بؤنی و باشیگه مینیب آلدیلر. میده-کته اونی تېیب، اوریب، سؤکر اېدیله.
یخشیم قصاب نینگ دومبه سی آغریب، بوقه نینگ یقینه اېمس اېدی. عکس
حالده آغریق و غضب تأثیریده قرنینی ییرتر یا که نېچه پېچاقنی بدنیکه سَنچر
اېدی!

قیسقه سی، بوتون فضا هیاهو و بوڤه گه ساجیب تۆکیله دیگن تورلی سۆکینچلردن تۆلگن بیر پیتده، یۆلدن اۆته یاتگن سکساندن آشگن نورانی بیر چال یۆلیدن قه یریلیب، بوڤه نینگ تېگره گیگه تۆپله نیب، اونى اوریب-ینچیب تورگن آدملر توده سیگه یقین کېلدى. او ییقیلیب یاتگن بوڤه و اونى میده یو کته آدملر شفقت سیزلرچه اوروب، چپنه سۆکیب تورگنلرینی کۆریب، مردمگه:

- هی... هی... او مردم، بو جانوردی اۆلدریدیبلر-کو! بو نیمه قیلیمش؟ بی زبان حیواندی هم کیشی شونداق عذابله یدی می؟ دېدی.

آدملر اره سیدن اۆپکه لنگن بیر کیشی (اۆشه شاخلنگن باله نینگ آته سی بۆلسه کېرهک) دېدی:

- آته جان، بو پدرلنت بوڤه قاچیب، آدملرگه رحم قیلیمى شاخلب اوگار همهنى قیلدی. بیر بالهنى اۆلدریشی گه سل قالدی!

- بیگیتلر احتیاط قیلشیز کېرهک اېدی. بو حیوان-کو، نیمهنى بیله دی؟ مسلمان دېگن هم قربانلیک قیلینه دیگن حیواندی شونداق زجرگش قیله دی می؟

- پدریگه لعنت بونی، قیمرله مسم، شاخی مینن بیرار بیریمدی بیرتر اېدی. منه ای او قصابتی بیر قره ننگ، مخرجی بیرتیلیب، حالی هم اۆزیگه کېلمه ی توریتتی!... اېندی باشقه بیران قصاب تاپیشی بیز کېرهک، دېدی بیر آدم. اونگه اېرگه شیب ینه بیر نېچه کیشی هم جانوارنی سۆکیب گپیردیبلر.

شونده چال باسیقلیک بیلن دېدی:

- سیزلر آدم بۆلیب، او شاخله دی دېب، اونى شاخله گندن بدترراق قیلیب اوره سیزلر می؟... سیز اخیر بونی تېنگری یۆلیگه سۆییب، قانینی تۆکیب ثواب آلماقچی سیزلر-کو! قیامت کونی پل صراط تن هم اونى مینیب اۆتماقچی دیر سیزلر، بلکیم؟! بونی اورسه یز، سۆکسه یز، قیینه سه یز اونده ثواب نیمه

بۇلەدى؟! پل صراط تن اۆتكينلريزچه بيرآز قيميرلب قۇيسه، اسفله سافلين گه توشيب كېتسنگيزلر خى مى؟!... يۇليگه بونى سۇيب، قانينى تۇكيلگينى كوتيب تورگن او تېپهده گى تېنگريگه قيامت كونى نيمه دېب جواب بېرەسيزلر؟!...
قربانلىك تى يخشى اسره ب؛ يخشى يېم بېرىب؛ او مينن يخشى معامله قىلىب؛ حتى كۆزلرينى سورمه قىلىب، جانىگه عطرلر سېيب قانينى تۇكسه يز، تېنگريگه ياقىب، سيزلردن راضى و خوش بۇلەدى! منە بير قره نكلر، اوروب بدننى اوگار قىلىب سيزلر، نجاستى كېتىب، بدننى هم چتل و مردار بۇلىتى... اي اۋرگىلديم سيزلردېك مسلمان قربانلىك قىلە ديگنلردن! پاده گه قوشىلىب، برچهنگ پاده بۇلىب سيزلر اېكن-كو!!!...

تاشكېنت: ميزان، ۲۰۱۴/۱۳۹۳ م.

عالى تحصيل وختە تۇپى!

آستانە قۇلباى شەھرىمىز، قۇيىنگ كە ولايتىمىزنىڭ كۈزگە كۆرىنگن كتە بايلرىدىن دىر. اونىڭ اولوغ بېگ اتلى نوقيران اۇغلى اېندى لىسە نى بيتىرىپ، عالى تحصيلاتىنى دوام بېرماغى كېرەك اېدى. اولوغ بېگ نىڭ بىر-ايكى كىشى صنفداشى اۇز خرچلىرى بىلن چېت اېللردن بىرى نىڭ عالى بىلىم يورتىدە اۇقىشىگە بارماقچى بۇلىپ، اتەلرى ھم بونگە كۈنگن اېدىلر.

اولوغ بېگ نىڭ سويەسى و استعدادى انچە يىخشى اېدى. كېلەجكە عالى معلوماتلى يېتوك بىر متخصص كدر بۇلىشنى، اينتىقىب آرزو قىلىپ يورگن اېدى. شونىڭ اوچون، او ھم عالى اۇقوونى تېنقورلرى بىلن چېت اېلگە بارىپ دوام اېتتىرماقچى بۇلدى. او بو موضوعنى بىرىنچىدىن آنەسىگە ایتدى. آنەسى اېسە داد و واويلا قىلىپ:

- وى. وى. بالەگىنەم، سېن اوزاق يورتلردە يەكە يو يلغوز قىنداق بارىپ يشەيسىن؟ مېن اۇلىب قالەمن-كو! دېب كۈنمەدى.

اولوغ بېگ بۇلسە:

- آنە جان، منە قىچە-قىچە آدملىردى بالەلرى، حتى مېندىن كىچىكلر خارجلردە اۇقىپ يوريتىلر. بىرانتەسىنى ھم بۇرى يېمەگن-كو! دېب ایتسە ھم، آنەسى وغىللىب: «مېنى تىرىكلەيىن گۇرگە تىقەسن مى؟» دېب كۈنمەدى!...

اولوغ بېگ موضوعنى آنەسىگە ھم ایتدى. بىرىنچىدىن آنەسى:

- بونى خرچى قىچە بۇلر اېكن؟ دېب سۇرەدى.

- بیز انترنت دن معلومات آلدیک. بو بیلیم یورتی جدا معتبر بۇلیب، اونده کۆپ مملکتلردن محصللر اۇقیر اېکنلر. یشش جای، ویزه و باشقه نرسه لر بیلن هر ییل بېش مینگ دالر آلر اېکن. اوچ کیشی صنفداشیم هم کېتماقچیلر. تحصیل مدتی تۇرت ییل اېکن.

- اوھو...و... نیمه؟! بیر ییلده بېش مینگ، تۇرت ییلده ۲۰ مینگ دالر بیرگینه سېنی فاکولته اۇقیشینگ اوچون بېریشیم کېرەک اېکن-دە! نیمه، باشینگ شیشیب می؟ کېل اوندن کۇره اۇقیشتی قۇی، دکانگە مېنگە کمک قیل یا که شو بیرده دولت فاکولته لریگە تېکین(مفت، پولسيز) اۇقیشگە کیره بېر!

- آتە جان، منە اۇرتاقلیریم اونچە لیک بای بۇلمسە لر هم، آتە لری قرض- قواله قیلیب اۇغیللرینی اۇقیشگە جۇتتماقچیلر. اولر کېلە جکده شو مملکتتی کدرلری بۇلە دیلر. بیز شکر اولردن کم یېری بیز یاغ، بلکه بایراغ هم بیز-کو!
- نیمه، باشیمدی ایلان چاقیب می؟ اۇقیشینگگە بېرە دیگن بېکار پولیم یاغ. بو پوللردی بېردن شیپیریب آلگنیم یاغ یا که آسمان دن خدا تشله مه گن. بولر منە بو تېر پیشانه مینن تاپیلگن، دېدی قۇلینی پیشانه سیگە قۇیب!

- آتە جان، بو درواقع علم یۇلیگە سرمایه تیکیش دیر...!
- ای.. هی ی... اۇرگیلیم بو سرمایه تیکیشدن! شونچە اۇقیدینگ هم بۇلدی، یېتی پۇشتی بیزگە یېتە دی. اۇقیش مینن قرنینگدی تۇیغزاله سن می؟ بوتون زوریاتی بیز قیلمه گن ایشتی قیلە می؟

- آتە جان!...

- گپییم بیرتە. یاغ دېدیم می، یاغ!...

- اخی...

- جیم بۇل!...

شونداق قیلیب، اولوغ بېککه آسمان بلند، بیر قتیق اېدی. اۇرتاقلری

اۋقىشىگە جۇنۇب كېتىدىلەر، بو بۇلسە كۈنگلى قان، طبعىتى بوزوق و توشكون حالده
آتهسى نىنگ دكانىگە پايدولىككە كىردى!!!....

بو واقعه دن ۶-۵ آى اۋتگىچ، حاجى آستانه قۇلباى اوچىنچى خاتىنىدىن
بۇلگن كېنجه تاى اۋغلىنى ختنه قىلماقچى بۇلدى. بىرىنچىدىن بىر آقشام قىرق-
اېلىك كىشى ياش-اولوغلرگه آش بېرىپ، كېنگاش قىلدى. كېنگاشده جدا كته
ختنه تۇى رىجه سى توزىلىپ، اوزاق-يقىن شهر و قىشلاقلردن مىنگدن آشيق
مهمان خىر قىلىنىپ، تۇى-تماشا و اۋغلاق بۇلىپ، حرمتلى مهمانلرگه اېسه تۇنلر
و سروپالر و ساوغه لر هم بېرماقچى بۇلدىلر....

كېنگاشده بىرته-اىكىته دۇستلرى هنل قىلىپ، خرچتى كته قىلدىز باى
اكه، دېدىلر. آستانه قۇلباى اېسه كولىپ، غۇرده يگىنچه دېدى:

- دۇستلرىم، مونچه پولنى اۋغلىمىدى تۇى گه خرچله مسم، گۇرىمگه آلىپ
كېته من مى؟ نىمه يى كه كېرەك بۇسه قاغاز گه بىتىنگ. پولنى غمىگه بۇمىنگ،
دېب تاكىد قىلدى!!!...

هه عزيز اۋقووچىلر، اۋغلى نىنگ تۇرت يىل عالي تحصيلاتى اوچون ۲۰
مىنگ دالرگه كۇزى قىيمه گن آستانه قۇلباى، اۋغىلچه سى نىنگ ختنه تۇييده
خلته نى آغزىنى كته آچىپ، ۵۰ مىنگ دالردن آشىغ پولنى ساوورىپ «سنت» نى
بجا قىلىپ، اۋزىنى مىده يو كته گه كۇز-كۇز قىلدى!!!

عاجلکی سرویس!

مزارشریف دن کابل گه کتماقچی اېدیم. اېرته تانگ بیر تاکسیده اؤلتیریپ، سرویسلر بېکتی(هده) گه باردیم. بېکنگه یېتمه ی توریب، یؤل بؤی بی نېچه چقان و اؤتکیر تیللی کیشی تاکسینی اؤره ب آلدیلر. تاکسی نینگ ایگی تمان اېشیگی آچیلیب، باشلرینی ایچکریگه تیققن آدملر نینگ هر بیرى مېنى اؤز سرویسلریگه مینیشیم نى عجایب سؤزلر بیلن ایستر اېدیله:

- منه ۵۰۴ سرویس، عاجلکی!
- بیزدیکی لوکس، کاغذ پیچ، کپلینگ!
- یخشی اؤرین(جای) سیزدیکی!
- ایسته گن چوکی سیزدیکی، یورینگ!
- همه شرکتلردن بیزدیکی ایلگری کابلگه یېتیب باره دی!
- ...!
- کرایه لریز قنچه؟ دېب سؤره دیم.
- ای، خاک سیاہ ۶۰۰ روپه!
- منه بیز سیزگه ۵۰ نى کم قیله بیز، توشینگ!
- یاغ ای، نیمه دېسیسز. مېن کابلدن ۴۰۰ گه کپلگن اېدیم-کو!
- خیر میلی، سیز ۵۰۰ بېرینگ!
- یاغ، بؤمه یدی.
- بیرینچی قطارده اؤلتیریپ، مزه قیلیب کپتینگ!...

بیز باشقه سرويسلر تمان ایلگریراق بارماقچی بۇلک هم، بیراق اولر تاکسیگه تۇسیق بۇلردیلر. مېن اېسه:

- موترلر بۇش اېکن، حالی-بېری تۇلیب جۇنهمه یدی، دېدیم.
- ای، بیز فقط ۱۰ کیشی گینه آلسک بۇلدی. دراو جۇنه ی بیز، ایشانینگ!...

بیز زورغه تاکسی نینگ اېشیگینی یاپیب، ایلگریراق باردیک. شو چاغده تعین ایکی ییگیت خودی شیلقین تیلمچیلردېک تاکسی نینگ اېشیکلرینی آچیب بوکیلگنچه:

- منه ۵۸۰ سۇنگگی مودل، لوکس سرویس. چوکیلری آزاد!
قره سک موترنینگ یریمیدن کۇپی یۇلاوچیلردن تۇله و ایتیدن اېندی جۇنه ماقچی بۇلیب تورگن. شو اوچون: جدا یخشی اېکن، کوتیب قالمه یمیز، دېدیم یوره گیمده.

۵۸۰ مودل سرویس نینگ لوکسلیگی نی اعتبارگه آلیب، مسؤولی بیلن کرایه اوستیگه انچه تارتیشیب، نهایت ۴۵۰ افغانی گه کپلیشدیک....

مېن حالی توشیب، اۇزیمگه کېلمه ی توریب، قره سم بکسیم نی آله قچان سرویس نینگ تول بکسیده جایلشتیریب قۇبیدیلر! اۇزیمنی اېسه سرویس نینگ ایکنیچی یریمیده گی اۇریندیق(چوکی)لریدن بیریگه اۇلتیرغیزدیلر. قۇلیمده گی نرسه لریم نی تېپه ده گی رفلرده جایلشتیریب، اۇرنیمده تین(آرام) آلیب موترنینگ حرکتینی کوتیب اۇلتیردیم. بیز نېچه دقیقه اۇتیب، مېندن بیز قطار آلدینده گی اۇرینلردن بیز کیشی توریب سرویس نینگ ایلگری سیتلری تمان باریب:

- «صدقه رد بلا، سفرلرینگیز خطرسیز بۇلسین!» دېبه تیلمچیلیککه باشله دی!

قرهنگ، قیزیق بۇلدی. مېن بیزلر قطاری سرویس یۇلاوچیسى، دېب

اۋيلەگن كيمسە تيلمچى بۇلىپ چىقدى!
تغين بىر نېچە دىققە اۋتىپ، ايكىنچى قطار اۋرىندىق لرىدن بىرىدە
اۋلتىرگنلردن بىر كىشى قۇلىدەگى خلتەننىڭ نانىلرىنى آدملىر تمان توتىپ:
- "منە، تازە ياغلىغ شىرمان نان!" دېب چقىرە بېردى!
كۇرىنگ كە، مېن مسافر دېب اۋيلەگن بو آدم هم نان ساتوچى بۇلىپ
چىقدى!

هە عزىز اۋقووچىلر، ۱۵-۱۰ دىققەدن سۇنگ ينە ايكى كىشى يىگىت بىر
-بىرى بىلن الە نىمەلر حقىدە كولىشىپ گېرىشىپ، موتردن توشىپ كېتىدىلر. بارە
-بارە قرە سم، سرويس نىنگ يىرىمىدن كۇپراغىنى تۇلدىرىپ اۋلتىرگن و موتر
مسۇوللرى بىزگە يۇلاوچى، دېب كۇرستگن آدملىرنىڭ ۸-۷ كىشى سىدن اۋزگە
برچەسى تيلمچىلر، ساتووچىلر، كلينلر و اۋرتاقلرى اېكن! اولرنى مېنگە اۋخشش
تېز جۇنۇب كېتىماقچى بۇلىپ كېلگن يۇلاوچىلرگە «منە موتر تۇلە، حاضر
جۇنەى بىز!» دېب، الەش اوچون چوكىلرگە اۋلتىرغىزگن اېكنلر! نې چارە، خشت
قالبدن كۇچىپ بۇلگن اېدى. «تىش تى تىشگە باسىپ» چىدەشدىن اۋزگە چارەم
يۇق اېدى...

شوندە مېن آلدىنگى قطار اۋرىندىق لرىنى بۇش كۇرىپ، تكىت
ساتوچىگە اۋشە بىرگە بارىپ اۋلتىرەمن، دېب التماس قىلدىم. او اېسە:
- مىلى، اۋشە اۋرىندىق سىزنىكى بۇلسىن، لىكن حاضر اوندە خلتە يزدى
قۇيىپ رىزرف قىلىپ قۇيىنگ. اوزىز بۇلسە شو يېردە بىر پىس اۋلتىرىپ تورىنگ،
دېدى!

- نېگە؟ اېندى دېب سۇرەدىم اوندن تعجب بىلن.
- آدملىر سىزدى بو يېردە كۇرىپ، موتر تۇلە اېكن دېب كېلسىنلر،
دېدى!!...

بونى قرهنگ كه، موترىنىڭ چقان و جرار آدملىرى كۆز بۆيمه چىلىك چل و نىرنگلىرىدە يۇلا و چىلرنى الەب جلب اېتماق اوچون، عجاب مەھارت بىلن حتى مېنىڭ اۇزىمدن ھم حالىگى تىلمچىلر، نان ساتو و چىلر و كلينرلر قطارى فايده لندىلر!

ھە عزیزلر، مېنگە موترنى قىرىب تۇلە كۇرسە تىب، منە شو ۱۵-۱۰ دىققەدن سۇنگ تۇلسە-تۇلمسە جۇنەى بىز دېڭنلر، يىرىم ساعت ھم، بىر ساعت ھم اېمس، اىكى-اىكى يىرىم ساعىدن سۇنگ، تورلى چل-پلر قىلىب موترنى تۇلدىرىب، حتى يۇلك(راھرو)لرىدە ھم قوتى-موتى لرنى قۇيىب، بىر نېچە كىشىنى اۇلتىرغىزىب كابل تمان جۇنەدى!...

چىندن ھم بو اېركىن بازار. ھركىم اۇز فايدهسى و مطلبى اوچون قۇلىدن كېلگنچە «دېلرلىك» قىلەدى و بىز اېسە بىلىب-بىلمەى بو عجاب اقىم نىنگ بىر بو يومى، يۇق اې بىر پىرزەسىگە اىلنەمىز!

كابل، ۲۰ حوت ۱۳۹۳

* شىمالى سالنگ دە چمەسى اىكى ساعت يۇل بېركىنىب، كوتىب قالدىك. مېن اېسە فرصىدن فايدهلەنىپ شو اېسدەلىكنى يازە تورىب، موتردە كوتىش عذابىنى سېزمەى قالىبمن.

ہوس باز!

خاتین عایلہ سی نینگ مقدس حلال حریمیگہ اؤیناشینی چقیریب، راز و نیاز قیلیب اؤلتیرگنیدہ، توستدن (ناگھان) ایشیک آچیلیب، کوتیلمہ گندہ ابری اوستلریگہ توشیب قالیدی. خاتین شاشیلیب اؤرنیدن سکرہ ب، اؤزینی بیغہ توریب اوی نینگ بیر بورچگیدہ بوسینییدی.

خاتین نینگ کؤز اؤنگیدہ ايسہ کؤزلی اؤپکە (غضب) و هیجاندن تؤلہ ابری، یؤلبرسلرچہ خاتین نینگ فاسقی گہ تشلہ نیب، بار کوچی بیلن اونینگ بؤغزینی بؤغہ باشلیدی. فاسق هم جان هولیدن ابر بیلن آلیشیدی. خاتین نینگ قورقینچدن تؤلہ حیاسیز بیرتیق کؤزلی، اوشبو دہشتلی صحنہ گہ تیکیلیب قالیدی.

خاتین و فاسقیدن هیچ قنداق سبس چیقمس اېمیش. بوتون اوی فزاسینی، ناموسی و غروری ایاغ آستی قیلینگن ابرنینگ المدن اؤپکە لنگن بقیریق و غرشی گینہ تؤلدیرگن اېمیش. کورہ شدہ گاہ خاتین نینگ ابری و گاہ هم فاسقی اوستون کېلیب، بیر-بیرینی آلیب باسر، بؤغر و دؤپاسلر اېکنلر....

خاتین ايسہ بورچکدہ بوسینہ توریب، اؤشہ بیت نیمہ اؤیلہ شینی کیشی بیاللمس اېدی: ناموسی اوچون تالاشہ دیگن ابری فاسق اوستیدن غلبہ قازانیشینی می؟ یا کہ فاسقی ابرینی اؤلدیریشینی می؟

طنز تیلیدن بیر قتیق آغریق

آنه تیلینی فداق اؤرکنماقده سیز؟!

آنه تیلینی اؤرگه نیش خصوصیده کۆپ بیتلردن بیری عایله لرده قۇلله نیله دیگن عجایب بیر قاعده مینی حیران قالدیریپ کهلگن. بو عجایب یۇریق یا قاعده شوندن عبارت:

عایله لرده باله لرگه تیل اؤرگه تیشده بیرینچیدن عموماً اصل سۇزلر ایتیلیپ اؤرگه تیلمه یدی؛ بلکه سۇزلرنینگ مجازی یا مهملی اؤرگه تیله دی. کپین قره بسیز، باله گینه اولغه ییب، تیلی یخشی چیغیب، اؤتکیر بۇلگندن ساره اصل سۇزنی آیته باشله یدی!

بیرینچیدن باله نی عموماً عایله اعضاسی نینگ هر بیری اصل آتی بیلن اېمس، اۇزی قۇیگن لقب بیلن خطاب قیله دی: آته «تایچاغیم» دېسه؛ آنه «قۇزیچه م» دېب چقیره دی! آپه سی «دۇندیغیم» دېسه؛ اکه سی «پیتیم»، دېب چقیره دی! حتی ایریملر قۇپال شکلده «گرچیچه» یا «چیچقانچه»، ... کبی لقبلرنی هم ایشله ته دیلر!! اېنگ قیزیغی شو که کیچکینه باله برچه شو آتلر و حتی باشقه قرینداشلر هم ابرکه لب چقیره دیگن آتلرگه خودی ازلی آتی دېک بیله دی و جواب بېره دی.

یا بدن اعضاسی و باشقه نرسه لرینینگ هیچ قچان اصل سۇزینی ایشله تیلگنینی کؤرمه گنمن؛ مثال اوچون سرپل شیوه سیده باله لرگه ایشله تیله دیگن قوبیده گی سۇزلرگه بیر قرهنگ:

چَچى: قۇل

پاڤا: اياق

مەم مە: اوقت، غذا

آپیر! اۋر نینگدن تور!

اوع عە! اۋر نینگدن تور!

قیخ: چتل، حرام

جیز: ایسیق، کویدیره دیگن

بوجى، اله بوجى: قۇرقینچلى نرسەلر، اینیقسە حشرەلر

الله: اوخلەماق

اتتى: اورماق

پە: اۋیپچ، بوسە

پە قیلەى: اۋپەى

تى - تى: تاووق، قوش

بە - بە / اب - اب: ایت، کوچیک

اوققە: افگار

چیششە: سییماق

عە عە: قضاى حاجت

مَمى قیل! بی!

امى قیل! بی!

تاتای: ایاققە تورماق، یوریماق

ای - ای: ییغلەماق...

شونگە اۋخشب یوزلب عجایب و غرایب سۆزلر بار.

ابندی قرەنگ، تیل اۋرگە نیش نینگ بو کولگیلی عجیب آقیمى، مەمل و

معناسى فقط باله لرگه توشينرلى بۇلگن توركوم سۇزلر استه-سپكين اؤرنينى اصل سۇزلرگه بۇشه تيب، بير پيت قره بسيز كه، باله گينه بلبلدېك انه تيليده گى سۇزلر نينگ اصلينى ايشله ته باشله يدى! بو جريان كۆپ ييللرنى ألمه ي، اوچ-تۇرت ياشگچه دوام اېتيشى ممكن.

عزيز اۇقووچيلر، بو يۇريق يا قاعده باله لرگه گينه خاص، دېب مبادا اؤيله منگ تعين. يۇق، كته لر هم شو يۇريقدن منه شو حاضر هم فايده له نيب يورگنلر. قويده مېن ايريم اؤرنكلر بيلن بو ادعانى اثباتله يمن:

بير اؤزبېك كيشيدن (ياشيدن قطع نظر) تيلفون نمبرينگيزنى ايتينگ، دېب سؤره سنگيز، او كيشى اؤزبېكچه گه شونداق ديدى:

صفر هفتصد و شصت، بيست و دو، سيزده، نزده!

منه شو سۇزلرنى بير اؤزبېك كيشى انه تيليده سيزگه ايتهدى! يعنى شو رقملر اؤزبېكچه ده ايتيلدى!!

يا كه سؤره سنگيز: اكه قه پيرده ايشله ي سيز؟

او اؤزبېكچه ده شونداق جواب بېره دى:

مېن رياستِ معارف جوزجانگه ايشله ي من!

بيرار اجتماعي-سياسي فعاليت هم قيله سيز مى؟

هه، مېن عضو حزب جنبش مى اسلامى افغانستان من....

منه شو عبارتلر يا جمله لر نينگ برچه سى اؤزبېكچه! ايشانينگ! شونگه اؤخشش يوزلب عباره و جمله لرنى تلويزيون، راديولردن آيب، عادى و اؤقيميشلى اؤزبېكلر تيليدن هركونى اېشيتته سيز. خودى باله گه اصل سۇزنى ايتسنگيز توشينمه ي يا كه ايتالمه ي قالگنيدېك، كته لرگه هم تيلفون نمبرى نينگ اصل اؤزبېكچه سيني (صفر بيتى يوز و آلتيمش، ييگيرمه ايكي، اؤن اوچ، اؤن تۇقوز) دېب ايتسنگيز، توشينيب يازالمه يدى يا ايت دېسنگيز

أيتالمەيدى! چونكى ھالى تىلى چىقمەگن-دە!!!

تېلىمىز تۇغرىسىدە بونداق تورلى عجايب يۇرىق و قاعدە لر يلغوز سۇزلىشورلرگە چىكلنمەيدى. اپنگ قىزىغى شو كە، بو نرسە يازوويمىزدە ھم بار. بلكە ايشانمەي، عجبلىنىب قنداق؟! دېب سۇررسىز. قويىدە جواب آلەسىز:

منە شو حاضر يىتوك يازووچىلر، تحقيقاتچىلر، استادلر، شاعرلردن توتىب، عادى اۇقىمىشلى لرگچە، مکتبلردن ھالى اۇقوو يورتلرگچە اۇزبىكلر فللكە رآى اورمەي، نېچە تور يازوونى بىمالال ايشلەتیب تورىدىلر! بولر قويىدە گىچە:

بىرىنچى يازوو اۇتمىشلردن قالگن صاف عربچە بېلگىلر. اۇتگن برچە ممتاز كلاسىك اثرلر، قۇليازمە، تاش باسمە و باسمە اثرلر شو يازوو بىلن بىزگە يېتىب كېلگن ھمدە شو يازوو تمانداشلىرى اياقنى تىرەب، خودى بىر دىنى مقدس يازوو كىي ھالى ھم اونى ايشلتماقدهلر.

ايگىنچىسى، رسماً تن آلينىب، مکتبلرنيگ برچە درسلىك كتابلرى، ايرىم ھالى اۇقوو يورتلر استادلرى نىنگ درسلىك كتابلرى و باسلىب چىققن ايرىم كتابلرنيگ يازووى عرب يازووى اساسىدە توزىلگن انە شو يىنگى يازوو بېلگىلرى (حرفلرى) بىلن يازىلگن و يازىلماقده.

اوپىنچى، بىر عدە سناقلى كىشىلر ھم بو اىكلە سىنى قبول قىلمەي، اۇزلىرى بىراغ كۇتە رىب، عرب يازووى اساسىدە باشقە بىر يازوو توزىب اۇشەنى ايشلەتیب كېلماقدهلر. (كىم بىلەدى دېيسىز؟ بلكە اوشبو يۇل ارقەلى، آدملرنيگ چلغىتىش بىلن تارىخدە اُتلرني قالدېرماقچىلر، شېكىللى!!)

اېندى بولرگە موبايل و كمپيوترلردە قۇللەنىلەدىگن لاتىن يازوونى ھم قۇشسك، حساب تۇرتتەگە يىتەدى!

بېشىنچى، ايكى گىنە بېلگىنى قبول قىلالمەياتگن اۇزبىكلرىمىزگە ايرىملر حتى ھومى لاتىن يازوونى ھم پىشنھاد قىلىب تورىدىلر!

قرە نەگ، ۈزگە ھیچ بىر خەلق دە مەثل ى كۆرىنمە گن خەلمە-خەللىك،
سەرسەنلىك، پەراگندەلىك و ۈز باشىمچەلىك!

آنە تەلنى ھەمەلەش، ەمومى لشتەرىش، بەرچە ۈزبەكلەرگە ۈرگە تەش، ...
كەبى دەغە سى نەنگ شەوقەن-سۇرانى بۆتۈن يۆرتتى تۆلدەرگن بىر پەتدە،
تەلدەشلەرىمەزنىنگ بەرچە لرى «ۈزبەك چەلىك» و «ۈزباشىمچە لىك» قەلىب،
ۈزلىرى تەلە گن سەزگە ۈىنەب يۆرىدەلەر! ھىچ بىرىسى ھەم بىر مەقال بەشقە لردن
كەم كەلگەسى يۇق و بىر مەلمەتر ھەم ۈز سەنگرىدن سەلجەمەقچە اېمەس!!

بۇ خەلمە-خەل يەزۈرلەر بىلەن سەتاد، ۈقەتتۆچە، شەاعر، يەزۈۈچە،
تەققەتچە و ۈقەمەشلى تەلدەشلەرىمەز، ۈزبەك تەلى دەغەسى بىراغەنى يۆكەك
كۆتر گنلەرچە، قنداق قەلىب بۇ بەچارە تەلنى ۈزىدن بەچارەراق اېگەسى بۆلمەش
خەلمەزگە ۈرگەتمەقچەلەر يە ۈزگەلەرگە كۆز-كۆز قەلمەقچەلەر! بىلمەدەم!!!

اېندى بۇ مەسئەلە دە، اصەل گەپ ۈزبەك بەلەلرى و يەشلرى گروھى بىلەن
ۈزبەك كەنەلرى گروھى ارەسەدەگە ەجەب كەنە فرقدە. قنداق دەپسەز مە؟

كەنە فرق شۆكە، بەلەلەر و يەشلەر ۈسەش، اولغە بىش و ۈرگە نەش تەمان آلغە
اىنتەلەدەلەر. اولر نەنگ مەسەسى خەدى ھەزرگە كەمپيوتەر ھەفظەسى سەنگرى ھەر
نەسە نى «سەف» (ھەفظ) قەلىب آسە ھەم، نەنگ نەسە تەپەلگەندە يە نەگلەش
بۆلگەندە، ھەفظە سەدەگە اېسكە نەسە نى دەراو «دەلەت» (يۇق) قەلىب، ۈرنەگە
نەگەسەنى جەلشتەرىب قۇبالەدەلەر و قۇبەدەلەر ھەم!

بىراق كەنەلر نەكى-چە؟ اولر نەنگ ھەفظەلەردە «سەف» قەلەنگن نەسەلەر
خەدى «تەش بەتەك» (كەتەبە) لردەگە ۈبەب، قەزەب يەزەلگن يەزۈۈلدەك دەپەر.
اولر قەتەق و قەتەب كەتگن. شۆبەعت، اولر نەنگ ھەفظە سەدەگەلەرنى اۈچەرىش
(دەلەت قەلەش) جە قەبەن! يە كە قۇل تەبگەزەش قنداق دەپەر مەقدەس زەبارت نەنگ
«كەتەبە» سە سەنگرى ۈبال و ھەتە گنە سەنەلەدى! شۆبەعت، اولر نەنگ ھەر بىرى

اؤز فكري و يازوويگه اياق تيره ب تورگنلر و اؤز يۇللىرىگه يورغه له ماقدهلر!
انه شو دليل اوچون، تيل اؤرگه نيش و اؤرگه تيش همده يازيش و اوقيش
مسأله لرى بيز اؤز بېكلرده جدا چيگل و ترقاق. بو اينچلى حالده، اينيقسه خيلمه-
خيل يازوولر بيلن املا بېرلىگى مسأله سيني حالى گېيرمسك هم بۇله دى.
قيسقه سى، ياشلر يميز و مکتبلردن اوقيب چيققن ينگى نسل، واقعين و
علمي كيشيلر بيلن بېرگه بو مسأله گه اساسي و عمومي بېر يېچيم تاييشلريگه
اميد باغلب قاله مېز! (اداغ)

عمر يۇلداشيم نېك توغىلكن كوني نى شانلدىك!

اېستمه:

هر ييل ۸- ميزان ده سېوملى عمر يۇلداشيم، مېنى باشقه اېرلر هوس
قىلگودېك جدا گۇزەل و سېوگى سؤزلر يدن تۇله شعرلر بيلن صميمي و چوچوك
قوتله يدى. اؤرنك اوچون، بو ييل او مېنگه اتب اوشبو چيرايلى مصرعلرنى
يازيب، حتى فيس بوك صفحه سى ارقه لى برچه گه جر سالدى:

ذره و گونش

مېن آيينه من، جمالينگه تېرموله من
كولسنگ كوله من، حُزنينگه محزون بۇله من
مېن ذره من و سېن اېسه، يارقين گونشيم
سېندن تۇله من هميشه، سېن سيز اۇله من

كېرەكلى

مېن شاعر اېسام، شعرده الھاميم، سيز
مېن بادە اېسام، پيالە و جاميم، سيز
سيز مېنگە نفس كى كېرەكلى دورسيز
جسميمگە قرار و جانغە آراميم، سيز

بىراق افسوس، مېنينگ يېتى پۇشتيم شاعر اۋتكىن بۇلسە لىر-دە، بىراق
مېنگە اولوغ تېنگرى شاعرلىك نعمتىنى نېگە دىر نصيب قىلمەگن اېكن.
لىكن ھرحالده يره تگن مېنى بوتونلەى ادبيات گلزارىدن قوپە-قوروق
ھيدە ب يىبارمەگن اېكن. ھە، اۋرتاقلر! اولوغ تېنگرى آرگىنە طنز يازىش
استعداددن مېنى بەرھەمند قىلگن.

بو يىل سېوملى عمر يۇلداشيم نىنگ توغىلگن كۈنى مناسبتى بىلن، مېن
ھم اونگە اېرگە شىب، بدىعي ايجاد استعدادىمدن فايدهلەنىپ، بىرگىنە طنز بىلن او
كىشىنى قوتلب، قووانتيرىپ قۇيىشنى نىت قىلدىم!
قويىدەگى طنز انە شونداق مقصد اوچون يازىلىپ، گلدستە اۋرنىگە او
كىشىگە ساوغە اېتىلدى. مېن ھم قافلەدن كىپىن قالمەى، دېب حتى فىس بوك
صفھەمدن ھم برچەگە كۆز-كۆز قىلدىم!

اصل حكايه:

عمر ئۆلدىم نېمەك توغىلىكن كۈنىنى نشانە دېك!

ھرىيل خاتىنىم توغىلىگن كۈنىنى اوى مىزده بالەلر بىلن چىرايلى قىلىپ اۆتكزىدىك. عىالىم بىر كۈن اۆلدىن تيارلىك كۆرىپ، ابرتە سى دسترخوان اوستىگە كېكىنى قىرقىش پىتى گچە تىنمەي، پىشىر-توشىر قىلىپ، تورلى تاتلى بېمك-ايچمكلر بىلن دسترخواننى لىق تۆلدىرىدى. مېن و بالەلر اېسە عزيز مېمانلر كى دسترخوان تېگرەگىدە اۆلتىرىپ اۆلگن بۆلدىك. بالەلر كۆپىنچە:

آنە بۆلىنگ-دە، «قۇرنى بىز دومبىرە چىرتاتتى!» دېيە-دېيە قىستىب، آنەلرىنى دسترخوانگە چارلردىلر. او بۆلسە، «ھىچ نرسە كم اېمس مى؟» دېپ، اۆرنىگە كېلىپ اۆلتىرىدى.

ايشانىنگ، شۈندە رسمگە كۆرە كۆپىنچە خاتىنىم، ياقىلگن شمعلىرىنى پوقلب اوچىرالمىدى. كېنچە تاى اۆغلىمىز اېسە ھزل قىلىپ:

اې آنە جان، بىر شمع دى ھم پوقلب اوچىرالمەيسىز، دېپ زۆر بېرىپ اولرنى اوچىرىپ برچە قۇرسك چالىپ، دسترخوانگە ھجوم باشلەردى!

بىلەسىز مى، نېگە خاتىنىم شمعلىرىنى پوقلب اوچىرالمىدى؟

ھە، تاپدىنگىز. او بېچارە كۈن بۆيى پىشىر-توشىر قىلىپ، چرچب-ھارىپ سىلەسى قورىپ، پوقلشگە ھم مدارى قالمىدى-دە...!!

بو ییل اېسه نېمه بۇلدى يو باشېم گنگېب، توغېلگن كونيى
هردايمگېدېك اويده اېمس، رستورانده ايكاوگېنه ميز مزه قېلىب، نشانلش گه قرار
قېلدىم.

اۋشە كوني توشده، ايكله ميز يخشى گېنه كېنىب، يېلكه مه-يېلكه جۈره
بۇلىب بېلگېلنگن رستورانته گه باردېك.

بو يوروغېم گه كۈره، گارسون بېر مېده ميزنى سالون نېنگ بېر چېتىده
نېچىته گل شاخەسى و بېر-ايكىته شمع بېلن بېزە تېب قۇيگن اېدى. ايكله ميز
روپه-رو اۋرىندىقلرگه اۋلتىردېك. اۋز يورتىمىز سالونلرېگه تېسكىرى قولاقنى
تېشە دېگن درجه ده بلند ھندچە موزىك اېمس، بلكه جدا پارېم و يومشاقىنە
كوى سالون نېنگ يريم ياختى فزاسىدە ينگرەب، قۇلاقلرنى چىرايلى نوازش
قېلىب تورگندى. بېز اېسە بېرىن-كېتىن گارسون كېلتىرە دېگن يېمكلرنى سېكىن
يېماقده اېدىك. قىسقهسى عجايب شاعرانە و رومانتيك بېر حالت و فزا اېدى.
ايكله ميز خوش و ممون اېدىك....

شونده خاتىنېم گه:

- عزيزېم، منە جدا عجايب گۈزەل و ياقىملى لحظه. توغېلگن كونيىگىز
قوللوق، عمرىز اوزاق بۇلسىن! دېدىم.

- رحمت، سىز ھم ساغ بۇلىنگ، دېدى او سېوېنىب.

- بالە لر و نېرە لرېمىز ھم شو بېردە بۇلسە، جدا يخشى بۇلر اېدى!

دېدىم...

كاشكى تېلىم قىرقىلىب، شو گېنى ایتەسم اېدى. خاتىنېم نېنگ بالە و
نېرە لرې اېسىگە توشىب، بېردن طبیعتى بوزىلدى. جدا افسوسلە نېب، اولرنى
اېسلب سۇزلەى باشلەدى. حتى كېنچە تايىمىز نېنگ شمعلرنى پوفلب، آنە سېگە
ایتە دېگن ھزل اىمىز سۇزلرېگچە اېسىدە بۇلىب، بېر مە-بېر ایتىب بېردن كۈزىگە

ياش ايلندى. مېنىڭ، كۈنگلىنى كۈتەرىشىم و زھىنى چلغىتىش اوچون او-بو سۇزلىنى ايتىشىم هم فايدە بېرمەدى. ياشلر جىلغە لرى كۈزلرېدن قلقىب، تىقىرىگە دريا بۇلىب چىقە بېردى. يقىنىمىزدە گى اۋلتىرگن كىشىلر حىرت و سۇراغ ارەلش قرەشلىرى بىلن صحنەنى كوزەتماقەدە ابدىلر.

مېن چۈنتە گىمدن آياق ساجىقچە(رومالچە)نى چىقە رىب، ياشلىرىنى ارىتماق اوچون اونگە اوزە تدىم. بىراق اونىڭ طىبىعىى جدا هم بوزىلگن اېدى. او، قۇلىمنى بىر ياققە سوروب، ساجىقچەنى آلمەدى!

بو وضعىتىنى كوزەتىب تورگن آدملىرىنىڭ اۋپكەلنگن نگاھلىرى مېن تمان كۇپراق تىكىلدى. شوندا مىزىمىزگە خدمت كۇرسە تە دىگن گارسون تاپىلىپ كېلىپ:

-كېچىرىنگلر، تىنچلىك مى؟ بىرار خدمت بار مى؟ دېب سۇرەدى، او

حىرت و شېھە بىلن.

مېن اېسە اونى اىما بىلن قاشىمگە چارلب، موضوعنى قولاغىگە سېكىن شىبىرلب توشىنتىردىم. او اېسە موضوعنى توشىنگىچ، سىياز اىلجە يىب خاتىنىمگە بىر استكان سوو قويىپ :

-اىچىنگ خانىم، بىراز راحتلنەسىز، دېب كېتدى.

بىراق خاتىنىم نىڭ كۇزىياشى قىلىشى و اىزچىل پىچىردەب، اۋغىل-قىز و نىبەرلەرنى اېسلىشى دوام اېتدى. بىزنى كوزەتىب تورگن سالوندا گىلر بو صحنەگە اېندى جدبىراق باقىب، اىنىقسە عىاللر اۋپكەلنگن اۋتكىر نگاھلىرىنى مېنگە قەدەب، طىبىعتىمنى بوزىب تىشويىشگە سالگن اېدىلر.

شوندا آدملىردن بىرى بىزگە تمان باقىب-باقىب، رىستوران ت مدىرى دىفتىرى تمان يۇل آلدى. بىراق گارسون او بىلن اوچرەب، بىر نىمەلر اونگە دېدى، چاغى. او آدم اېسە قىتىب كېلىپ اۋرنىگە اۋلتىردى. بىر آزدن سۇنگ بىر كىمپىر

اوقتله نيب كېتە توريب، بيز نينگ آلدېمىزدن اۋتە ياتگنيدە:
- تېنچلىك مى؟ نېگە عيالىنگىزنى يىغلە تىب اۋلتىرىب سىز؟ دېب
سۋرەدى جدى لحن بىلن مېندن. مېن اېسە:
- تېنچلىك، دېدېم. بوگون سېوېملى خاتىنىم نينگ توغىلگن كۈنى، بو
يېردە نشانلب اۋلتىرىبمىز، دېدېم.

- اوندە، نېگە شونداق يخشى چاغدە يىغلب اۋلتىرىدىلر؟
- او بالە لرى يانيدە ياغلىگىدن اولرنى اېسلب، يىغلب اۋلتىرىدى، دېدېم
مېنى ھم كۈنگلىم بوزىلىپراق!
كمپىر اېسە اۋپكە سى بىراز باسىلدى. بىراق خاتىنىم آلدېگە بارىب،
بېلكە سىگە قۇلىنى قۇيىب:

- قىزىم، آنەسن-دە. قىغورمە گىن، اۋزىنگىنى قۇلگە آل! منە مېنىنگ ھم
۳-۴ اۋغىل-قىزىم بار. اولردن بىرتە سى ھم آلدېم دە-چى، حتى شو شەھردە
ياغلب. مخاودېك بۇلىب يەكە-يو يلغوز ميدانده قالگن من، دېب او ھم ھاي-ھاي
يىغلە باشلەدى...!

قرەسم، موضوعنى باشقە خاتىنلر و ائىنقىسە بالەلرېدن اوزاق قالىب، يەكە
يشە يدىگن چاللىر و كمپىرلر بىلىب قالسەلر، رستورانن سالونى خدا قىلمە سىن
ماتم خانە گە ایلە نىشى ھىچ گپ اېمس. شو اوچون، يانيمىزدە يىغلب تورگن
كمپىرنى خاتىنىم يىغلب-يىغلب تسلى بېرىب، كۈنگلىنى كۈتە رىشگە حركت
قىلدى. مېن اېسە گارسون بىلن حساب-كتاب قىلىب، تېزدە رستورانن دن چىقىب
اويگە قىتدىك...!

لىكن بىلە سىزمى، يۇل بۇيى كۈنگلىمدن:
اگر اۋز اۋلكە مىزدە شو وضعىتنى آدملىر كۈرگنلرېدە اېدى، مېنى برکە الله،
خاتىنىدن قۇرقمە يدىگن، خاتىنىنى يىغلەتە دىگن اېركك اېكن، دېب مقتب

كۆكلرگه كۆتۈردىلەر، دېگن اۋى كېچدى....!!!

اوستا شېرى-سويدن

۳ - قوس، ۲۴ - نوامبر، تانگ ساعت ۵

بیش وقت نمازی خوکنده اہمس!

- بای بوبه، بو قوشنینگیز حاجی بای کؤپ یره مس، حرامخور آدم
چیقدی!

- هه، نیمه قیلدی؟

- قره‌نگ، مکه‌الله اورسین اونی. مہنگه قسم-قرآنلر ایچیپ یمان مالدی
بہریب اللہدی. اوستیگه-اوستک قیمت هم ساتگن اہکن. صغیرلردی اللہب،
حقلرینی بیب یورگن. همه آدم سودخور، یلغانچی و چهار عیب شرعی، دہب
قرغب یورگن، او خدا ناترس تی.

- ای اوکه، نیمه بؤلسه هم مسجدگه دایم کہلیب، بیش وقت نمازی خو
کنده اہمس!! (اداغ)

اہرکین بازار طفیلی طبابت عالمیده یوز بہرگن واقعه‌لردن

عجاب نامہ!

عزیز اوقوچیلر، اوروش عملیاتیدہ اېمس، جراحلیک عملیاتی چاغیدہ گاهیدہ عملیات قورالریدن پنس یا قیچی یا که ایپ-ایگنه دن بیرینی جراحلیک تیمی اونوتیب، پیشانه سی شور کسل نینگ قرنیده قالدیره دی. کسل نینگ اصل کسلی تولسه هم، بیراق قرنیده اوشه اونوتیلگن جراحلیک بویومی اونى ناراحت قیلیب، قیته دن کسل بۇله دی، گۇیا! گپ قیته عملیات و قرین بیرتماققه چه یبتگینینی کۇپ قتله اېشیتگنیمیز. لیکن قوییده گی واقعه نینگ چینلیگی گه ایشانیس قیین بۇلسه هم، بیر یۇله اۇقیب یقه نگیزنی اوشلب: توبه قیلدیم یا تېنگریم! دېگنینگیز گه ارزیددی:

بیر کیمسه نی قیسی دیر آغیر کسلی اوچون جراح داکتر عملیات قیله دی. بیراق کسل ساغلمه ی، کون سه بین دردی اشیب باره دی. ناچار قالگن کسل قیته عملیات قیلگن داکتری نینگ قاشیگه باریب، درددن و ساغلمه گنیدن شکوه قیلیب، اوندن کمک سۇرهیدی.

داکتر اېسه اونینگ دردینی اۋته خوفلی و آغیر کۇرسه تیب، پاکستان گه باریشینی مصلحت بېره دی. کسل سوادسیز عادیگینه کیشی اېکن. داکتر، کسل سرگردان و آواره بۇلمه سین، دېب پاکستان ده گی یخشی بیر جراح داکترینگ آدرسینی هم ایته دی...

کسل، بار-یاغ پولینی بیغیب بېلیگه توگیب، پاکستان گه جۇنهیدی. نهایت، کسل پاکستان گه یبتیب باریب، آدرسی بېریلگن داکترنی تاپیب، اوندن دردیگه علاج سۇرهیدی.

داکتر اېسه تورلی معاینه لر و لابراتوار تېکشیروولرینی اؤتکه زيب، اېرکين بازار قاعده لرینی اونگه تطبیق قیلیب، شؤرپيشانه کسلنی سوتلی سیگیردېک یخشی ساغه دی و عملیاتگه تیارله یدی. تېکشیروولر قرین ایچیده بیر نیمه بارلیگینی کؤرستگن اېدی!...

داکتر عملیاتخانه ده کسل نینگ قرینی نی آچیب قره سه، جراحلیک بویومی اؤرنیگه قتلنگن بیر پرچه کاغذ بار اېکن! داکتر حیرتلمسدن، جدا عادی و ساووق قانلیک بیلن پرزه کاغذنی آچیب اؤقییدی. پرزه ده شونداق یازیلگن اېکن: - عزیز دؤستیم، منه ایلگرگی همکارلیکلریمیز دوامیده بو کسلنی هم سیزگه بییاردیم. کسلینی علاج قیلیب، مېنینگ کمیشنیم نی هم اونومه ی سیز، دېب امید قیله من! ینه بیرار کسلنی جؤنتگنیم چه خدا یارینگیز!!!

(افغانستانلیک کمیشنکار داکتر)

پاندېست!

ھىدر تاغەنىنگ اوچ-تۇرت كوندن بېرى قارنى آغرىب تىنچىنى بوزگن ابدى. كىمپىر آنەسى "كىندىگىنگ توشىيدى"، دېب قىرسى نىنگ اوچىنى برماغىگە اۋرەب، آزگىنە ياغ بولب كىندىگىنى يىخسى بورەسە ھەم، آغرىق قالمەدى. آنەسى بۇغمەكى (بىر طبىي اۋسىملىك نىنگ ايلدىزى و تنەسى) نى يىنچىب اونگە اىچىرسە ھەم، اچىقلىگىدن اۋزگە نرسەنى سىزمەدى...

آخرى، ناچار بۇلىب شەر كېلدى و قىرىنداشلىرى نىنگ مصلحتى بىلن مشهور داكلرلردن بىرى نىنگ معاینە خانەسىگە باردى. داكلر معاینە قىلىپ، قان و غايتە موادىنى تېكشىرىش اوچون نىسخە بىتتېب، اۋزى نىنگ يانگىنە سىدەگى لابراتوارگە جۇنتدى!...

داكلر، لابراتوار كاغذىنى كۆرىپ، «سىز پاندېست بۇلىپ سىز، وقتى اۋتمسدىن عمليات قىلمەن»، دېب كتە پول طلب قىلدى.

درددن جانى بۇغزىگە يىتگن بىچارە ھىدرتاغە عملياتگە كۇندى. عمليات اېرتە دولت شفاخانەسىدە بۇلەدى، سىز اېرتە كونى نان-چاى اىچمەى، فىسنى تيارلب ساعت ۹ لردە شفاخانەگە كېلىنگ، دېدى داكلر.

ھىدر تاغە قرىنىنى اوشلب، بوكىلگن حالده اويىگە قىتدى. بىر قۇى و اېچكى سىنى ساتىپ، بىغىب توگىب قۇيگن پوللرېدن ھەم قۇشىپ، بېلگىلنگن چاغدە شەر شفاخانەسىگە باردى. داكلر كېلىپ، ھىدرتاغەنى كۇردى و نرسلرگە تاپشىردى... عمليات موفقىتلى اۋتدى، ھىدرتاغە بىر نېچە كون شفاخانەدە قالىپ، اويىگە جۇنب كېتدى.

داكتر بير آيلىك كۆپگينه مسكن تابليت، پيچكارى، شربت و كپسوللر
بىتىگن اېدى. حيدرتاغه اوچ وقت طعامدن سۇنگ دولرنيىنگ همه سيدن ييبير
اېدى. درد بوتونلهى يۇقاليب، بېش كوندن سۇنگ داکتر كۆكلرنى اوزيب:
- منه تاغه، كۆز تېگمه سين، آتدهى بۇلييسيز! دېب، حيدرتاغه بيلن
خيرلشدى.

بيله سيز نيمه گپ بۇلگن اېدى؟

هه عزيز اۇقوچيلر، اصليده حيدرتاغه نينىگ دردى «پانديست» بۇلمهى،
طعامدن كېلىب چيققن عادىگنه ناراحتلىك اېدى. ليكن داکتر اوندىن پول
اوندىرماق اوچون لاباتوارگه ييبايرىب، عمليات تجويز قىلگن و عملياتخانه ده
اونينىگ قرينى ييرتمهى، پيچاق بيلن آزگينه يوزه كى خط چيزيب، میده-میده
كۆك اوريب قۇيگن-خلاص!!

سوچلى (كناھكار) برماق!

سرويس توستدن (ناگهان) تېزلىگىنى ازە يتيريب، كۆپ اۆتمە ى يۇل چېكەسىدە تاختەدى. يۇلاوچىلر اېسە غلە-غولە قىلىپ سۇرەى باشلەدىلر:

- نىمە بۇلدى؟

- مۇتر پىنچر بۇلدىمى؟

- ماشىنى بوزىلدىمى؟

- .....؟؟؟

شوندا كىلىنر: جىم بۇلىنگ، «طالبلر پانكى!» دېدى قۇلىنى اغزىگە پىنەلب

قويىراق تاووش بىلن!

بو سۇزنى اېشىنگىچ، برچەلر اغزىدە تلىقانى باردېك بىردن جىم بۇلىپ، يوزلرىگە قۇرقوو و اضطراب بېلگىلرى تاپىلدى.

اغزى-تومشوغى قپ-قرە كىر سلەسى نىنگ يىچى بىلن ياپىلگن اىكى

قوراللى طالب موترنىنگ آلد اېشىگىدن چىقىدىلر. بىرى يۇلاوچىلرگە بقىردى:

- برچەنگ قۇللىرىدى تىپەگە كۆتەرىپ، قىمىرلىمەى اۆلتىرىنگلر!

خاتىنلر كۆترمەسىن! اولردى قۇل كۆتەرىشگە حقلىرى يۇق!!...

شوندىن سۇنگ، اىكىنچىسى اېسە سرويس يۇلگىدن سېكىن يورىپ، اىكى

تماندە گى يۇلاوچىلرنىنگ يوقارى كۆتە رىلگن قۇللىرىگە دقت بىلن باقىپ

كېلە بېردى. هىچكىم اولرنىنگ مقصدىنى انىق بىلمىدى. قوراللى طالب

سرويسنىنگ تۇرىدەگى قاتارلردن بىر كىشىنى اۇزى بىلن آلىپ توشدى. باشقە

یۇلاوچیلرنىڭ كۈنگلىدىن اېسە «اېسان-امان قوتىلدىك»، دېگن سۇز كېچگن بۇلسە ھەم، بىراق توشىرىلگن يۇلداشلىرى تەقدىرى اوچون كۈنگىللىرى بوزىلىپ، ھەركىم «بىچارە اېسان-امان قوتىلسىن-دە»، دېپ پىچىردەب دە قىلدى.

قوراللى طالبلر توشىرىلگن يۇلاوچىنى يۇلدىن چەمسى ۲۰ متر نىراقدە، بىر چىلە(درخت) يىغاچلىرىدىن توزىلگن كپە) اىچىدە گى قوماندانلىرى قاشىگە اىلىپ باردىلر. چىلە اىچىدە گى جريان تشقىرىدە گىلرگە كۈرىنمىدى. ۱۵-۱۰ دىققەدىن سۇنگ، توستىدىن اۋشە يۇلاوچى نىنگ دردىلى بقرىق تاووشى جىملىكنى يارىپ، قولاقلىرگە اېشىتىلدى. بىرچە يۇلاوچىلرنى يىنە بىردىن قۇرقوو كۈلنكە(ساپە)سى باسدى، بىچارەنى اۋلدىردىلر مىكن، دېپ... .

كۇپ اۋتمەى، اۋشە يۇلاوچى اۋنگ قۇلى نىنگ برماقلىرىنى سۇل قۇلى بىلن قىسىپ اوشلەگن حالدە نالاش قىلەياتىب، چىلەدىن چىقىپ سروىس تىمان كېلدى. اۋنىنگ برماقلىرى ارەسىدىن قان تامچىلىرى اىزمە-اىز تامىب، كىمى و بىر يوزىگە قىپ-قىزىل خاللىر اېكردى.

بىچارە بىر عملل سروىس گە چىقىپ، اۋرنىگە بارىپ اۋلتىردى. بىرچە كىشىلر قۇرقوودىن جىم اېدىلر. طالبلرنىڭ اىماسى بىلن سروىس اۋرنىدىن قۇزغەلىپ يۇلگە توشدى.

«طالب پاتكى»دىن انچە اوزاقلىشىگچ، بىرچە لىر جىملىكنى بوزىپ، باغنىگى (حالىگى) يۇلاوچىنى سۇراققە توتىپ، نىمە بۇلدى؟ دېپ سۇرردىلر.

يۇلاوچى بۇلسە آغرىقدىن تۇلغەنە يازىپ، ارىنگ(زۇرغە) سۇزلب دېدى:
- اىناغە لىر، بورونى كۈنلردە گى سىلاودە قتنە شىب، كۇرستىگىچ برماغىم دى بۇياغى حالىگچە ھەم كېتمەگن اېكن. بو ظالملىر اۋشەنى كۇرىپ، مېنى سروىسدىن توشىردىلر. قوماندانلىرى اېسە دۇق-پۇيىسە(تەھىد) قىلىپ، سېن بىز قدىن قىلگن حكومت سىلاوىگە قتنە شىب سىن. منە برماغىنگ بۇياغى آچىق

بېلگىسى. اېندى بو گناھكار برماغىنگنى جزاسى كېسىلماق، دېدى!
مېن اېسە: قىسى شرىعتدە برماقنى گناھكار، دېب كېسىلسىن دېگن؟ دېپە
يلىنىب- يالوار دېم.

بىراق يرەمس قوماندان بۇلسە:

- بىزلرگە شرىعت-مرىعتىنگدن سۇزلمە، دېب قۇلېگە ساتورگە اۇخشش
كتە كان پىچاق اوشلب تورگن كىشى سىگە، بونى اۇشە گناھكار بۇياقلى برماغىنى
قىرقىب تشلە! دېب بوپوردى.

هە، ايناغەر! او جلااد هم كۇزىمدى بىر يومىب آچگىنچە، چقان قۇلىم دى
تختەنى اوستىگە قۇيىب، شرتە قىرقتى!...

برچەرلر بو سۇزنى اېشىتىب آق، واىىى! اوبى كويسىن بو كافر ياوايىلرنى،
دېپە قرغىب، اونى يوپتماق(تسلى بېرماق) اوچون او-بو سۇزلرنى ایتە باشلەدىلر....
شوندە يۇلاوچىلردن بىر كېكسە كىشى هم او آدمگە تسلى بېرىب دېدى:
- او كە جان، تېنگرىنگگە شكر قىل، طالعىنگ باراېكن! يىخشى يم، اولر
برماغىنگ دى گناھكار چىقە رىب قىرقىدىلر. اگر سېنىنگ مىه نىگ بىلن اۇىلب،
آنكىلى رآى بېرگىنىنگ دى او جاھللر پىقە گنلرىدە اېدى، مىه نىگ جايلىشگن
باشىنگى گناھكار بىلىب، كېسردىلر!....

اوستا-سوزىلدىن

02/10/2019

اشرار صاحبلىر!

قىشلاقلردن بىرىگە بىر دستە جنگرى كىمسە-لر چقىرىلمە-گن مەھماندېك كېلىپ، اھالىدن بىرىنى آش-ماش پىشىرىشگە بويورىدىلر. ميزبان سادە راق و سوادسىز آدم اپكن. آش تيار بۇلگندن سۇنگ، سادە ميزبان چقىرىلمەگن مەھمانلىرى آلدىگە بارىپ حرمت بىلن:

- اشرار صاحبلىر، نان تيار، مرحمت قىلىنگلر! دېدى.

شوندە قوراللى كىمسە-لر، ائىنقىسە قوماندانلىرى قىشلاقلىك نىنگ بو سۇزىنى اېشىتگىچ، بدنلىرگە خودى تېنە(جوالدۇزدن مېدەراق ايگنە) قدە لگندېك چۇچىب، غضبلىرى قىنب كېتىدى. اولر، خودى اۇق تېككن يۇلبرس دېك قىشلاقلىككە هجوم قىلىدىلر. بېچارە نى اوروب-ىنچىب، اۇلدىرماقچى بۇلىدىلر....

شوندە، آقسقاللردن بىرى بو مدەش ماجراگە ارەلەشىپ:

- قوماندان صاحب، خدانىنگ يوزىنى كۇرىنگ، رحم قىلىنگ! بو بېچارە بىر سادە قىشلاقلىك آدم. رادىولردن كوندە «اشرار» سۇزىنى اېشىتىپ، بىرار حرمتلى خطاب يا عنوان دېب اۋىلب، بىلمەى بو يېردە ايشلە تىبى. قىسى بىر يمان قصد و نىتى ياغ، دېب اولرگە يلىنىپ-يالوارىب، اونى زۇرغە اۋلىمدن قوتقەرىپ آلگن اپكن!!

ابىم قورسىن!

قووانچ بېگ خوش طبع شاعر، كۈنگلى آچىق و خوش چىچىق صىمىي اورتاقلرىمدىن. اونىڭ يوزى و ابشىگى، بىز دۇستلىرى يوزىمىزگە دايم آچىق. بىر لقمە ناننى اورتاقلرى بىلن بىرگە تماغىدىن اۋتكزسە، باشى كۈككە يېتەدى. مجلسى قووناق و هزل-مطايبە دن تۇلە. او بىلن بۇلگن كىشى نىڭ لىلرى خواهى-نخواهى اىلجە يىب، اغزى كولگى دە بۇلىشى حتمى. تاپقىرلىك؛ حاضر جوابلىك؛ بدىهە گويلىك؛ اينىقسە كوچلى حافظە سىگە قائل قالدەدى، كىشى.

چىندن هم، اونىڭ ابىسلب اۋتىلگن منە شو برچە عجايب خصلتلىرى بىز اورتاقلرى و مخلصلىرى اياغىنى اونىڭ آچىق ابشىگى تمان يېتكەلەيدى. چونكە ايتگنلىرىدېك، «يورەك تىرتگن يېرگە، اياغ تىرتەدى»-دە!

حاضر جوابلىك و كوچلى حافظە سى طفىلى هر موضوع و هر قىنداق مسألە گە فى المجلس مناسب و اۋرىنلى بىر مطايبە، هزل يا كە شعر ايتىب، برچە نىڭ لىلرىگە كولگى چىچىكلرىنى ابكىب قۇيەدى!

ابندى قرەنگ، «اىسسىق جاندى اىسىتمە سى بار» دېگنلىرىدېك، اۋزى و باشقە شاعرلردن يوزلب بىتنى ياددىن بىلە دىگن آدم، شو كېچە-كوندوزدە حافظە سى ضعيفلشگنى و ابسى كېتگن لىگىدىن شكوه و شكايە باشلەگن. شخصاً اۋزىم اونچە لىك ايشانمە دىم، بىراق اۋزى اۋز تىلى بىلن اعتراف ايتىب، اينىقسە عايلە اعضاسىدىن هم نېچە كىشى تايىدلب، بو يوزەدن اوندىن شكايە

قىلدیلر!

بیر کونى قووانچ بېگ نینگ اۇزیدن موضوعنى سۇره گنیمده، او واقعه نى مطایبه آمیز شونداق اچیکله دی:

دۇستیم، منه یاشیم ۷۰ دن آشه ی دېب قالدی. قیسی بیر عارضه دن سۇزله ی؟ تیشلر توتده ی تۇکیلگن؛ بېل و ایاغ هم فیصله؛ معدة و ایچکلر هم شوشب قالگن؛ کۆز و قولاغدن گپیرمسم هم بۇله دی! سۇزیمگه ایشانینگ، خودی ۲۰-۳۰ ییل هیده لیب یوریگن شق-شقە موترده ی بۇلیب قالدیک. هر یبرنى دواله سک، تعین باشقه یبردن عارضه و آغریق تاپیله دی. اعضام آغریماققه خودی نوبت کوتیب تورگندېک! قیسقه سی، مستریلر ایتگندېک، «ماشین توشیریش» گه سل قالگن!

همه سیگه هم بیرتورلیک چیده ب کبلدیک. بیراق بو سۇنگگیسی برچه سیدن اۇتکه زیب ییاردی. هه، حافظه م چتاقلیگی و ضعیفلیگنی نی ایته من. تېنگری هیچکیم نی بونداق نرسه گه یۇلیقتیرمه سین اېکن. همه گه کولگی و ریشخند بۇلر اېکن سیز!

نیمه لر دبیاتیب سیز، اۇرتاق جان! منه شکر توپه-توزوک سیز-کو! حالی

یوز گلیزدن اۇنته سی هم توزوک اچیلمه گن!

قووانچ بېگ یوکسک هاه-هاهلب کولیب:

ای ایناغه م، مېنیکى نینگ سیز ایته دیگن گلردن اېنگ کته سی، یعنی گل خیری سی اچیلگن-ده!! سیز بازارنینگ "یوزی یلتیراق، ایچی قلتیراق" متاع سیدېک، مېنینگ هم کۇرینیشیم گه قره ب، شونداق دپیسیز. اصل گپدن خبر بۇلسنغیز، فکریزدن قیته سیز.

قنى ایتینگ-چی، اېشیته یلیک!

سیزگه ایتسم، حافظه م یمان بوزیلگن. بیر نرسه نى قصد قیلیب

اؤيله سم، باشقه نرسه چيغه دى. اوگون ينگه يز خلتنه نى قؤليمگه بېريب، بازاردن گوشت، پياز و زرجومه كېلتيرينگ، دېب بازارگه بييردى. مېن بؤلسه بازارگه باريب، سودانى آليب، سيزدن به بؤمه سين، بير اؤرتاغيم مينن اوچره شيب "شام گاوگم" گچه اختلاط قىليب اولتيريب بيز. كېچقورون كېلسم، اويده قيامت قايم! قزان آسيلمه ي قالگن، چونكه سودالر مېنينگ قاشيمده اېدى. خاتين غضب تولپاريگه مينيب، آغزيگه كېلگندى ساوريب ايتدى. بونيسى هم ميلى-كو، ليكن خلتنه نى آچيب قره سه، بويريلگن سودالر اؤرنىگه شلغم، ماش و كچالو بار اېكن!...

هه، او ياغينى اېندى اؤزيز تصور قيله بېرينگ.
هر كيم گه هم بيرار قتله شونداق واقعه يوز بېره دى، دېديم كوليم سېره ب.

اې دؤستيم، كاشكى بو نرسه شو بير يوله بؤسه اېدى. اوكون خاتينيم و كېلينييم تيلفونلريگه كارت و كېله ديگن مهمانلر اوچون كلچه و چاكليت آليب كېلشيمنى بويرگن اېديلر. بيله سيز مى نيمه قىليب من؟

ايتينگ-چى، اېشيتيه يليك!

چيندن هم قىزىق. مېن بازاردن تيلفون كارتلرى و نېچه پاكِت سقىز و تؤرتته "ايس كريم" كېلتيريب من!
يخشى قىليب سيز. هر حالده همه سى هم كېرله نرسه لر اېكن-كو، دېديم.

اې اېشيتينگ: كېلتيرگن كارتلريم بيرته سى هم خاتينيم و كېلينييم توگول، حتى اؤزيم نينگ تيلفونيم ديكى اېمس، باشقه كمپنى نيكى اېكن! خاتينيم دى اوپكه سى قىنيب، حتى اؤشه موزقىماقنى هم يله مەى قؤيدى! شونده، اويده گيلرنينگ هر بيرى اؤز فكرچه مېنگه كنايه لى نرسه لر ايتيه بېرديلر:

خاتینیم غضب اوستیگه هر دایم گیدېک (تیلی قوریسین اونى)، اؤتکیر
کنایه لی لحنده:

چال جان، میه یزدی پوپنک اوریتى، دېدی!
کمپیوتر ساینسده اؤقیب یورگن اؤغلیم اېسه قوییده گی عجایب نرسه لرنى
أیتدی:

آته جان، حافظه یزگه «ویروس» داریب، هر نرسه نى «دیلیت» قیله دیگن
بؤلیب قالیبتى. اونى قیته فعال قیلماق اوچون «انتى ویروس» مینن تازه لاش
کېرەك!
قیزیم اېسه: آته جانیم دى بیرار اعصاب داکتریگه اېلتیب کؤرسه ته یلیک،
دېدی!...

هه دؤستلر، قووانچ بېگ اؤرتاغیم حافظه سینینگ بوز یلگنلیگی طفیلی
عینکی کؤزیگه بؤلیب، عینک اخته ریب یورگنى؛ نجار اؤرنیگه گلکار اویگه
کېلتیرگنى؛ اویده گیلرگه تاکسى کېلتیریش اؤرنیگه دؤستلری بیلن مزارشریفده گی
قیسى دیر محفلگه جؤنپ کېتگنى؛... کبی کولگیلی یا اچینرلی کؤپ واقعه لرنى
حکایه قیلیب بېردى. ایکیمیز اېسه بیله له شیب ازانچه کولدیك!

بیراق نیمه بؤلسه هم، مېن اونینگ سؤزلرینى مطایبه یا هزل و مبالغه
دېب توشوندیم. لیکن یقینده اؤزیمیزگه نسبتاً یوز بېرگن بیر واقعه گه کؤره،
قووانچ بېگ نینگ حافظه سی چیندن هم بیرآز-چی که انچه آینیگنى نى
تصدیقلش گه تۇغرى کېلدى:

بیر کونى قووانچ بېگ بیلن اوچره شگنیمیزده، اېرته آقشام مهمان سیزلر،
فلان و فلانچه لرنى هم آیته من، بیرگه مزه قیلیب چقچقله شیب، گوررینگ
قیله میز، دېدی.

قیسقه سی قووانچ بېگ نینگ التماسى و تکلیفی گه کؤنوب، اېرته آقشام

اونىكى گە مەھمانچىلەى بارماقچى بۇلىپ، خىرلشدىك.

اېرتە سى نماز عصر دن سۇنگ بىر-ايكى كىشى بۇلىپ مەھمانجاي گە باردىك. بىراق قووانچ بېگ شو زھاتى اويدە ياغ اېكن. بىز اېسە دايمگىدېك، تۇغرى مەھمانخانە گە كىرىپ اۇلتىردىك. كۇپ اۇتمەى، باشقە اۇرتاقلر ھم كېلىدلىر. بىز صحبتلە شىب اۇلتىردىك، قووانچ بېگ نىنگ اۇغلى بۇلسە دايمگىدېك بىز گە چاى-چاكلت كېلتىرىپ قرە شىب توردى. يىرىم ساعت دن كۇپراق اۇتىب ھم قووانچ بېگ دن درەك بۇلمەدى. بىز اېسە بىرارتە بىلن بازار دە گېگە اوشلەنىپ قالگن دىر، دېب اختلاطمىز گە دوام اېتدىك.

وقت الە محل بۇلىپ، شام نمازى نىنگ اذانى ھم اېشىتىلدى، بىراق قووانچ بېگ دن ھالى ھم خبر يۇق. اونىنگ اۇغلى دم مە- دم كېلىپ بىزدن خبر الەدى و بىز ھم اون دن آتەنگن درەك بۇلمەدى مى؟ دېب سۇرەيمىز...

قىسقەسى خفتن يقىنلىرىدە قووانچ بېگ تاپىلىپ كېلدى. مەھمانخانە دەگى بىز مەھمانلر بىلن شاشىلىپ بىر كۇرىشىدى يو بىزلىرنىنگ: ھە نىمە بۇلدى؟ قەبىرلردە اېدىنگىز؟ دېگن سۇراقلرىمىز گە جواب بېرمىس دن، يوگورگىچە اىچكرى اويگە كېتدى. ۱۵-۱۰ دىقە دن سارە بىزنىنگ قاشىمىز گە كېلىپ، صحبت گە قۇشىلدى. لىكن اېتىدىن قنداق دىر تىنچ سىز و فكرى پرىشانراق تويولدى، بىزلىر گە.

اۇرتاقلردن بىرى:

ھە قووانچ بېگ، تىنچلىك مى؟ دېب سۇرەدى. او اېسە قىسقە:

ھە تىنچلىك، دېدى و تىغىن اۇرنىدىن توريب اىچكرىگە كېتدى.

بىز اېسە، اۇزىمىزنى قولەى سىزراق سېزە بېردىك. چونكە قووانچ بېگ

ناراحتدېك بىز بىلن قىسقە اۇلتىرىپ، يەنە تېز توريب اىچكرى بارردى.

اۇرتاقلردن بىرى چىدالمەى:

اې بو آقشام دۇستلردن بىرى مېھمان قىلگن، اۋشە يېرگە كېتاتىمىن، دېدىم...
هە دۇستلر، شونداق قىلىپ مېن شامدىن كېيىن شېھردىن چېتدە جايلىشگن مېھمان
جايگە بېتىپ باردىم.

شوندا قووانچ بېگ يىنە بىر يۈلە بلند قاھ-قاھ اورىپ كۆلدى.
بىز اېسە حىرتلە نىپ: هە او يېردە نېمە بۇلدى؟ نېگە مېھمانلىكدن تېز قېتىپ
كېلدىنغىز، اېندى اۋز باشىزگە كۆلىپ ياتىپ سىز؟ دېپ سۇرەدىك.
قووانچ بېگ اېسە كۆلىپ-كۆلىپ:

برادرلر، "اېسىم قورىسىن!" بارىپ اۋشە مېھمان جاي نىنگ اېشىگىنى تىقتىم...
۱۵-۱۰ دىققە كۆپ تىقتىلگىنىمىز دىن سۇنگ، اويدىن بىر كېكسە چال قىتېرەب اېشىكىنى
اچىپ، كىم سىز؟ دېپ سۇرەدى.
مېن اېسە ائىمنى ايتىپ، مېھمانلىككە خىر اېدىك، قنى فلانى؟ دېپ اوى نىنگ
اېگەسىنى سۇرەدىم.

چال اېسە، اوى اېگەسى ايكى كون ايلگرى بوتون عايلهسى بىلن قىسى
تۈيگە مزار شريفگە كېتىپ، اونى قىشلاقدىن چىقىرىپ، قراول قۇيىپ كېتىشنى ايتدى!...
هە اۋرتاقلر كۆردىنغىز مى؟ «اېسىم قورىسىن» نە يلغوز سىزلرنى مېھمان قىلگىنىم
اېسىمدىن چىققن اېكن؛ بلكە اۋغلىم ايتكىدېك، مېھماننى وىروس اورىپ حتى اۋزىمنى
باشقە بىراونىكىگە مېھمان من، دېپ اۋىلب او يېرگە اۋارە بۇلىپ بارىپ من! ھى... ھى...
اېسىم قورىسىن - ا...! خاتىنىم اېتگىنى ھم تۇغرىگە اۋخشە ىدى، چاغى. چىندىن ھم
مېھماننى پوپىنك اورگن اېكن - دە!! مېنى كېچىرىنگلر.

تاشكېنت: ۲-مىزان ۱۳۹۳ / 25- اوگوست 2014

محمد کریم ذره عظیمی اوغلی محمد حلیم یارقین
هجری ۱۳۲۹ ییلی سرپل ولایتی مرکزی سرپل
شهریده توغیلگن. او، لیسه دورینی هرات و کابل
دارالمعلمین لریده توگه تیب، هجری ۱۳۵۴ ییلی کابل
بیلیم یورتی، طبیعی بیلیم لر فاکولته سی نینگ فیزیک
بؤلیمی دن دیپلوم آلدی.
او، چمه سی ۴۰ ییل دن آشه اوزبک فولکلوری،
ادبیاتی، تیلی، مدنیتی همده طنز بویچه قلم تپره تیب
کېلماقده.

اونینگ علمی-تحقیقی اثرلری افغانستان، اوزبکستان، ایران و تورکیه ده باسیلیب
چیقن. افغانستان، اوزبکستان و ایران اولکه لریدن علمی-ادبی ساورین لر آگن.

حلیم یارقین نینگ باسیلیب چیقن طنز کتابلری:

۱. وکالت دغدغہ لری (اوزبکچه)!. کابل: ۱۳۸۶.
۲. ینگ رییس هم کېلدی! (اوزبکچه)، کابل: ۱۳۸۶.
۳. بیز اعلانلر تخته سی میز!، کابل: ۱۳۸۶.
۴. دهیدی ایتلر کمپانی! (اوزبکچه)، کابل: ۱۳۸۹.
۵. سؤکیش هم پول بؤلر اپکن! (اوزبکچه)، کابل: ۱۳۸۹.
۶. حاجی تریشر! (اوزبکچه)، کابل: ۱۳۹۲.
۷. بو اؤشه بیچاره گینه!، جلال نورانی طنزلری نینگ اوزبکچه ترجمه سی، کابل: ۱۳۹۲.
۸. راز تشنابها (دری)، "الازهر" نشریاتی، کابل: ۱۳۹۲.
۹. نمایش عجیب! (دری)، "الازهر" نشریاتی، کابل: ۱۳۹۲.
۱۰. کمپانی سگ های ولگرد (دری)، "الازهر" نشریاتی، کابل: ۱۳۹۲.